

อุเทนคำฉันท์

พระยาอัครนภาพ (อัน) เป็นผู้แต่ง

สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุขุมมาลมารศรี พระอัครราชเทวี

โปรดให้พิมพ์

เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

กรมพระ ต่จรงราชันุภาพ

อัครธลามบดินทร สขามวบดินทรไมประการ

มโหฬารราชภัฏยานุสร อภรประตศการสรวลดี

วรรณปญญศึกษาวิชเนษ นันทาริเมศร์บรมวงษอดิเศย

ศัรวกันไตรคุณธาท อคตมเตนกันภาพพหิตาร

๕

ก. ๑๗๐

อุเทนคำฉันท์

พระยาอัครนภาพ (อัน) เป็นผู้แต่ง

สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุขุมมาลมารศรี พระอัครราชเทวี

โปรดให้พิมพ์

เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

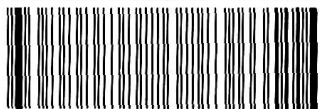

ฉบับที่ ๓๔.

ฉบับที่ ๓๓๐

ฉบับที่ ๓๓๐

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005351943

คำนำ

อุเทนคำฉันท์นี้เป็นนิทานเรื่องหนึ่งในวรรณคดี
ธรรมบท พระยาอัครนาถ (อัน) แต่ครั้งยังเป็น
พระพิพิธสาส์นข้ามาแต่งเป็นคำฉันท์แต่ต้นจนเกือบจบ
ชรอยจะเห็นว่าเรื่องตอนท้ายไม่สนุกจึงกล่เย็บ หม่อมเจ้า
ชัยภักดีนาถทรงเล่าว่า เมื่อแต่งเสร็จแล้วเขียนลงใน
สมุดคำ & เล่ม นำทูลเกล้า ฯ ถวายในพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใต้พระราชทานเงิน & ชั่ง ได้ยวน
ต้นฉบับนั้นก็ยังอยู่ กรมการหอพระสมุด ฯ ใต้เคยคัด
มาพิมพ์ไว้ในหนังสือชีวญาณครั้ง ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖
มาจนบัดนี้ล่วงเวลาได้ถึง ๒๓ ปี หากยังไม่มีใครจะได้
อยู่แล้ว แลการพิมพ์ครั้งนั้นพิมพ์ออกเป็นตอน ๆ ไม่ติด
ต่อกัน เป็นการยากแก่ผู้ที่รวบรวมให้เป็นชุดได้ด้วย
กรมการหอพระสมุด ฯ จึงได้พิมพ์ในสมุดเล่มนี้อีก
ครั้ง ๑.

พินาสอนพ อนุบาล

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘.

อุเทนคำฉันท์

๑๕ เบญจางค์ร่างคอบัวท	ขวิวันทกรรพม
ท้วยกายวิจิตประชุม	อภิมัคย์นมัสการ
๑ โลเกศวสุนทรสยม	ภวรตมาจารย์
เสด็จเกลิงลีหาล์นวิมุติมาร—	วิชิตรัตนไชย
๑ ไพรคปวงประชาสรคณา	กีนรนาควนไคย
แจงธรรมจักรวิวิไนย	กัลลโลกคิวารมย์
๑ หนึ่งข้าถวายกรประณาม	นวลโลกุตรพรหม
ทรวจไทรปฎกธรรมอุคม	พุทธภาณิตุสขม
๑ สองสัศวสกลกมลมันท์	เบญจฉันทเคลิ้มคลุ่
ปราศโทษมลายมดประชุม	จตุรโสมกันการ
๑ ไหว้อัคสาวกขวร	อุตรทักนิณาสถาน
เขตทักคอสีทิอวย์	อาทิอัญโกณฑัญ
๑ นายกคณาสมมุติสงฆ์	วิสุทธิสารพรมจรรย
จตุปาริสุทธิติลบรร	พิชิตกิจสังวร

๑ บัณฑิตบรมอศุภพา	หนสุราคณิศร
ปางตรีบุรุษสรุมนรณ	นยนาถบรรหาร
๑ ถวายกรบวรจทรราช	ชำนาญครุฑพญาพาน
นิทรนาถกระสินธุ์ขนิษฐา	อัครเวศสองสม
๑ สัมมุขมหะคัมภีร์	สุธาวาสไกรกรม
เหิรเหมพาหนอคม	สฤณีโลกยสยสรพ
๑ ไหว้ราชราชวิไชย	จรไชยราช
สองสรวจอำเภอบพิตรชัย	ญัตติเทวโองการ
๑ บัณฑิตบรมจักรุฑ	ทวารวดีสถาน
เทศกัษณะพระกฤษณวการ	วรองคลงเปน
๑ สาสันปถัมภกตระศักดิ์	อาณาจักรกำจายเข็ญ
พราหมณ์ผู้ประชาชนกัเย็น	ธนสรพสมบุรณ
๑ เกิดแก้วกรินทรอำนวย	ชำนาญจักรพรรดิบุล
เฉลิมภพพาหนอคุลย์	ผดุงเทศสมเด็จแสง
๑ ท้าวเทศถวายสุวรรณมา	ลยบรรณาชเนกแขวง
ราชร้ายคำวิหิธรินทรแรง	พเญญออกพระสมภาร

- ๑ เพ็ญโลกคือไพสพสมยัที่ สรวพัทะระไพศาล
 กรุงเทพมหานครปาน สุกัณะเทวไฮศูรย์
- ๑ ไหว้พวารียคุณา อุปการคุณมูล
 ป้อนหม่อมขีรามรสกุล นุเคราะห์เท่าเจริญมา
- ๑ นบอัยฌายคุณนุสาสน์ ครอบารเมธา
 ศักยานสนธิอักษรา กลกาพย์ประกอยกลอน
- ๑ เริ่มเรื่องอเทนทวนิทาน อติคกาลเริ่มสอน
 ขอบเป็นสวัสดิสิริขรร นิรุชัทวันตกาล ฯ
- ๑๖ ทำเนียรโดยในค่านาน รอมจุลจักรพาฬ
 ปรันตปะริยัติ
- ๑ เสวยไฮศูริยราชธานี แก้วโกสามพิ
 พิศาลพิเศษโสภณ
- ๑ โสภาคยอำไพไชยสินธุ์ ไสสุทธชลธิ
 ทั้งชาติสระใสสร
- ๑ นานาขยาเบญจงค์ เลียงมฤกรมรลง
 คอศิกขำเรอสระสนาน

- ๑ ปรากฏวรลเทินปรากฏการ คือเขาจักรพาฬ
สง่าระจำรรณิ
- ๑ เทวคัมภีรทวาราวรี ไตรณาไฟที
ประภคัยคัยเทยวเลือกกลล
- ๑ คันทกเทยบทุกทางถนน ไปมาผู้คน
บุรีพิภคัยคัย
- ๑ พระลานเลียบทิพยพลานแล พรักพิริยโษณ
ขำนขำนลันนทรี
- ๑ ลอชทายชลบซึ่งช่วงคลี อวรุคระวี
ละทวิประลอบยทอแยง
- ๑ ลอชคชขำรรณแรง ผักพานกลางแปลง
ลอชรรระทะทะแกะเกวียน
- ๑ บัคพลรณรงค์คงเรียน นะบัคคักเคียร
อรินทรคัยคักไทเคียว
- ๑ สำนสารชาณชนะประเปรียว ชาวเข้ญมาเคียว
ก็รำนคำรณเรียมัน

- ๑ พลไทยหาญศึกศึกกัน เล่นล้าลมพลัน
ทั้งแสงสนสีสาคสาย
- ๑ พระกฤษฎาเทศพันราย ขวราชกลัวยลาย
ระยั้งระย้อยหอยอนแสง
- ๑ พระมนทิวารัตน์เรืองแสง เฉลิมโลกยสำแดง
คำเรึงในภวนัตไทร
- ๑ นพศุลพรหมพัทธรณัตร์ไชย แก้วกาญจนาไมย
ประกอบประกิประติภา
- ๑ ร่ายรูปกนิรคณา สุนาคอสุรา
แลครุฑอักษำพน
- ๑ ช่อฟ้าเทิดทองหาวหน ล้ายของย่องยนต์
ทวยนาคเจ็ดเศียรสลอน
- ๑ เส้าทองฝาทองบัญญัติ ร่ายรัตนากร
ประคัษประคากรรนำ
- ๑ พริ้งพรายทวยทองคำทำ นองนาฏระบำ
ขบวระเบ็งแบบขน

- ๑ คาวทองรองรัตนพิมล พิกานคำกล
ระย้าระยัยแสงผ้าน
- ๑ กั้นเศวตฉัตรรัตนโนการ ขรรขงก์พระสถาน
พินามันทมขรรขจร
- ๑ ประคัษราชอาสน์ลังกร เกร็องราชาภรณ์
ประโลกพิพิลพิพา
- ๑ ประคัษอัสสรโคมเฉลา เล็อกลกษณล่ำภา
จำนำขำเรอรอขการ
- ๑ เน็องนาฏนัจันตนังการ พ็อนขัษบันสาน
สังคัศสงคมรมยา
- ๑ ปรากฏพระยศวร เจ็ยรจักรมนัษา
ตุราชขำรงขริษตรี
- ๑ พระยอชเยวราชเทพ เพ็ยงภควั
อมาอมรมนสรค์
- ๑ พระโคมเฉลิมหล่ำลวณย์ ขย่ำชายชมขวัญ
สุทากัศกาลไหลหลง

- ๑ พระแสนแสนที่สนธิจ้านง ในอัครเอกองค์
 สรุจคราชกัญญา
 ๑ ยันเทิงรสทิพย์สุธา ทุกังกุมรา
 จำเนียรสโรชเรณู
 ๑ พันเผือกเกือกามชมชู รสทิพย์มฤต
 สำเร้งฤทธิไสสานคร
 ๑ ส้มเค็้พระอนนงพาล ทรงครวญันดาล
 พระภาคย์ประภาลาวัณย์
 ๑ ท้าวให้ท้าวนางกำนัล ขวริกษ์พระครรรักษ์
 พระนางระไวไกรตรา
 ๑ จวบจนถ้วนทศมาศา ฤๅรู้เวลา
 บันจวบบันจบตกเข็ญ ฯ
 ๑๑ กลยุษยามาศ ขุบผชาติชุกเป็น
 นาค้างยะหยากเย็น พระพรำพรหมสูมามาลัย
 ๑ แสงทองประเทืองภพ นรคปธราธาร
 จากอาสน์อลังการ วรรณนาภรณ์

๑ ชวนเอกอนงค์นาฏ	สุรางค์ราชขัณฐิ
ยังหน้าพระสถานจร	ประพาฬพรหมมาไฉย
๑ ไม้คอกและไม้คัก	ก็ผลิตลัทธิระบัตไ
คอกผลดกลใน	บริเวณวิวิธวรรณ
๑ แย้งยานตระการช่อ	ระกะกกระคนคันธ
มาโนชประหนึ่งนิน	ทระนันทสำราญรมย์
๑ สารภีระศุทวง	รสร่วงชะชวยคม
สายหยุคชวลม	จรงรน้ำเพยพาน
๑ กรรณิกาผลกาแก้ว	พิกุลเกษสมนทาน
เสาวรสตระบอชาน	รสคนธำไพพวง
๑ ซาตยษพทราชา	ชะมนาคกระแระจง
สุกกรมล้ำควนทอง	ประยงค์กลิ่นกำจรวง
๑ เต็กคอกจำปาปลีก	ที่ไบคิตคำเนะทรง
คมพลางประทานองค์	อัครเศนงศ์ราม
๑ หยอกเฝ้าก้านฉนาง	สุรางค์ราชมาตาม
จวบเนตรพวงงาม	ก็สทกสเทินเมิน

- ๑ เสสรวลสำรวจทรัพย์ ก็รุ่งหัตถ์พระนางเคียร
ยังเกยถนนกเตริน ประสงค์แสงพระสุริยัน
- ๑ เชิญชวนประทมเทียม ประเลาะเลียมวิมลมัน
ทาพิพัตระการกัล- กระสันต์เกษมสมร
- ๑ โคมฉายฉายเมียง ประอายเอียงประอรอน
ขวิวันทกรรกร ชำเลียงเนตรบรรยง
- ๑ ลุกชิงกัมพลพัศตร วรภษัทรียคฤมองค์
ทูลขอพระอำมรงค์ ประคิษฐ์ในพระนันทาง
- ๑ สองท้าวเสวยสวัสดิ ทิคำรัสสำรวจพลาง
แสนสาวสรวงค์ต่าง บวิรักษ์รอบร่าย
- ๑ ปางเวรวิบัติเหต ยพเรศจะพลัดพราย
เพลิงพลั้งลำพังกาย สุขเกษมสององค์ ฯ
- ๑๖ ปางนี้มีหัตถ์คิณทรทง สกฤณาหน่งทรง
พหลมหันต์กายา
- ๑ โฉบเฉี่ยวโคศชอศควา ใต้ทวยสหัสสา
เป็นภักษภูษาอาจิณ

- ๑ วันนั้นวิหคหัสทินทร์ บินถาขถาถวิล
 ประโยชนเหยออย่างเคย
 ๑ เห็นจอมขัตติยาสองเสวย สุขรมย์นเกย
 กัมพลพัศตรคลุมองค์
 ๑ เหมาะหมายแต่ไกลใจจง มางสะประสงค์
 ก็โดยคัวยพลพันลือ
 ๑ เลี้ยงขกษากระพธ ครกครนเครงคธ
 วายประไลยลมกาล
 ๑ ไม่ให้ล้แหลกหักขมิทาน สัตว์สิงวังซาน
 ระนาทสุธากำจร
 ๑ นานามนษนิกร ย่านไภยาหยอน
 ก็เล่นชระเหลี่ยกหล็กตน
 ๑ สมเ็จอภิศรสาถล เซงคัพทองอล
 ประเมิลประหม่าสมประคิ
 ๑ ฤคไภยมวราชรอนชี วิตเลยลัมศรี
 สวาทประลาตเลวองค์

- ๑ โทยะข้าครานี้มีหลาย ปรบิตายเปนตาย
ยพิตรโปรคปรานี
๑ จักหาแห่งหนใดก็ จักพบพระศรี
สุรางคมกุกุณันต์
๑ ทูลพลาญทางเศว้าโคกคัลย์ คีทรวงรำพรรณ
พิลาปพิไรให้ไทย
๑ ฟังสารคาลคินแคโดย พักควราโรย
พิการพิกลหม่นหมอง
๑ ให้เร่งหาทุกคลองคลอง มนเทียบรปร่างค็ทอง
ปรสิ้วพระโรงนำหล้ง
๑ พระคำหนักณนวนน้ำจวนคล้ง นอกในราชวัง
ยพบพระนชชสกลสมร
๑ ตระหนักแน้สกลณาพาร พระอัครเอกร
ประจากทั้งเปนเปนไป
๑ แรงรักเสียดสกลัทรวงใน เทียมคองหญไทย
จะชาคระจกัจำราย

- ๑ พระกรกำยพัทรวำพัง รำพรรณทรรทั้ง
ระทกระทกตรกตรอม ฯ
- ๑๑ อ้าไธอัยคยพาสุการันจอม
เคยเวียมณอมอมม อนงค์
- ๑ ร่วมสุขทุกข์ขบร้างจะห่างพระอรองค์
ฤาเวรณจริง ประจาก
- ๑ เจ็บจิตต์จันทวิหคแลณกณัฐพราก
รักตามก็ตามยาก จะบิน
- ๑ แม้ม้าทราขวิปฐและอยู่ณธรณิน
สู้ตายจะไพบริน ฤอิท
- ๑ รักเจ้าใครและจะเห็นก็เป็นคุขคิต
น้อยใจเพราะไรฤทธี จะตาม
- ๑ เลียคายยอคยพราขวิลาสคิลกาม
หกสวรรณคสรคางม ฤปน
- ๑ นวิวรรณพรรณพัทรวำลักคคิวิบูลย์
เมคคแก้วจัญญนิล มณิ

- ๑ คิ้วค้อมก่งกลกันกุกัณฑ์ทฤษฏี
ชายเนตรละทีโลก ละลาญ
- ๑ กรรณางนุชกลอุบลวิบูลยยาน
นาสาอังกุสกาญจน์ พิมล
- ๑ งามโอรุอรุญญำแย้มและแก้มปรัดคนธ
แสงทันตระหทัยยล พระพราย
- ๑ คางคิอสีห์และสอคิอคองหงสรวาย
อัสสาผะผิงผาย พิลาศ
- ๑ ทรวงเทียมแทนพระผทมภิรมย์รัตนอาสน์
ถันเทียมประทุมมาศ ยุคัล
- ๑ กรรกลวงพระคเชนทร์สุเรนทรฤทธาน
นัณนอยนขาวรรณ วิเชียร
- ๑ นาภีศรีสมรเรียมก็เทียมทิพยเนนียน
โรมรุ่มละเมียรเจียร จวลิ่ง
- ๑ งามเขวอรรยพาลตระการตระกลกลิ่ง
คล้ายคลึงลิ้นไทลวัล ลกา

- ๑ กล้วยทองเทียมนุรุชงฆ์คิอชงฆ์ลิลลิตา
เยออย่างละคราแล ลำภา
- ๑ นางไนไทรภพเทียชฎเปรียยลัษณฉลา
แก้วกัลยาเยา พกั
- ๑ เรียมไค้นชลำเพ็ญและเป้นพระมหิษี
ศรีสวัสดิ์กษัตริย์ สุรางค์
- ๑ ไก่สมนาฏนฤมลกุศลบรรพยาง
ไคยาปไคหนอนาง นิราศ
- ๑ เจ้าคายยังกัเห็นและเป้นทุกขอนาถ
ใจเฝ้าระชาคคิก ขวาย
- ๑ ปราณ้องคัยัยบวรกัศุคสมรหมาย
โอ้อกระหญิงชาย ฤยล
- ๑ เสี้ยแรงเป้นชัตติยาและมาทุกขวิกล
มียากจะอยู่ทน เทวษ
- ๑ ครวญพลางนองชลน่านวากริเบศร์
ซากป้อาเภท พิกาล ฯ

๑๑. ฝ่ายฝูงคนนานา เห็นจอมจุฬาราช	บุพราชบริพาร จิประยันทนภัย
๑. ทรงไศกพิโยคยอก ลุ่มสมประคัก	เขาวราชเทพี ปรีเทวนานาน
๑. เนาในพิมานทอง องค์เคียวอศุรกาล	ทิพห้องประสาทสถาน ขมิสงามิสงเสวย
๑. เคยออกพระโรงรัตน์ สิ่งสรรพลุ่มเลย	กิจวัตรก็ขาดเคย พระสนมนิกรสมร
๑. นอกในนิเวศน์วัน นานาประชากร	ขมิเป็นสถาวร ก็สงขลังคเหงา
๑. ท้าวนางอนงค์สนธิ จอมจักราเรา	ก็ขอกกิจกันเขาเขา คณมิเป็นนาร
๑. แวงโคกยเสอสมคัลย์ ไพร่ฟ้าสุธาธาร	ผิวอันตรายกาล ก็จะเกิกถาล
๑. ขย่ำเราจะเข้าทูล แท้ท้าวจะกัवल	ฉะราชภูริอันระ อนุกุลประชากร

๑ ยินชอระบอบบรรพ	ก็ชวนกันลิลการ
ขึ้นเฝ้าบิศร-	คในพิมานสถาน
๑ เห็นไท้ไธยาสน์	อนาถอาสน์เลวลาญ
ต่างคนกุ่มราน	อูรรำรำพรรณทูล
๑ อ้าจอมมกุฎกษัตริย์	วิยฉัตรวิเชียรจรณ
เฉลิมภพสมบุรณ์	สขเกษมขเวษศรี
๑ นาเขตประเทศราช	กวีนาสพระขาม
บรรณามากัก	วรบาทบงส์ยวง
๑ สมณาประชาราษฎร์	ทวิชาติทั้งปวง
ส่วยสขเสมอสรวง	เพราะพระเดชปกครอง
๑ ครองนกำแต่	อตุรแดก้าเตาทอง
เพื่อผาสุกของ	ทุกขแสนรทมทวิ
๑ พระทรงพระปรีชา	อธิการะขาม
นักปราชญ์ประเพณี	ประคยักษ์พระสันตาน
๑ ชั่งทรงกำสรคเคว้า	ทุกคำเข้าค่านังนาน
ไว้ที่พระเขาวมาลย์	หะคนนครคง

๑ แร่ทุกขโทมนัส-	พิชิตเขี้ยวพ้องค์
เกลือกทรงประจรรลง	ก็จะเกิดรำคาญเคือง
๑ ควรรีบร้างโยโคก-	วิโยคจงเปลื้อง
ส่งสารทุกบ้านเมือง	อนึ่งก็ติดตาม
๑ เผื่อบรรพบุรุษ	ปล้ำภพพยายาม
จักข่าวพวงงาม	วณิกายโดยเคา ฯ
๑ ทรงสกับสารสนมนางเยาว์	เทียบทูลทางเขา
ภณราชনীติสติกการ	
๑ ต้องราชทูไทยใส่สาค์	หวลหาบคล้ายคาล
สติวิกาลกังวล	
๑ เสด็จจากอาสน์อ่อนอำพล	ตำรงพระตน
มาโสธรมาสรงสาคร	
๑ ฤาทรงคันธอาภรณ์	แข่งขันใจ
ไปยังพระโรงรัตน	
๑ พร้อมพระสนมนาฏบริวาร	ชอกหม่อมมุสิก
คำรัสทักทายบ้านเมือง	

- ๑ กลายกล่าววรา^๕เรื่อง^๕แค้น^๕เคือง จากนางพลาง^๕ใน^๕ของ^๕
ขัส^๕ส^๕อน^๕หา^๕โดย
- ๑ ชุมชาว^๕ไทร^๕รู้^๕ไทร^๕ เพทาง^๕ค^๕พิ^๕ไสย^๕
พิเศษ^๕ทั้ง^๕ยาม^๕พยา^๕กรณ^๕
- ๑ สกุนา^๕พา^๕พระ^๕นาง^๕จร^๕ ไป^๕จัก^๕ม^๕้วย^๕ม^๕รณ^๕
ฤ^๕าย^๕ยัง^๕จะ^๕เ^๕ยน^๕ฉ^๕น^๕ใด
- ๑ ขณ^๕ณ^๕ัน^๕ประ^๕ภา^๕ณ^๕จัน^๕ทร^๕ไ^๕ว ย^๕ริ^๕ชา^๕ชา^๕ณ^๕ใน^๕
คำ^๕ห^๕ร^๕บ^๕คำ^๕น^๕ว^๕ณ^๕คำ^๕น^๕ณ^๕
- ๑ ไ^๕ถ^๕ไ^๕ว^๕ย^๕พิ^๕ส^๕ท^๕าร^๕ห^๕าร^๕ค^๕ณ^๕ แ^๕้ง^๕ย^๕บ^๕แล^๕ว^๕ท^๕ล^๕
ส^๕ม^๕เ^๕จ^๕น^๕รา^๕ชา^๕ท^๕ริ
- ๑ ภู^๕ม^๕เส^๕าร^๕ต^๕ก^๕ก^๕าล^๕ก^๕ิ^๕ณ^๕ี จ^๕ร^๕จ^๕ก^๕ร^๕ว^๕า^๕ค^๕ี
ส^๕ถ^๕ิ^๕ถ^๕ง^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕น^๕ค^๕ร^๕า
- ๑ พระ^๕นาง^๕ถ^๕ง^๕ฆ^๕า^๕ณ^๕ช^๕น^๕มา พระ^๕เค^๕ระ^๕ห^๕ี^๕รา^๕ชา^๕
ท^๕ก^๕ภ^๕ม^๕พิ^๕ย^๕าก^๕ย^๕าก^๕เ^๕็น
- ๑ ข^๕อง^๕ร^๕ัก^๕จ^๕ัก^๕จาก^๕จ^๕ำ^๕เ^๕น เพ^๕อ^๕ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ท^๕ำ^๕เ^๕ญ^๕
บ^๕ว^๕าย^๕ว^๕ิ^๕ย^๕ค^๕ค^๕อ^๕ก^๕ค^๕ล^๕ย^๕

- ๑ หากองค์โฮรในครรภ์ ขกุลเกษขรร
 หารเหตุเบี่ยงบุญญา
- ๑ ย้ายกัโภยพาลมารดา ไวยาชนมา
 ลำยากแต่คันล้นหลาย
- ๑ เกมามีสัทธิาเที่ยงท่าย วิริยภาพแก่กาย
 นกุลเกออยู่การ
- ๑ ชมัยชัตติยายังสถาน พระหารนาค
 ทเรศบไคร์ไคลคลา
- ๑ เท่าถึงทวาทศพรรษา เอรสราชา
 นภาพพนพงแสง
- ๑ จักมาก้วยพระฤทธิแรง คาลเทศสำแดง
 ส่นของพระองค์คงคน
- ๑ เปนความสัจจังยังยืน ขอพระเฝ้า
 พระไทยว่าลักรกตรว
- ๑ โดยในโลกธรรมธรรมตา อกุลศลุศลุ
 สงสารสำหรับกัปลัษ

๑ พระองค์ดำรงทศบรม์ โลกากรณวิทย์

เป็นองคเชกัตมา

๑๐ สงเคราะห์นรนาถปูลกา เจตกรรณ

บันฑิตาซึ่งโคกาวรรณ

๑) ร่างขีตบทุกขรายนุร ข้ำบาทกรรรมกร

ผู้รองเลขาธิการมหาดไทย

© พระพงษ์โรหิตาจารย์ ทูลถวายเทียบทาน

ยุบลอินควรมวณมูล

๑) ทรงกษณภาพพจนตร

๒) สดขยงายตรบร

ยังมนตร์รัตนขจร

๑๑. เขาทบหนมบรรจ้ฐรณ อัยตวสวสทอน

สถิตยศาสตร์แบ่งตาม

© หอสมุดศักดิ์คณางกูร เลี้ยวซ้ายคทรวงทรวง

๖ ๕ ๔ ๓ ๒ ๑
 คงเขียนจนเขียนถึงเล่ม

๑ รำขี้สารมดขี้แมลง ชักชวนป่วนแปร

พระเค็ดมพระเค็ดนเห็นโฉม

- ๑ พระเขาวงกตมาโลม ลาเพสโซม-
 นัสคาร์สเรือกขวัญ
- ๑ บางคายสำรวจสรรพสัตว์ บางคายจับบัลย์
 ระทระทวนหวลโหย
- ๑ กุญแจไขน้ำชาโรย ขากรเคียวโคย
 กระจกเงาใสไหลหลั่ง ฯ
- ๑ ปางองค์พิรุณพิรุณ สุขุมลิมลิม
 กุญแจสุรางคณองค์ นครศุภสามพิ
 ๑ พ้องไผ่หมั่นตีหาคทา รุณทุษฐพาลี
 ลาล่องทิมมพรพิณ ทรทางโผมบน
- ๑ แกล้วสมเฝ้าจนฤบทิน ทรมันประชาชน
 ขวัญหายพะพายอสุสกันธ กัมปนาทอนาถใน
- ๑ แลซ้ายขยลมิตรคณา จะแลขวาก็เปล้าใจ
 ฤกษ์จะพักสำนักนิโค และจะพันอำเภอมรณ
- ๑ องค์เคียวก็เปลี่ยวิจิตร และสยดสยบสมร
 เน่าเน่งในนชศกุนทร มนะคิกค่านึงองค์

๑๐ ฉั่วเวรวีภาววิบัติไค	อนุพันธมาปลง
หลักหลักก็คักชนมทิวง	คคเคียวประกาศาย
๑๑ ปรานีชีโยรสคนัย	อุทวแม่จะหญิงชาย
ฤาจะรู้ก็จะมลาย	ชนมชีพเมอมรณ
๑๒ แม่แม่ปวาลยชีวิต	ยมีคิตะธาวรณ
คิตแต่พระส่ายสมวร	บิยบทรในครรร
๑๓ เจ้าแม่ขางจะนฤไภย	จะพินาสในวัน
นี้แท้ไขไครนกุลกรร	อุปการไ้ไม่มี
๑๔ อ้าของคยรมภรรตา	ธิบดินทรโมลี
แลลยพระเนตรทฤษกี	สกุณชาติโถมมา
๑๕ แท้ท้าวจะโทมนะพิลาป	นยอาบพฬาร
ท้วยความเส่นหันคยปว	รจาชลัดถนอม
๑๖ เคยของผลของบพำเรอ	ยวิวิกษลของชอม
ชกเขียบเคยจะนิรจอม	จักรจากทั้งเปนเปน
๑๗ ข้านอัยจิกวายนมชีวาตม	วรบาทจะห่างเห็น
วังเคยเสวยสุขจะเย็น	ยะเยียบอย่างสุสาธาน

๑ เคยฟังบำเรอสุรสุรางค์	ก็จะร้างจะแรมราญ
เสียงให้ระปานสาละวน	ตระการคุมลม
๑ ใครเลยจะกับปรีวิตก	ปรีเทวเกรียมกรม
ทั้งข้าพระบาททบทรม-	นรินทรฤณี
๑ แค้นกันนี้จะนิระบาท	วราชกษัตริย์
ขอลานรานฤบถิ	ขอสานวันวาย
๑ เบื้องไทยปางบรรพทำ	มนะกรรมวักกาย
ชุ่นเคื่องณเบื้องยพระคาย	ชมะไทยเวรเวียน
๑ หนึ่งข้าจ้านงจิตสวา	มิปวาสจำเนียรเพียร
ภักติกองอัสสรเสถียร	อมรเทพภรรคา
๑ จงเทพในศิขรเขต	หิมเวศระนาอา
รักษอันมเหศักดิ์ชคณา	จตุโลกยบาลชาญ
๑ อินทร์พรหมบรมพิษณมาน	สุรศักดิ์สังหาร
เฉลิมทวีพิภพอุปการ	ทศทิศสรวมพร
๑ เชิญรับประณามประนิตข้า	บริจาริกาการ
พันไทยอำเภอมจรรจน	ชนมชีพรอกปาง

- ๑ รุกขาสรรคใน คีขเรศรารทาง
 ทิพโสภณสุนทรนาง ปรีทวนการ
- ๑ ไปชำระตนทุกขระทก ทุมณัสสังสาร
 ยืนเยี่ยมพิมานรูกขทยาน ก็ตรึงลลลาญทรวง
- ๑ บัณฑิตใน วนพฤษยาบง
 แลนงก็ต่างทุกขระทก ยมิกถันกำตรวนคัลย
- ๑ จักรพรรดิใน ทรลิงแลระทงองงัน
 ลมภักษผลาผลจัน ก็ระเซียบบะเยียบเย็น ฯ
- ๒๕ วิทกหัสติณทร โดยเฉียวยุพินทร ยุพาพาลเพญ
 มาถึงมหา นิโครธอันเป็น คอนเคยบมิวัน
 ภักษสัทธิอาจิณ
- ๑ วางขนคาคบ พฤษยาปวารณ เพาะจะจิกกิน
 ฝ่ายองค์นงค์หน้า พระเขาวยุพินทร ตรหนักกาปิน
 กำหนดลัญญา

๑ เลิกกำพลพัสตร ประหารพระหัตถ์ คำรบสามครา
เปล่งพระสุรเสียง ลำเนียงโกลา ท้วยเคชเทวา
พิทักษ์ทรมไวย

๑ ทัญญวโร รสราชนิโย ในครรรค์ไทย
จะเจนปกรณ กุญชรพิไชย เปนขัณฑ์ไพร
แก้วโกสามพี

๑ มหันตวิหค พัญญิตันตก ตระหม่าสมประคิ
คังอสนีบาต สาคฐาแสนที ความกลั้วชีวี
พินาสชาคปราวณ

๑ วางนางลน ผละจากมณฑล พระไทรขนาน
ตัวสั้นระวี คังกลั้วพระกาล บินหนึ่นลนลาน
ประลาคหลักไกล

๑ ฝ่ายครรรเทวี แก้วโกสามพี ประจากพาลไภย
ตำรงพระตน อยู่บนต้นไทร องค์เคียวเปลี่ยวใน
วเนเขกา

- ๑ ไ้รู้หนแห่ง สำนักหลักแหล่ง ไกลไกลไคลคลา
 บเห็นผู้คน เกรินไปมา ล้วนห้วยเหวผา
 ข้าเราะเซาะธาร
- ๑ ยิ่งแลยิ่งเปลี่ยว สันโคยแคเคี้ยว อรอาครกาล
 รอนรอนสุริยน สันขยากาล วิเวกวานต์
 บมีเพื่อนสอง
- ๑ ลิงค่างข้างชนิ สังกเสียงเรื้อยรี เย็นเยือกขนพอง
 เลือสัตว์จักยาท สัหราชคนอง ลองเชิงเริงร้อง
 จัปสัตว์กุ่มกิน
- ๑ กายรตัวโครษ ขุกคักเซาไซก ตะเพินพังพินท์
 แรควัยกินหนาม เลือคทวามลงกิน ไกลไกลไ้ไ้กลิ่น
 แล่นไล่คลุกคลี
- ๑ สารเคียบทมัน เชื่องชมครมครัน หวงกริณ
 โกฎนาทกาจก้อง ทังทองพงพี พังพลายพ่ายหนี
 ปรละตกถัวไ้ไกล

๑ รอนรอนสุริยง วางแสงอัสทงค์ ลับเหลี่ยมเมรุไกร
 ไขมคมายา ไบ้งข้าผีไพร กู้ก้องร้องให้
 ห้อยโหนโยนตัว

๑ หลอนหลอกกลลอกตา โลกเด่นเป็นน้า พิลึกพึงกลัว
 องค์สิ้นขวัญหนี ยมภัยตัว ยิ่งคำยิ่งมัว
 มืดมดลอนธการ

๑ เพื่อเวลากรรม อคติมาอำ นวยผลภียาส
 บันดาลมาศ ให้ทนทรมาน อคติอศาล
 กำเภาชาคร

๑ เมฆมืดหมอกมัว พรุนโรยรว หลังหล้านานูน
 เมฆลาล้อแก้ว แพรวแพรวจำรูญ อสุรารามสุร
 คว่างขวานคำรณ

๑ พระอรุณพิน ไช้เคยไค้ ยิน เลี้ยงคัพพิพิกล
 องค์สิ้นระท้าน ระทกทั้งคน สุกกำลังทน
 สัมประทีกาล

- ๑ นางร่ำกำสรท พิลาปลาลก สรณสรวงขวงบาล
 เทวาในสวรรค์ ณชั้นวิมาน ชารักษ์รักษสถาน
 ภูผาธารัญญ
- ๑ ขอบุญพำนัก พระยอกเขาวลัษณ์ ลูกนัยข้าอัน
 กปณาอาทร จักจรจากครรรค์ เปลื้องปลอดไภยัน
 ตรายราคี
- ๑ ไอ้กรรมทำไฉน ไต่ทุกซัดใจ ยากแค้นแสนทวิ
 พันโภยไม่ม้วย กวายนกหัสติ เวทนาคราน
 อนาคตในไพร
- ๑ ว้าวเฮอร์องค์ ประยูรสุริยวงศ์ พระสนมกรมใน
 ประชวรครรรค์วาง อ่างว่างหฤทัย ขเหลียวเห็นใคร
 พอเพื่อนเป็นสอง
- ๑ เคยสุขุมล ในคฤหาสถาน ทิพยรัตน์เรือนทอง
 นานาณงค์ คณาเนืองนอง เองารประคอง
 ฝ่าฝายซ้ายขวา

๑ ยามสรงยามเสวย นางในไฉ่เคย รวงเวลา
 ยามร่อนนอนนิ่ง บัลลังก์รักษา อยู่ร่ำรำพา
 ร่ำเพยพินนี้

๑ ผูกนางนังการ นัจันตยันฐาน บันสมคนตรี
 บันเทิงบันทม ภิรมย์ฤกษ์ กังเทพนารี
 อินทร์อัยสรสวรรค์

๑ เลี้ยกายมนเทียร พิมาณจันทร์เจียร ทิพเวษยันต์
 จะไกลจะกลับ จะลับนิวัน โภไคไศศวรรย์
 จะสูญเลี้ยกาย

๑ ไฉ่องค์ทรงเทศ เคยข้าบทเรศ รongบาทยคลาย
 พระแสนถนอมน้อง บข้องระคาย ลอของฮวลฮาย
 ภูลิลมพาน

๑ ครวงนตกเข็ญ ลำยากยากเย็น เจียรจักถึงกาล
 ขอบุญไปรค้วย มาช่วยพยายาล พระยชเคยาวมลาย
 ลูกน้อยในครรร

- ๑ นางรำกรรแสง กำศรวญครวญแครง พิโรชาบัลย์
จวนปฐสมัย อุไทยแสงพรรณ ผลียงหลังอัน
ถันแล้งขนาน
- ๑ มหุทธิศรีสวัสดิ์ พระสุริยไตรทรี ส่องแสงชัชวาลย์
สมภพหน่อขนาด พระราชกุมาร บวิสุทธศรีปาน
อุไรวังรอง
- ๑ พระยอกเขาวลัษณ์ ชื่อนองคฺฐกรัก แอของค์ประคอง
พิศภาคย์ประไพ วิไลยล้ำของ สมมุตินามสนอง
อุเทนกุมาร
- ๑ ถอดจำมรงค์รัตน์ อันจอมกษัตริย์ ทรงเปลี่ยนประทาน
ผูกข้อพระกร อวยพรพิศาล ค่อนทรวงประปราย
รำให้โคกกา
- ๑ ไข่พ้อทูลเกล้า เลียบทักเจ้า อุบัติอาคมา
ทรงโฉมสมบุรณ์ ประยูรชิตติยา อาภัพอัปลา
ล้ำโลกทั้งหลาย

- ๑ เกิดในเศวตฉัตร ฤๅมาวิบัติ วิทยาภักพราย
จากวังล้งเล อยู่เฮงกาย ประสูติบนปลาย
พฤกษาธารัญญ
- ๑ แม้น้อยยังวัง ทำนางพร้อมพรัง สร้อยวงศ์พงศ์พันธุ์
พระสนมชะแม่ ถ้ำแก้ก้านัล จะมาชิงกัน
ถวายหน้าพยายาล
- ๑ แม่หมอทั้งผอง จะเข้าประคอง พระครรรถอย่างาร
หมอยาจะบก ไอสถเทียบทาน คนฟังอาการ
จะวิ่งชิงทูล
- ๑ แม้ทอดพระเนตร จะทรงสังเวช ค้วยข้าอาคร
เห็นพระนรลักษณ์ ลูกรักไพบูลย์ พระจะเพิ่มพูล
ภียโยยินคี่
- ๑ จะชุมประยูร พระญาตินิกุล ไหราพญาวิ
เฉลิมขวัญสมโภช สมภารพิธิ แตรสังข์คนตรี
ตามอย่างกษัตรา

- ๑ พัดยงนางนม เรื่องราชนิยม สุรางคณา
 ยำเรอภิรมย์ ยันทมปรีดา ชัยกล่อมเหาะ
 เฉื่อยช้าทำนอง
- ๑ พ่อย่าให้รำ กรรรมแล้วจึงจำ จากมนเทียรทอง
 จงเสวยขมิ้นรส ธาราอย่าหมอง ปลอบพรางประคอง
 พระลูกกับกาย ฯ
- ๑๖ กล่าวเรื่องนักสิทธิ์ของสหาย โดยเต็มบรรยาย
 นิยมยุชลบรรพา
- ๑ พระองค์หนึ่งนามสมญา อิลกัปนา
 มหานรินทร์ธรณี
- ๑ องค์หนึ่งนามเวฐที ปกยที
 นครยไกล์ไกลกัน
- ๑ สองท้าวเสมอสมรผูกพัน รักร่วมชีวัน
 เสน่ห์สนธิณีกาล
- ๑ คำรงพลุธานาน แจ้งลักษณญาณ
 อนิจแน่เบญจันท์

- ๑ เหนือหน้าในรูปนามธรรม ยินดีในบรร
พชิตกิจสังวร
- ๑ เมกพระปิโยรสองค์อร เหาการราษฎร
ดำรงนิเวศน์เสวยรมย์
- ๑ สองไท้ออกทรงพิเนษกรรม อยู่แยกอาศรม
ขไกลัยกลายไปมา
- ๑ กำหนดการเพลิงสัญญา คิ้วยโรคา
พึงรู้ด้วยควินฤนตักของ
- ๑ บรมราชอิสริยยศต่าง ตั้งใจปอง
โดยกิจวัตรมีมาย
- ๑ ไข่ลัญญาณยังหมาย ล่วงแล้วขุหลาย
ขเขยบายากพากเพียร
- ๑ พระเวฐที่ปกกัณเียร- ชีพเสถียร
ยุติในท้าวทวงกิ่งส
- ๑ เปนมเหศักขราชคាំង สมบัติทิพย์ถึง
กุศลโชนำมา

- ๑ แจ้งในธานีสงฆ์บรรพชา รำลึกสัทธา
สหายอันเพื่อนพรหมจรรย์
- ๑ เสกที่ท่อนลงจากไถวัล เคียรโดยธารัญญ
ท้วยเพศบรุษลงทาง
- ๑ ถึงพระนักรัทธิธมมางค์ ขมิวาทเขณูจางค์
ประพฤติประภัสสราร
- ๑ ถามแถลงทุกซ์ไภยพิการ บัศวิมิญาณ
ก็แจ้งยบลงมิอ่า
- ๑ จนพระเวฐที่ปลงถึงกรรม ท้วยโรครัญญทำ
แถวันอันลัษหลายมา
- ๑ เทวราชมีเทวัญชา ขำคิอสัทธา
เวฐที่ปลงพระสหาย
- ๑ เปนเทวมเหคักซ์สยาย ทุกซ์ไภยใดกลาย
จงขอกอขบัต้อย่าง
- ๑ คาบสก็เล่าให้ฟัง ช้างขำมันชัง
มาแย่งมาเย้ออาศรม

๑) ถ่ายมุลลามกสนมม

ในท้องถิ่น

แลศกปรกษาจิณ

๑ อาจารย์อย่าร้อนใจเถิด

โยมจกให้พิน

กษัตริย์มหานาค

© แลว्हยบพณฑกพยโสภาร

ถวายสิทธิอาจารย์

๕
ทงเวทอบายอปเทห์

© พณส่ายหนังสือพิมพ์

ไฮภาพมเห

ให้ช่างประลาตหลักโกล

© สายหนึ่งนาเคนทร์ครุฑไอย

คคชนทโร

๔๕๖ กฤษฎีกาข่างพลายพง

๑๑ สายหนึ่งข้างนายผ่อง

เท่าถ่อมน้อมหลัง

ประพจน์ใดที่ตรงตาม

๑ เสร็จส่งโดยสารนิยาย

สำแดงพระกาย

กเมื้อพมมานโทยฉวฬ ๓

๑๑ ปางนั้นพระนาคธรรม

อัลกัปมินิก

๓.๒ ๓.๒ วิเคราะห์

ทิพเทพยประสิทธิ์สรค์

๑ ปราโมทย์ประมุขหมาย	สาธยายพระมนต์ขึ้น
เลงพิณกลลัญญ	จศิธรเล่ห์หลาย
๑ กว๊วเคชวิเท	วระมเหศวร้งววาย
นานาคพิงพลาย	ทประทุษฐิตันหนี
๑ ย้อยยัสถารม	ขนิยมตยาคี
ไหว้อาหัตถ์มี	มนะน้อมปเจกจง
๑ เช้าหวัระเฉอหา	ผลไม้ณในคง
เพียรเพิ่มลำพังทรง	บริกรรมพอดราว
๑ ขางยามพรุณโรย	ฉิกทันสะท้านหนาว
กายสยไปราว	พนสอยผลาหาร
๑ เกียมมาสอัฐ	สัถยั้งนิโครธา
หัตถ์สีกดดา	ปรีภัญชเป็นเคน
๑ คัมภีร์กษพอเป็นยา	ปนมัตกาเอนทร์
ย้อยย่อนขริเวณ	ทรวนาทิพาक्रम
๑ ปางวันระจวของค์	สุริยวงค์วรากรม
ฝนทกระทมลม	รติภาคยพรอยพัว

- ๑ ท้าวรุ่งอุไทยของ
พรยานิราจำ
๑ ยามเช้าพอเพล
บริการมอานโหม
๑ ทรงธารพระกรจร-
งามเงื่อนตยา
๑ ยั้งเนินนิโครธา
โหยให้พิลาปลาญ
๑ ก้อนกกเคยม
เสียงไคยะเขือกเย็น
๑ เงยโสศกขุสกับ
ไธย้าฤฬไฟ
๑ ทั้งแม่เมตตาคิต
บ่นพลางก็ไกร
๑ ยลของคณาง
อัยนนิโครธา
- สุริยส่องคัคณำ
วิธเรืองจำรูญโพยม
ก็ก่ออาคนโหม
ชุปวิตรพระมนต์มี
ลีลาสเลอดี
สุทธิศิลป์เยี่ยมสาร
สวณาลำเนียงนาน
จิตหลากประหลาทเป็น
อนิยาบเคยเห็น
มิแลเห็นอนาใจ
สรคัพทบไกลไกล
ฤโหมตประมาท
ทวิตรหลอก
แลระแวกระไวหา
ยุพราชโคก
บุตรแอบตรอโหม

- ๑ เลอลักษณะดาวณย์
ปลุกปลื้มฤทธิโลม
๑ แตกกัสมมิต
ใครอันฤไปปลง
๑ แม้นางมณุษย์มา
ใครใดหนีหนอนอง
๑ ตรีพลางธทางถาม
ไยเจ้ารำจวนทวน
๑ เป็นนางสุรางค์รัก
ฤนางคินีใน
๑ เคยมาสืหลายหน
จริงใดไฉนแจ้ง
๑ ปางนางอนงค์นุชสัคย์
ขอรเห็นศรีก็ไซ
๑ ข้าใช้พระไทรสำนักนี้
เป็นนางกษัตริย์สมุตินาม
- วิยจันทร์จรูญโพยม
นรโลกยเจตนัง
อนิจิตต์ย์ใคร่ลง
อุปมานิธิของ
มรคาก็ช่วยป้อง
นยนามพวงครวญ
นุชนามไฉนวนล
ทุกขนั้นประการใด
ษสำนักพิมานไทร
หิมเวศมาแปลง
ขมียลก็กินแหง
กิจแก่ก่งไสย ฯ
สรวคัพพ์นี้ใน
เสาวนัสสนของความ
และคินีนาราม
ขวรอัคเทพี

- ๑ สมเด็จพระนารายณ์
โกสุมพิราชนิคมมี
๑ สำนักรัตนโกสินทร์
จักรวรรดิราชธานี
๑ เสวยสุขเกษมทิพย์สมบัติ
จักรวรรดิราชธานี
๑ ข้างบันเรศวรวิภา
โอกาสสพกัมพลาง
๑ บัณฑิตมหาหัตถ์
ครุฑแก้วสุวรรณ
๑ ยังเนินศิรินธร
จักรวรรดิราชธานี
๑ นกอินทรี
ประสูติไชยธรรมา
๑ ราชธานี
มีมฤตยูจิตต์การุญ
- ทรงขึ้นอระทวย
อิศราภาพแผ่ผาย
ระยอเศษทั้งวายุ
บริบูรณ์ไพศาล
สารพัดไพศาล
จะพินาสบุรุษ
นิยชาณเกษม
สรีรสองนวิวรร
กัโธดงระคายคณ
วิหคาก็พาร
อกระหัยพอบัย
และทวาคมละเลียง
อัสคังคกัหลัง
จะพินาสประกาย
สังเวชใจหาย

- ๑ จึ่งว่าอาทรพุด ขยาทุกขาคู
จะช่วยทำนกงงพงา
- ๑ มาแม่มาไปอย่า
เป็นน้องจะเลี้ยงเที่ยงธรรม
- ๑ กานคาตอขวาจาพลัน เรากลัวกลัวพัน
ภูเพศจะเลื่อมศักดิ์สลาย
- ๑ วนิกาย่าหมองใจหมาย เราเป็นเชื้อสาย
กษัตริย์ประเสริฐสุวรรณา
- ๑ เขื่อนสนมขันธ์บรรพชา เจริญพรหมเมตตา
สละสลักยินดี
- ๑ แท้ท้าวสุริยวงศ์กษัตริย์ ยังมายายี
ไฉนจงแก้กงขา
- ๑ กายสีกัสังวรณา นิยมมายา
นวลัดกษัตริย์สำแดง
- ๑ ข้ายักมานันนางแหง โดยจริงแจ้งแจ้ง
ชเนกนานับการ

- ๑ นางเชษฐีราชกุมาร ทายสองค์ฮารย์
ก็ยังนิโครมมหา
- ๑ รัยราชอุไทยขัตติยา ท่างองค์ฮัฒมา
ยหวังสำผัสพ้องพัน
- ๑ นำนางโคยคว่นคว่นคร ไลยลงตามวล
ลกาณันอ้อมทมาน
- ๑ ลงดูแหล่งพนพัสธาร นิตยยังสถาน
นิวาสนเว้งบรรพต
- ๑ ให้นางกับราไชรส อยู่อาศรมบท
อินมัทกนกกำบัง
- ๑ เสาะหาโกชนสาธิตัง มฤกรร้างวัง
ประโยชน์พิณภักษัญญุช
- ๑ กอขบเกษขุการนกุล ไม้หวงทารุณ
ทุกิลเลื่อมสมาบัติ
- ๑ บำเรอบำรุงสองกษัตริย์ โดยธรรมเทียงทัต
บไต่จะเกยงเคยคณันท์

- ๑ คึกแล้วอัสสุตายุพาพัทรวรณา
 เข้าที่ผทมเนา สำราญ ฯ
- ๒๕ ยามอรุณเรือง แสงทองประเทือง ท้องท้องคึกคึกนาค
 พระอรุณราช วิลาสเลงลาญ เส่ที่ฐาการ
 จากนิทรารมย์
- ๑ ช้อนชูลูกเจ้า วางบนพระเพลา ให้ส่วยนม
 ประโลมปลอยพลาง วางให้นันทม พัดรำเพยลม
 กล่อมไกวไปมา
- ๑ แล้วเสด็จจรลี ไสรสรวารี วิเลปคนหา
 ประคัมค่อน ลอของพัทรวรา พิมพ์เพียงรำพา
 วคีนคกกลง
- ๑ ทรงพระภูษา เชิงช่อรนา สไบขยับง
 ทรงเครื่องประดับ สำหรับพระองค์ สรวมใส่อำมรงค์
 มงกุฎกษัตริย์
- ๑ ย่างเยื้องยุรยาตร รทวยนวยนาฏ กรีกกรายจรลี
 มายังศาลา มหามุณี ถวายกรตุษฏี
 รเมียรมาษา

๑ ชักเข้าเฝ้าฯ ปลุกอาสน์ทรง ร้อนเย็นเวลา
น้ำใช้น้ำฉัน สารพรณจักมา ทำทั้งครุฑา
ปราโมชเปรมปรีดิ์

๑ เก็บดอกไม้วลัย ต่างต่างมาห้อย ในคันธกุฎี
รวรสรณัญจน ขวลงขมาลี หวังใจให้มี
กมลวนเวียน

๑ สิทธาพาชอ ฟู มุ มุ มุ คุ ศรัทธานางเพียร
บุรีในกล วิมลจักเบียด ศึกษาให้เนียร
พินาศสาธารณ

๑ อทรมนัยัต ยไค้จักตรัส ท่วงทักทักทาน
ของค้อควิไลย ไค้ โอกาศการ ประโลมลงลาญ
ทวยกลดลัทธิ

๑ ชม้ายชายตา ชำเลียงเยื้องผ้า ห่มให้เย็นดี
ชายตาประจบ สบเนตรทำที กระบวรขวลย
หลยเลียงเอียงชาย

๑ นั้งคอบลิตธา จะมาแต่ข้า สุริยาเป็นชาย
พระอรโณมยง บัญจรแต่งกาย ใส่กลืนกำกาย
กำจรเสาวคนธ์

๑ ชับพ้อนรำเล่น ทำเป็นไม่เห็น คายสมาคต
ครั้นใกล้ ถึงทิว ทำกลวลาญสน สบายใส่กล
หลั่ยหลุดจำราย

๑ ทายสเห็นนาง หมางจิตตระคาง รังเกียจเอื้อคอบาย
ทำเมินเคียวไป ยให้ระคาย ต่อเลี้ยวล้วยกาย
จิ้งค้อยเข้ามา

๑ นั้งหน้าอาศรม กล่าวโดยนิยม การุญโธภา
ว่าพระเทพี มีอุปการา ปรณียัตถิตมา
สุจริตภักดิ์

๑ แต้ยต้องกีกา วินัยบรรพชิต รคนสัทวี
ภาษาฟ้าดิน วาคนักมี ฝอยกับชักคี่
บควรวโกลกัน

๑ จงฟังเราว่า อยู่แต่ศาลา ได้ยงลูกผูกพัน
เมื่อเจ้าจะมา สันทนาทางธรรม ต่อหลายหลายวัน
คำมีค้อย่ามา ฯ

๒๐ นางฟังกายสโรวา ทนศาสนสุภา
ลิตสรา นุสนธิสนอง

๑ ไปโดยมานัสนางปอง ยมิลุปรทฐฐอง
ใจระหม่าหมอง ก็กล่าวกลาย

๑ ทอดคนตีทรวงอุบายฟาย อสุชลอภิปราย
ไอ้อับคักกาย ประกอยกรรม

๑ เคยเสวยสุขสวัสดิ์เกียรติอำ มรณิรทุรา
ทุกขน้ำเนา พนาถิ

๑ เห็นแต่มนินทรปรานี อุปการจิตตมึ
กัศเวทึ สนองคุณ

๑ ญาแปรเปนโทษทารุณ สุจริตจิตตสัน
ทรวังบุญ ก็เป็นกาย

๑ จักอยู่ไยเลยละอายกาย	ฉิวชนมมลาย
หมายประเสริฐกว่า	ประคักแด
๑ ค่อยลาตายสงแสง	मुखनिฐจะแปร
ปรโลกแห	พระบาท
๑ ไหว้ปลานางพาสปราร	นชชลิตขมา
คมนายัง	สำนักนาง
๑ ล้มเลยบุญชนผลสำอาน	สระสระสระพวงค์
ให้พิลาปปาง	ทำลายวาย
๑ สายัณห์ไทร่งสุริยสาย	จิตพิกลกลาย
การพิชิตกาย	พิกลมี
๑ เท้งทอซ้อนของคอินทรีย์	ครวณะกัทธิ
เล่ห์วิสัยญ	กัศคาล ๖
๑ บ้างอัลกัปมุนิน	ทรชฏิลชฎาธาร
เสร็จกิจหลายชัสการ	กัอุไทยทิพากร
๑ จงกรมนิยมอิริยา	ขถาคุสังวร
เพื่อผ่อนพยาธิทุกขจร-	วิกลกายา

๑ โคยรอนนิวาครมยล	นฤมลก็สงกา
เจียบคัพพ์ไฉนสรสุกา	จรคตตำแหน่งไค
๑ นอนนิทรรกัณคยรพกาล-	ประมาณประหม่าใจ
ยัควิเวรคทวารใน	วรรณชนวลผจง
๑ เห็นสมประทีปวิวินาส	วิปลาคลอชยองค์
คาบสอเคลิณจิตตค่าง	ศีลพรหมจรรยาค์
๑ ลคนั่งณเบื้องคิระประเทศ	ตระกองเกศพระนางวาง
เห็นอศักรพระหัตถ์ล้ำสกลาง	อรอุณลมนกาย
๑ เอื้อมเอาชโลทกชโลม	สรีรางคไพบรปราย
นางแสร์อสาสะและระบาย	สดีคิงค่างองค์
๑ เลื่อนจากอจังคกอวิวาท	วรบาทชฎิลคอง
โดยท่วนชมมาฉกรทรวง	ทฤษฎ์เสงี่ยมสาร
๑ คาบสณนพณันสนีน	และเจริญกสิณฉาน
วาคร้ายร้างขวิกลปาน	กกุลามมลายแสง
๑ ไคเชอพอเชอชมและอคน	กวีโรจนเรืองแรง
วาคาจลาจลสำแดง	ปรบักษพรหมจรรย

- ๑ เลี่ยมศีลสารวมจิตตสมา บัณฑิตวิริยาธรรม
ร่วมรากอำเภอกมลมน ทวิรมยไหลหลง
- ๑ เลียบทางสวัสดิ์คมตโมกซ์ จตุรโชนเบียนองค์
เพื่อพาลพญทิพยกำรง หฤทัยยันเทิง
- ๑ พลั้เพลินเจริญสุขสังวาส คุยาศของเชิง
ข้างมันทเมือยพลละเลิง ชลอร่ามจงจอง
- ๑ ถ่อมถอยพลาพหลหาญ สรว่านรเวิงปอง
ทิกแหล่งกลายจิตตล้าพอง ก็อำนวยอำนาง
- ๑ หาผลเลียบอุทัยพงศ์ สร้อยวงศยเว้นวาง
จนราชย์ไยรสวางค์ วยวฒนากาล
- ๑ เริ่มเวียนธนูศรพิเศษ วิถีเวทวิสการ
แต่องค์พระคาบสขำนาน ศิลปศาสตร์คึกษา
- ๒๘ ปางองค์ปรี ตปะธรร มิกราชมหา
นราธิบดิ์ ทิลกสุธา แแต่หัตถ์พิพา
ชาเยศแรมวัง

๑ ท้าวเบแปนสุข อัครพลทุกซ์ ทับทรวงเพ็ญพัง
 บ่วนบันไทร่มชุก แสนสุกกำลัง หฤทัยรุ่มรัง
 ร้อนรักอักษวล

๑ บัญจักกิด ไต่เท้าตามคิถ พระน้องนางนวล
 ไศกาชาไลย พิไรำจวน ครวญคร่ำกำครวญ
 สยบสมประที

๑ พระสนมบริพาร เพ็ญเฝ้าเฝ้าฮางาร อเนกนารี
 ลำเภาพาลเพ็ญ เบื้องกัลยาณี ล้วนสาวกษัตริย์
 ทรคักคสาวสวรรค์

๑ บำเรอราชา กจกวงการา พรณรายลัษมจันทร์
 พระไทยไยลิม ปลื้มจิตต์ผูกพัน คำนั่งถึงอร
 คเรศเทพ

๑ ทรงสถิตไสยา อยู่งารำภา ำเพยพิชวี
 รุ่มร่ำวผ่านวัน คังเปลวอินน์ เสกัสรงวารี
 สู่หว่ายปลายลของ

๑ ขวลาวยทราบบาย ภายใต้อู่หยาบ รันร่าเค้าหมอง
 หวลเห็นแปนนาง เคียงข้างประคอง แลใช้ไหม้หมอง
 รำวงนวลหา

๑ เสกขังอูทยาน ประพาสสมาลัย วิมลมาลา
 เกลวเสาวคนธ์ กลกลิ่นจินดา ยั่วยามกรีกา
 ภิรมย์สมสมร

๑ เสกขังออกโรงรัตน์ จำชันขึ้นตรัส ภิการพระนคร
 ไทยธิดาไสย พระไทยธารณ์ บำรุงราชวร
 ไทยวัชชัตติยา

๑ นานาประเทศ ไต้แจ้งแห่งเหตุ พระจอมสุธา
 เลือกสรวด์บึงง อนงครีกา วิลาสถักษณา
 ถวายแปนมหิณี

๑ บเชอมนัน นางไคว่หวัง เปนอัคเทพี
 เกลือกกริหารมย์ พระสนมณาริ บำเรอฤกษ์
 คัมภักถ์ว

๑ คำรกราชฐาน นานนัยลัษวาร ล่วงขเคอนคล
ถึงกาลพระองค์ จะปลงพระชนม์ ยังมั่งเมืองบน
สู่สวรรค์ควรไฉน

๑ ทรงพระประชวร พระโรครัญจน วันทำหญไทย
วังเรอเหลอหมอ ครีครอครุ่นไป เยียวยาแก้ไข
ชบทรคทุกที่

๑ ให้แต่งบูชา เนาวเคราะห์ทวา ตั้งเครื่องพลี
สงทพิพม์มูธา ภิเษกสวัสคิ โดยพรหมพิธี
จำเวณชนมา

๑ ผันแปรแก้ไข ตามคัมภีร์ไสย ประเภทนานา
จนสิ้นตำหรับ ลัทธินิโหร ท้าวเสด็จสวรรค
ไฉนลาญชีวัน

๑ หม่อมขุนตริ พระสนมณาริ นิกรกำนัล
พิโยคจากเจ้า ร้อนเร่ารมัน คีทรวงโคกคัลย์
ถ้าสรคเศร้าหมอง

๑ ให้สร้างพระศพ พระจอมพิภพ ใส่พระโกศทอง
ไว้ใต้เศวตฉัตร แทนรัตนเรืองรอง ตั้งเครื่องในของนาง
ตามชายฝ่ายขวา

๑ เครื่องสูงชุมสาย ไม่นเงินทองราย ระเบียบบูชา
สมเด็จพระสนม ทุกรมกัญญา ทุกเวลา
ทำสวดสังสาร

๑ ประโคมแตรสังข์ ทุกยามระวัจ วิเวกกังวาน
เสนาข้าเฝ้า ทูลเกล้าพณังวร อยู่เฝ้าขนิษฐา
ตามคักกัณฐิศา

๑ เสนาบดี ปโรหิตพญาริ มวณูมาตย์คณา
ชุมกันสันนิบาต ในราชสภา ประพฤติทรรษา
เรื่องราชนคร

๑ ว่าราชสมบัติ นิราสกรงกษัตริย์ เปนเป็นภรร
จักเกิดยุคเชื้อน เปนสัจฉนิตร เพื่อโรตัสกร
อุบัตินิชา

๑ ควรวะเงะเสียง บุษยรตโคยเชียง วัลลโวรณ
 เชนท่านผู้มี อภินิหารมา เปนจอมขัตติยา
 ดำรงธรณิน

๑ พระโหรจึงว่า ชำก่าหนคมา ในปรีทิน
 อันองค์ผ่านเฝ้า ผู้เจ้าแผ่นดิน อันไกลใครดวล
 เปนเปล่าช่วยปอง

๑ พระราชบุตรว่า อันสดีพา ไปทั้งควรก่อของ
 บุญญานาเนก ภิเษกสมพอง จักมาสืบสนอง
 สรีรวงศ์พงศ์พันธุ์

๑ ผู้ท่านมนตรี จงตั้งภักดิ์ พระบาทโดยธรรม
 ช่วยกันบริรักษ์ พิทักษ์เขตชั้นที่ ไตรมาศจักบัล
 ลุราชนคร

๑ นายกมุขมัทย์ พังโหรราช นิยมยินดี
 เกณฑ์กันรักษา ประชาชนนี้ คอยวันราตรี
 กำหนดคฤพฤมา ฯ

- ๑๖ ปางนั้นอัถปักกา บสเสวนา
 ๑๗ ้วยของคยพินพิมพจันทร์
 ๑๘ สิมฉานลาญหลงผูกพัน เกอคามามันท์
 ๑๙ บันเทิงสำเร็จสขรมย์
 ๒๐ วันหนึ่งรตยาประณม นังหน้าอาศรม
 ๒๑ ประพาสการาราย
 ๒๒ ุณักชิตฤกษ์ทั้งหลาย โดยอุปเท่ห์ทนาย
 ๒๓ อยบักขณันท์
 ๒๔ เห็นดาวกรงโกสามพิ เหตุโศกหาคีรี
 ๒๕ ชมุกขมวิมวมนท์
 ๒๖ รู้เท่าเจ้าสากล ะสันพระชนม์
 ๒๗ กักล่าวอทานต่วนพลัน
 ๒๘ ุรภาภินโนมพนัน วันขึ้นวัน
 ๒๙ ทประระถึงมฤตยู
 ๓๐ นางน้องสนองท้าวโคยผลู ท่านกล่าววัน
 ๓๑ คกียเยียงยุทธิธรรม

๑. ฤๅหนึ่งเป็นเวรเวียนวัน กับท้าวปรินคย์
 แรงพิโรธยังไยหาย
๑. ไซ้แม่อย่าหมองใจหมาย ฤๅชยันบรยาย
 นิยมผู้มีกนิหาร
๑. ไซ้เรียมรักซึ่งจันทาล หากเหตุเห็นการ
 ก็กล่าวแต่โดยสัจจัง ฯ
๑. ปางนั้นนาญพาสคารคันพ้ง
 ภรรยานิรวัง วินาส
๑. ท้าวทอของคกำสรวรทกทุกขอนาด
 เพียงสายสนีสาต สยบ
๑. ข้าไอ้อันรินทรยุพินทรพิภพ
 เลียงข้าพระคุณลบ สุธา
๑. นื่องหวงจิตจะสนองลของบทนรา
 บุญน้อยนิรามา ประจาก
๑. ต่างไกลใช้ก็ยเห็นและเป็นทุกขล้ายาก
 ทายจากก็ต่างยาก จะเขื่อน

- ๑ ไช้อัฏฐาตมเข็ยเสวยทุกขขเบียน
ใครเลยจะเหมือนอก ยมี
- ๑ เลี้ยกายราชนคเรศนิเวศน์วิยคุล
แก้แก้ประกอบศรี พิมาน
- ๑ สมบูรณ์สรรพสมบัติอันอุฬาร
มั่งมูลทหารพา หนะ
- ๑ ภาขาวท้าวทศทิศฤทธิฤทธิ์พระ
สู่สวรรคครโดยละ พเชิญ
- ๑ ไชยสเรณียอยู่ณบรรณกันเจริญ
มวณุมาศย์จะชมเชิญ ภิเษก
- ๑ ถวัลยวงศ์อิศรวราทิพากรทิเรก
เมืองออกโตศรีเอก อนนต
- ๑ ไช้วาเวรวิชัยกัจจกวิวิกล
อาภัพสำหรับทน เทวษ
- ๑ ครวณพลาณสของกรทุ้มชละลุมชลสุเนตร
มวณุมันคีโรเพฐ พิกาล

๑ เอนอ่อนองคพิลาปรทาบขรละลาญ

ชาลึงคกumar

กำสรต ฯ

๑๑ ปางนั้นพระองค์อัล-

กปากะดาบส

เห็นนางธรรณทศ

ปริเทวนาการ

๑ ลาเณล้าเภาเภา

วประภาษนุศาสน์ส้าว

ข้าแม่วิมลมาลย์

อตุรโคณโณมฉาย

๑ เบญจขันธสรพลัต

วอชัคก็ทำลาย

ทุกซุซสำหรับกาย

นรโลกยปวงเปน

๑ ฤาแม่ฉงนจิต

ตอนิยบแนเห็น

สงสารรำคาญเชญ

ก็ประวัติแปรปรวน

๑ คินฟ้าสุธาวาส

ศิริราชมูลมวญ

พรหมพิณณอิศวร

ก็ลล่อมประไลยกลัป

๑ ขย่าแม่กำสรตโคก

จะวิโยคแสนคัลย์

ไช้ท้าวรสสุวรรณค์

คตฤาจะคั่นคง

๑ อ้าองค์พระลีลทา

จิตต์ข้ายไหลหลง

หากโคกสงสารองค์

วราชากุมาร

๑ สุกาวารมทุติ	บริสุทธิบริหาร
วรราชกุมาร	ทิพยมนต์สัณยาย
๑ กลพิณกลเวท	กนิเทศอวยาย
อุปเท่ห์วิธิสาย	ศคิยงค์บริบูรณ์
๑ กี่ลำฤทธิมิโน	รณนาถนกุล
พระอุเทนก็พูล	มนส์านทีสำเริง
๑ อภิวันทนะบาท	มินิณากำเกิง
วรวากยคำเลิง	วรวิคณนนาน
๑ ธกักล่าวมธรา	และประกาสิตสาร
ศุภยอชยพมัลย์	วรพัคตรประภา
๑ พระกุมารจระจ	พระนครคณา
นรราชภูริขมา	จะวิจิตรจิตแห่ง
๑ วัตถุไคและประสงค	ขัตตวงศ์ลำแสง
วรรณชงแฉง	อนกิกุมาร ฯ
๑ เมื่อนั้นพระเขาวพนิดา	สวณนสนธิสาร
รู้แท้พระเอวรสยพาล	จะจรเจียรประจากกาย

- ๑ ขาดยัหทัยทุกขระทค และสยคสยของสยาย
 เกศกรทระกองทรวณฟาย ขสพามปรำพรวณ
 ๑ ขำควงมณัวิมลมง คลลัษณณ์เฉลิมขวัญ
 ขวัญเข้าก็เวยวมิทัน จะอุไทยประเทืองโฉม
 ๑ กังฤาจะสัณญะรทุเวศ หิมเวศรทมโทม
 สันโทษบใครและจะประโลม สมรเพื่อพอเปณสอง
 ๑ โป่งข้าคณาคนบิสาฯ กัณการณกรวจ์คนอง
 หลอนหลอกล่ำฟังพละล่ำพอง พฟ้าฉวพพมเลียง
 ๑ ยอแสงพระสรีรคณชนั จรวายทมาเมียง
 โหยให้วิเวคัพทล่ำเนียง ะเรอขร้องรำเรือกฉว
 ๑ แม่มายประลองในนวนร้อง ชแซ่ช้องก็ฟงกลว
 จักระจันและเรไรก็จะรว สุรเลียงสท้านเย็น
 ๑ ขวัญแม่ขเคยนีรอุรา อนิจาจะไปเห็น
 ขุกใช้ก็ไกลมาทระเปณ ทุกขเทยมสุเมรุแมน
 ๑ จักห้ามบให้ครรรลยยัง นครศคครองแดน
 ธานีบมีอธิปแทน สิริราชไธศุรย์

๑ ปราณี่ประชาชนสกล	จะวิโรธอาศูร
ควรพ่อจะต่อชัฏยประยูร	ผกุงเต็มสุธากล
๑ เจ้าไปผิดถึงพระบริราช	และอำมาตยชาวชน
ไปเคยตระหนกสรีรยล	วรภาคพงางาม
๑ พ่อพึงล้ำแดงชัฏยชาติ	บิตราชเสนอนาม
นาคักก็มหลามลิกตาม	ตำแหน่งในจำเนียรองค์
๑ อำมรงค์วิมลกำพลพัสตร	วรกษัตริย์สำหรับทรง
แม่เปลี่ยนพระบาทพระยิตรงค์	ฉิบคินทรประทานมา
๑ ขนเกยกนกรัตนวัน	ทิจะจันหาโดยพา
ข้าวปวงอำมาตยคณา	ก็จะสร้างมโนขนาง
๑ ตัวแม่จะเนาวนทเรศ	ยุบลเหตุจงพราง
แหวนฉ้างพ่อทศันต่าง	วรพักตรมารดร
๑ มาแม่จะชมบรมรูป	วรภาคยสายสมร
เป็นชาวสานทิวสจร	ก็จะห่างจะเห็นกัน
๑ ตรัสพลางก็อาศูรพิลาป	พิโยคโคกคัลย์
กอดองค์พระโอรสรำพร	ณประสิทธิ์ประสาทพร

- ๖๖ ปางนั้นหน่อนาถอศิคร อุเทนขวร
 กษัตริย์ประเสริฐศิลป์
 ๖๖ เห็นชนนีนองชลนา สงสารไคกา
 ก็กอดพระบาทไคก็
 ๖๖ ข้าพระแม่มิ่งโมฬี พระคุณธารี
 อารุงผดุงเป็นตน
 ๖๖ ไปทันสนองยาทยศล เวรามาตล
 วิบากประจากเจียรจรัส
 ๖๖ เพื่อพระพิตราชธิปครว ไฉนโลกสู่สรวรค์
 พระคุณก็ควรไปสนอง
 ๖๖ ไขว้ข้ายาลัยลของ พระบาทจงปอง
 ประโยชน์สมบัตินี้
 ๖๖ พระแม่จงไปรคปรานี ขยำทรงไคก็
 แก่ลูกจะไปเป็นนาง
 ๖๖ ขอพระคุณคุ้มเกล้ากลาง ทงทอนเคียรทาง
 พนมพนาทรรคม

- ๑ ฌีวข้าลลลาภนิยม ส่นองบาทขม
นราธิเบศย์ตลา
- ๑ เสรีข้าจกกลับคืนมา รัชพระมารกา
นิวคินเวศน์เสวยวัง
- ๑ ทัวแม่ขมิคคินหลัง ออย่าฟ้ออย่าหวัง
จะกิตะรัชกลับคืน
- ๑ รักเจ้าสคอกแม่ฝน แต่ทัวโทคหิน
ขควรจะให้ใครเห็น
- ๑ กรรมแล้วสกรรมจำเป็น ลำบากยากเย็น
ในข้าไปกว่าวางวาย
- ๑ ร้าพลางนางนงเนตรฟาย ซาลัยในสาย
สวาทพระราชขบตรา
- ๑ ฌนย์จุสสมัยมิกา พระลูกทูลลา
พระบาทสมเด็จฯ
- ๑ มายังบรมราชฤๅษี ทวยจิตต์ภักดี
ก้น้อมประนตอำลา

- ๑ คาบสอวยพรวรา ประสาทพิณพา
มานังยงทั้งกรม
- ๑ พระกุมารก็อ่านอาคม คึกคึกพิณบรรทม
บนสาขามุมบรรเลง
- ๑ บรรพาศรีพิทศรณเครง ครุฑกรกชลง
ทวยศพิทเกริ่นคชสาร
- ๑ คชสรวพรโทยะวิวาร ขวี่เวณนันท
ก็เต็มทวยนาคนันท
- ๑ นานะกชลักษณ์สิปพรณ สิบพวงสกรร
สลอนสล้างลงพงค์
- ๑ ลางเผ่าคชอำนาจวงศ์ คชาธารมาตงค์
พินายพินะเอกทันต์
- ๑ เผือกเนียบนิลนพสุบรรณ สุปทิสฐิยงค์
โคบุตรชมลบล้าหลาย
- ๑ ลำเหล่านาเคนทร์ทวนาย ทว้นน้าอัมกาย
กัษยาทพระวาชกุมาร

- ๑๕ นิลคชคณเปนนา ยกมรรคานำ
 นิเทศทาง
- ๑๖ นิกคชคณกลางบาง คนตเคียนคาง
 รเนนนอน
- ๑๗ คชคณบริพารสลอน ยางแลยงถอน
 ตล่งลาน
- ๑๘ นิกคชคชาธาร อัยจูงควาร
 ขเนกา
- ๑๙ นิกคชอำนวนา เคนทรฐา
 ทศาสาร
- ๒๐ นิกคชบริวาร มากประมาณการ
 กำหนคหมาย
- ๒๑ คณอัยจูกชตวันาย คชพลพลาย
 สพรอัมพรัก
- ๒๒ ตำคชนิกคสัญลักษณ์ พางคาลิพรรค
 พหุหาญ

- ๑ ลำคชนิกรเวิงราญ ชนระงา ขาญผญชาญ
- ๑ ลำคชนิกรชนตา เห็นแต่ฉายา
ก็แทงทั้น
- ๑ ลำคชนิกรชาญฉกรรจ์ เมื่อบทมน์ม้นท์
ทลวงลาม
- ๑ พลคชสุระสังความ กุสง่างาม
กระหม่หวล
- ๑ ลำคชนิกรชมชวน คอยระเจียรววน
ก็โหมแทง
- ๑ นิกรคชกำแหงแรง โดยเสด็จแซง
สลบ์สลอน
- ๑ นิกรคชคณแซงจร ขนอัมพรเลือน
ทะหลบควัน
- ๑ ลำคชนิกรนำพรรค แล่นระจวกกัน
แลโกญนาท

- ๑ วิมลสกลโลกธาตุ ก้องทั้งอากาศ
ก็อุโฆษ
- ๑ นิกธศัควรรโฆ ลางก็แล่นโลก
ตระหลบหนี ฯ
- ๑๐ อุเทนบุพผาพงศ์ สร้อยทรงขรเมตรี
เทโวโรมิ พลภาพเชษฐา
- ๑ ทรงบัณฑูนาเคน ทรพิลาสโลกา
เฝ้าอินทรธรรมา สรรวาสสงคราม
- ๑ นาคาคณาพรค์ กอนันต์อเนกตาม
ทศทิศภูงาม นิกธเทพยอวยพร
- ๑ เสกไพโปนประพาสชม รุกขพนมพนาคอน
วารวธยาร สุขสันต์สำราญรมย์
- ๑ เกศแก้วพิภูลกา วนิกาสุกรมยม
เฝ้านางอนงค์น สวรรค์สวัสดิ์สาวสวรรค์
- ๑ ปวิงปรางปรังปรูปริก กรวิจิตรจรรณท์
สถะสถัยแสงพัน พยอมโยธากาญจน์

- ๑ หึงถ่อนกระทุ่มกระทุง อำพันพงทลายลาน
 คุมคาคุมค้องทาล ยี่สุนโคกมสังสน
 ๑ สุริยสุมาลย์มา ลลิลำยาปน
 เสาวรสรสคนธ์ กุหลาบเลียบลำควนกง
 ๑ สารภีภิรมย์รส รเหยหอมมหาหง
 คักค้ำสาวหยดประยงค์ กระจกกรกตวง
 ๑ กฤษณาสุรารักษ์ กระลำพักอำพันพวง
 กระแจะกำจรวง กำจายรสเรณู
 ๑ เห็นเขาสีกาห้อย ระบายยอระคาก
 เข้านพระแม่กู จะหิวหากระเช้าสาน
 ๑ ไผ่เคียวบากบาป จะหอยหายแสรกคาน
 คงเคียวกัณฑ์การ จะเสาะสอยแสวงผล
 ๑ นมนางวิลาวัณย์ ปรเล่ห์ถันยคุณน
 ทลิละฤกชกล ขมิ้นราฟกระหายหอม
 ๑ เห็นวัลปนรุษรัก ก็กำหนดมโนตรอม
 กลกรพระแม่หอม ครอบรอบประทมชม

- ๑ ปานนี้พระแม่เจ้า
ชุกทรงประจรรลุม
๑ กำจิตวิบัติยาก
ระกำกรรมก่อนกาล—
๑ สหัตถ์คุณอุบลย์มี
ไว้ ไบคงไรทำ
๑ แสลงใจชาไลยคึก
น่านองประหนึ่งนง
๑ ครอบงำกลางธลิตา
สายัณห์ถ้วนจวน
๑ แรมพักสำนักใน
นาเคนทร์คณามา
๑ บัญญาธิการการ
ย่อมยังประโยชน์ยัง
๑ เทพาสรรภักษ์
ไยอันตรายกลาย
- จะร่อนเร่อูรากรม
ก็ยใครจะอยู่งาร
กำจิตจากก็สงสาร
งานองสนองกรรม
ชนนี้รูปอุปถัมภ์
อุปการะคุณสนอง
แสลงจิตต์สลกตรอง
ชลในยพิไรควรวญ
คชพาหนหมนมวญ
อัสคิงคเพลา
ชยพฤษกษฉายา
กัระแวงระไววัง
ภินิหารหนหลัง
อุปการะกอบหมาย
ก็พิทักษ์ทุกภาย
อนุกรมนิยมมา

- ๑ ทางเท้าขุวิราช ประมาณมาศลีลา
 เทพย่นมรรคาคลา สัปปถวารกัลลกล
 ๑ หยคยั้งยงชาวย้า คชพาหน์ไวยจร
 ก้องโกญจนาทกล ขสน์คนของสาย
 ๑ เสี่ยงเท้าสำเฑียรเทียม ธรณิศทำลักทลาย
 หักข่าจำรายชยาย คด่งเล่ห์ชำเลสถาน
 ๑ เสกขัยังวิมลมณ จาลตันพระไทรสถาน
 เทบสระปทุมมาลย์ ณประจันทิตา
 ๑ เม็ดแมนัณุมารแมน ปรระจากแทนพิมานมา
 เฉลิมโลกขวัญตา ปรระพาสพันธรรค ๗
 ๑ อูเทนราชเรืองรณ เรืองฤทธิฤชพล
 นภาพชันสังสาร บริวัณท์ทุกสถาน
 ๑ สังสารนายฝูงบริวาร บริวัณท์ทุกสถาน
 สถิตยถวันทุกกาย บริวัณท์ทุกสถาน
 ๑ ทุกภาคย์เสร้างเสกจ์ผาตผาย ผาตเพียงนารายณ์
 นเรศวรทรงสายสินธุ์

- ๑ สายสินธุ์นฤมลชลธิ
สอาภสอันไธพาร์ ชลเทียบสระอินทร์
- ๑ ไธพาร์โกสุมลโสภา โสภาคย์บุษบา
บุษเบญจบานทุมสลอน
- ๑ สลับังกลนเกสร เกสรภมร
ประเอียงเขาทรายทะหัง
- ๑ ทรวลเชงศัพทประอิง ประอรค้ายคลึง
สังคิตชร้องเสียงผสาน
- ๑ ผสานเสียงเสนาะในสระสนาน สระสนุกในธาร
ในต้นสทนมัตสยา
- ๑ มัตสยาเหลือไครไคลคลา ไคลคล่าเหยื่อหา
ยังฝั่งละครคล้ายสวายไหว
- ๑ สวายหว่ากากกโกโลย โกโลยเลมไคล
เซงซ้อคาวคอกางเขิน
- ๑ คางเขินขอกแก้มซ่าเซอน แก้มซ่าซายเคอน
ไปหาไปสู่หมู่หมอ

- ๑ ปลาหมึกสี่ร้อยร้อ แร่ร้อยมื่น
กระให้กระแหทางแดง
- ๑ นวลจันทร์จิงโกกชวากแซง สร้อยสร้าชีวิตแขง
ปักเข้าแลเย็นแปยปน
- ๑ ทลุมพุกอกข้าวอานนท อานนทียสน
สี่เสียดกระโสงหนามหลัง
- ๑ โลมาตาเคียวทุกัง หลีกหลากสิงล้ง
ผูกพรว้าแลพรวนพรมพวาม
- ๑ ซโคคาบค้องทุกโคกตาม เพียนทองท่ของชลามพู
ชระเหลือกในก้านกอบัว
- ๑ ปลาหม้าหว้ายหวนเห็นตัว ปลาครอกชักครว
แลลูกก็ลั้มเลมไคล
- ๑ หางกั้วหางไก่หลดไหล ในชลพ่นไพร
จันทเมศทรมางวาท
- ๑ กรกฏภูมินทรคินทุ ในสระสินธุ
บรูพิกตโกฏิพน

- ๑ พระเสด็จไสรฯสงจันท์ รอนรอนสุริยัน
จะเลี้ยวจะดัยเหลียมเมรุ
- ๑ สมเด็จพระราชอุเทน สถิตในขวิเวณ
ภิมาภิมขมณฑล
- ๑ หวลหาอาลัยพระชน นินฤมต
กำเสาะกำศรวญครวญคราง
- ๑ สงสารปานนี้แม่นาง พระองค์ไ้ว้าง
ตระโหมคตระหม่าหม่นหมอง
- ๑ ใครเลยจักภักดีของ ตั้งข้าเคยฉลอง
พระบาทยุคลนนทลี
- ๑ พระแม่จักใช้ฤๅติ จักขยับขยับ
จะห่างจะหอนเห็นกัน
- ๑ โอ้พระสิทธิราชธรรม ทรงคุณานันต์
นุเคราะห์อำรงผดุงผา
- ๑ ประสิทธิ์วิเวทศึกษา ปราบภูเทศา
นุภาพอ้างอคุลย์

- ๑ กังเราเหตุโศกธารุณ ฤๅทันแทนคุณ
สละสลักอาลัย
- ๑ เลี้ยที่มายปฏิสนธิใน ชัตติยาราไชย
นิราสนิรามาทง
- ๑ แแต่แม่กับลูกสององค์ สมเ็จบิตรงค์
เสกีสวรรคครวไลย
- ๑ จักอยู่จักคึกไค เลี้ยทางธรรมใน
บุพพาจารย์คุณอุปการ
- ๑ คำรื้ทางกตัญญูญาณ ร่างขสันคาน
คำรงวิการกั้วล ฯ
- ๒๘ ๑ ฝ่ายชาวประจันต์ นิคมคามคัน เขตชอขอรณ
แลเห็นคชา เข้ามาเนืองนนต์ บัรจักผล
อาเภทเหตุไค
- ๑ ล้วนสารสกรรจ์ มากหม่นพนพรรณ ต่างต่างซ้างไพร
รือชักหักร้าน โรงนาพาไล ชุกโค่นคั่นไม้
หมากพร้าวน้าวตาล

๑ ไร่ฝักฟักแฟง เท้าถักถักแทง ทุกข่อนขันทาน
 ชาวบ้านร้านใกล้ ร้องไห้ระปรวณ ล้มลุกคลุกคลาน
 วังหนัฟลวัน

๑ เมียวิ่งเรียกผัว เข้านอนซ่อนตัว หลับตาหากัน
 แก่กกงกเงิน เกรไม่เท่ายัน ความกลัวตัวสั่น
 จีบมือเมียรุ่ง

๑ ตาตุ่มมือยาย ย่ามใหญ่สพาย ชาวม้าพันพุง
 บ้างร้องไห้หา แม่ข้าอาตุง เงินใส่ไถ่ถุง
 ซ่อนเหน็บเก็บมา

๑ ที่ลางเป็นหม้าย ลูกล้มล้มตาย เป็นเวทนา
 เก็บของร้องไห้ อาลัยภรรยา คราวยุคคุณมา
 สมเหมาะเพราะไป

๑ บ่าวสาวกล่าวขอ ปลุกสร้างหิ้งหอ ยังไม่ทันไร
 เกิดการวิปริต ต่างคิดเสียใจ บ้างตกบันได
 พลอยโง่ตามกัน

- ๑ ข้างหอยลูกเต้า พ่อแม่แก่เฒ่า เทครัวพัวพัน
ข้างหนี่งแต่ตัว กลัวข้างน้ำมัน เงินทองเชยขึ้น
หกกว่าจำราย
- ๑ ข้างวิ่งเข้าป่า หนามเหนียวเกี่ยวผ้า ข้องขาควายกาย
ไพร่ปนผู้ดี ไม่มีละอาย ความกลัวตัวตาย
เลือกสนปนไป
- ๑ เห็นหน่อนอุปคินทร์ พระหัตถ์ทรงพิณ พระขรรค์ศรีไชย
นิตินามย์ ในร่มกู่ไทร ต่างสงสัยใน
กมลจกจก
- ๑ ฤาไทเทเวนทร์ รรจากเมืองเมรุ พิมานมากิน
ไยไม่ทรงสังข์ ทักขิณวรินทร์ แผลงองค์ทรงพิณ
กึ่งนี้ปางใด
- ๑ ฤาเป็นองค์บุญ คิขรเทวัญ ชำนิพิณไฟ
บุลเลททุกา ห้ายอควิไลย เพี้ยนเพศเหตุใด
ขทรงสงกา

- ๑ ฤาองค์โลกบาล อันเป็นประธาน คนธรรพ์คณา
ทรงนามธรรฐ์ ปราบภูเขธา เหตุไรไม่มา
ทวยพลคนธรรพ์
- ๑ ฤาไท้ทวยธร อิศรสมมุติ เทพเทวกรรม
เพี้ยนพระภาคย์พัคตร์ คชลักษณ์ลาวัณย์ มาทวยอนันต์
นาเคนทร์บริวาร
- ๑ ฤาสุรารักษ์ สิ่งสถิตสำนัก พินาพิมาน
ทรงพระกรุณา มาอุปการ ข้องกันไภยพาล
คชาทารุณ
- ๑ ข้างคลานเข้าไป หมอบรายกราบไหว้ นิยมชมบุญ
ลือลือลือลือ ทิเยมทองนพคุณ รุ่งรอยสวดยศ
ทรลักษณ์พัคตรา
- ๑ แซ่มซ้อยเฉกโฉม วิสัยเลอโฉม ไตรโลกขวัญตา
ทั้งพระหริวงศ์ แบ่งองค์เสด็จมา จากกนิษฐา
คเวศนที่

๑ ควรเป็นบัณฑิต คำนึงสมบัติ ในโกสามพี
แทนองค์ผ่านเผ้า เป็นเจ้าขรรค์ เกลิมโลกเป็นศรี
พิภพไพโร

๑ คึกแล้วทูลถาม พระผู้โสมนัส ปรากฏยศไกร
เป็นเทพเทวัญ สวรรค์ชั้นใด เสกจักรโลย
แต่องค์เอกา

๑ ฤาหน่อจักรพรรดิ ประพาฬไพโรพลก จตุรงค์หลงมา
ฤาเทียวเลือกกลัษณ์ พระอัชฌา อสุภเสกมา
บัลลังก์

๑ ผู้ข้าทั้งผอง ขอบเฝ้าของ พระบาทลี้
ปกเกล้าเกล้า เป็นข้าภักดิ์ ไปกว่าชีวิ
จะม้วยมรณา ฯ

๑ พระกุมารพึงสารสาธา ชาวยุโรป
ก็แย้มพระโอษฐ์บรรทุล

๑ เราคือเขาวราชประยูร องค์อภิศู
ผู้ขึ้นประชาชนินทร์

- ๑ พระชนนีนาถเทพิน นกพาไปกิน
แต่เรายังอยู่ในครรภ์
- ๑ เกชาภินิหารหากัน ไขว่คว้าชีวิต
ท้วยไภยพิศพาธา
- ๑ อาศรัยอยู่ในวนา กัยพระมารดา
ทราทรสถิตกาล
- ๑ จนจำเวญไวยชนมาน จิงพวยวาว
มาหวังจักเียนเวียงไชย
- ๑ บ้านเมืองเคื่องเขื่องเป็นไฉน ทุกข์สุขฉันใด
จงแจ้งแก่เราอย่านาน
- ๑ ข้าแต่พระราชาฤๅมร ข้าโพธิสมภาร-
เกษมสุขทุกกาย
- ๑ ตั้งแต่บรมราชฤๅสา เสกีสวรรค์ว่า
ชีวาตมอันนาถชาวเมือง
- ๑ อาครพลทุกขมิเปลื้อง โคกานนค์เนื่อง
ก็เหงามก็เจ็บเย็บเย็น

- ๑ มนต์วิญญูใหญ่อยู่เป็น อุปการกันเชิญ
 เหาภาระทุกขราษฎร์
- ๑ รำกับกับไรศักร ถ้าถวายภรรยา
 ราโชวโรรสวงศ์
- ๑ ฟังสารทาลโดยประสงค์ จึ่งทรงสารททรง
 กำเนิรตำนานกษัตริย์
- ๑ ยเริ่มวิหคหัตถ์ พาพระชนนี
 อันทรงพระกรรมจักรวาล
- ๑ ไปแจ้งเสนาผู้ใจ รักก็ยังใน
 นิเวศน์หวังฟังความ
- ๑ คือเราเฝ้าเรื่องราม มาดูราชคาม
 พาหิรเขตขอบคัน
- ๑ จงมวณมนตรีกิรกัน โดยเบื้องแขยบรรพ
 ประพฤติกิจกลไก
- ๑ จะรับเราไปราไชย ภิเษกพิไสย
 สันตติวงศ์ขัตติยา

- ๑ ฤๅจักรังเริ่มยทหนา ตามใจงปว
รวรายจะเห็นเป็นคิ
- ๑ จักเอาพลคชพิริย แ่่งเหยียบธานี
พินาสในวันเคียวคาย
- ๑ เสรีจทรงเวียงวาไชยาย จังสมมุตินาย
นลาคเฉลยเคยความ
- ๑ ไปแกลงเสนาเื่องนาม ยังในราชคาม
ก็พร้อมประพฤติหรรษา
- ๑ นำสารเสนอสองกิจจา ข้ายาทมุติกา
จำเนียรในราชภักคิ
- ๑ แลกกมุภณทศุรสูริ ริงรักษมณิ
ถวายบรมจักรา
- ๑ พระเจ้าเป็นเจ้าเสด็จมา ข้ำพระปรีคา
แต่ไข่ประจักษ์จักปลง
- ๑ ขอสิ่งสำคัญอันทรง กษัตริย์ประสงค์
ประเสริฐประสาทสำแดง

- ๑ ผู้ข้าชาวเมืองหวังแสง โดยสัจจริงแจ้ง
ขมิจะเกียงกังวล
- ๑ ทรงพึงเสด็จสารยบล จึงแสดงกัมพล
อำมรงค์ตนเรืองราม
- ๑ จำทวยเสนางค์กลางสนาม ช้างอ่านออกนาม
อำมาตยาทมูลิกา
- ๑ ประกาศปรากฏกฤษดา นอกในนครา
กษัตริย์สมภาร
- ๑ เชิญเสด็จยงมัยอุทยาน พรหมหมู่บริบาล
บำเรอพระบาทยทจร ฯ
- ๑ ปางนั้นมหาภิรมย์มาตย์ ทวีชาติกวีร
เขว้และวิชนิกร ชนยทเอิกฉิง
- ๑ รู้แท้พระเขาสวรินทร์ ธิบดินทร์มาถึง
โดยในมโนนิตยคำนึง สขโสมนัส
- ๑ มนตรีผู้นายกก็เริ่ม กิจการบัญชา
ชุมเสวกการครณา เผด็จการผดุงการ

- ๑ ตกแต่งมหรสพมหรสพ- นิเวศน์ปราสาทสถาน
มณฑปอุทุมพรอุทุมพร อภิสัญญะเมกษร
๑ ตั้งเครื่องดนตรีรัตนสีหาส- นาสันบรรยงก์ผิง
ภัทรพิรุณและอัมรินทร์ทรง กัระกัมบัชบรรพ์
๑ ถอดอัมรินทร์อุกกล มงคลราชกุกฤษณ์
ราชูปโภควิจิตรวร ฌวิจิตรเจษฎา
๑ เชิญรูปพระเทวอมลเศ ขรเมศวร์อุมาพาง
จักรกฤษณ์พระอัมรินทร์ศาศา ลักษมีพระศรีสมร
๑ อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าใน ยวิไชยสังขกร
โลกบาลราชฤทธิจักร นวเคราะห์เทเวศร์
๑ สถิตที่ขัณฑ์ลึงก์วิมลมน ฑลพิริยไชยเนตร
พราหมณ์พรหมโคลกประสิทธิ์เจเน ศิวศาสตร์เชษฐม
๑ ตั้งอัญญาภิประกอบ ชยการกฤษณ์กฤษณ์
เบญจครรรจกลศสังขกฤษณ์ ชยนเวทบุชา
๑ ธงฉัตรราชวัตรวง ขลงกฤษณ์โรพาร
นอกในนิเวศนรตยา ทิพโลกสถลยล

๑ กุมภราชลาลยสคันธี	ระรินกลิ่นประทีนสล
ปองการประกอบกิจดกล	บริวารณรรบอบการ
๑ เสนามหามุขกวี	คหบดีทิจาจารย์
โหราปโรหิตชำนาญ	นิติราชเรียนครู
๑ เขี่ยคั้งอชานกัธราชนั	วรพาตราฐ
เป่นปิ่นชนินทรทศิครว	ชรเสวยสวัสดิ์กวั
๑ สมเค็้กั้ทรงนเคระหโดย	กษณั้ประคองหวัง
นักงารชำนาญสฤษทิจรัง	กิจการสัรพการ
๑ เชิญองค์นครนรา	มูรธาภิเษกสนาน
สวมทวงวิญญณลังการ	มกุฎขัตติยาภรณ์
๑ ทรงพิณสพัคัศรยบาท	พิลาสราชไกรสร
ทรงสิ่วภาณูจนนิกร	บริพารกรรกง
๑ อวยสวัสดิ์ถวายกรชชะชัง	กลิ่นนั้ช้องคำเนิรชง
ย้ายยาตรพาหนั้ทรงคั	พยุห้หมั้ทหารหาญ
๑ พัดใบกบังสุริย์มยุรฉัตร	ภิรมรั้ทโนการ
เครื่องสูงพระแสงช้านักงาร	ก็เชิญโดยลำคั้บกั

- ๑ ฌ้องกลของอุโฆษคนสำเนียง คุริยางคหินทรรษ์
 แตรสังข์ประนังคัพทและยัณ เทาะว่มุทึงคั่นครไท
- ๑ พลหน้าพลากรพหุ ยมิวัฏฏิควาไทร
 พลหลังก็หลังคือชลไหล ยมิกันมิชาคสาย
- ๑ นานาประชาชนยชา สماعيلไปรยปราย
 รูปที่ปณัตถวิธวาย รวทรธยาย
- ๑ เกริกเกรียงสำเนียงนิกรสา อการาถวายพร
 ชุมช่อพระเศษศุขยวร จักรพรรดิธราดล
- ๑ บ้างว่าชรอยจตุรฤช นิรสมุทรวถกกล
 บุญตามืออย่าผิวยล อรภาคอย่าคว่นคาย
- ๑ บ้างว่าพระน่านครเวา จะเลื่อมเศว้ทกแพ่งพาย
 ทั่วยเศษศุขศิริกษวาย ยุกุณฐ์เปนนรินทร
- ๑ เสียดายจะได้ไไหนหนอนินาง อภิเษกสมสมร
 นางแก้วคในทิปอคร และจะค่าจะเคียงควร
- ๑ บึงแลกล้มจิตตพะวง สติหลงละเลิงถวน
 ล้มแลพหลพลชยวร ชนคแห่งทั้งหน้าหลัง ฯ

- ๑๖ พระเสด็จลีลาลูง หยุทราชยานยัง
 เกยแก้วกนกอาภา
- ๑ พรหมสุริยชาติมาตยา ปโรหิตโหรา
 แลพราหมณพฤตมาจารย์
- ๑ เชิญเสด็จอภิสิณฺฑมูรธา โศภิตบุรณ
 กษัตริย์ประเสริฐสุริยวงศ์
- ๑ ทวีธาณวชิรชัยมิ่ง คลาประสงค์
 สวัสดิ์พัฒนันท์
- ๑ มุขมาตยนันการันต์เมือง ทูลถวายบ้านเมือง
 มนต์วิรัตนวิธา
- ๑ ยวดยานคชรถธิดา อาวุธนานา
 จตุรงค์แสนยากร
- ๑ ท้าวนางทูลถวายอัยสร สุรางคนิก
 อนงค์กานัลบริพา
- ๑ พระเกียรติปรากฏฤทธกาล ท้าวเทศธราธาร
 บัณฑิตนาทราไตร

- ๑ มาโชนมูรธาศดวาชไชย บรรณามาไโดย
 สุวรรณมณีรัชฎา
- ๑ ศัทรหมุ่ร่ายรธา เขตเข้าสัมา
 เกษมเกษตรสมบรรณ
- ๑ หิรัญพรรณพัสต์เพิ่มพูล กลกัลปพฤษณ์มูล
 ในชาติทิศาศานต์
- ๑ ทวยเกษเทศาภินิหาร พระราชกุมาร
 อัจฉริยเยื้องขารมี
- ๑ ในเมืองมีสามเขวี่ ล้าแต่เศรษฐี
 ไพลสกรเริ่มโรงงาน
- ๑ ทรพยวันพันกหาปณานต์ จำภักตรนิจการ
 แก่พณิพกปกณา
- ๑ เศรษฐีไวยุทธธิดา ไต้นางสามา
 มาเลียงไวยุเป็นบุตร
- ๑ นางน่อนอนามเขวี่ ชีอภรรทวัก
 อันเป็นอภิรัฐสหาย

- ๑ บำนาญสารสังขมิววาย ต่างไมตรีหมาย
นุกุลนุกิแก่กัน
- ๑ คร่งน้อหิวดาโรคน พูลในเมืองกรร
ทวศิราชรัฐา
- ๑ ชนบทนอกในสิมา กลัวแต่มรณา
ก็เทศยังเหย้ายายหนี
- ๑ จังกรทวชีเขวี่ พานางบุตร
ประจากนครนั้นมา
- ๑ เมืองโกสามพันครา ปวารณจักหา
โผสกลสหายแห่งตน
- ๑ ยั้งสามเวลาจักดล ต้องแตกดลมทน
ทั้งโกชนจะภานุชัยมิพอ
- ๑ หิวไทยโรยแรงวีรธ แสงใจครีครธ
ก็ถึงทวารธานี
- ๑ ชวนกันอาบกินวารี่ ร้างอินทวิชัย
ในศาลแทยโรงทาน

- ๑ จิ้งให้ริกาพึงพาล ถิ่นภาชนพิกาล
ทังยาจากาทรพล
- ๑ รัชทานพอส่วนสามคน ไต้มายมิกล
ก็ส่งแก่นางนนทลี
- ๑ เศรษฐีกรรยาวาทิ ข้าแต่เขวี
ผู้เจ้าแก่ข้าอุปการ
- ๑ เว้นหลายวันแล้งอาหาร เชิญเสพย์สำราญ
อย่าคึกแก่ข้าสองเลย
- ๑ ผิวท่านอย่ายักยั้งเสวย สองข้าก็เสวย
ซึ่งศุภผลกลกัน
- ๑ เศรษฐีฟังคำจำญญ ภูษโชนชัยมีชั้น
ก็อ้มพ้อออกอุทธร
- ๑ เหลือเตโชธาคุฬาพอน พินาสเน่งนอน
อนาถในยามระคิน
- ๑ สองนางแม่ลูกเพียงพินท์ ขุราราวณวิธ
พิลาปรัญจวนทอลหา

- ๑ เท้ายามพระชามเพลา เศรษฐีวิชา
ไปขอตั้งเคยโรงทาน
- ๑ พอครองสองส่วนประมาณ ไต้มายนาน
ก็อวยอำเภอมารคา
- ๑ บริโภคมีเศษโภชนา ถึงกาลกิริยา
ทวยชาตบุรุษเฝ้า
- ๑ สังเวชสามายพะเยาว์ กำสรตชบเซา
อาทรแต่เคี้ยวกาย
- ๑ ทอดทนดีทรวงกระวาย น้ำเนตรสรกสาย
จะแลจะเหลียวเปลี่ยวใจ
- ๑ กอดขาทมารคาอาไลย สอนรำไร
สติขเป็นสมประดี ฯ
- ๑ ครั้นยามอรุณเรือง ประเทืองทองธรมศรี
สามากุมาริ วรภาคย์พางาม
- ๑ เอาเพศหลักทก ก็ยกเข้ากระเนอภาม
ยานะเพอความ กระหายหิวจะภูญา

- ๑ นักนายจำหน่ายทาน ก็ถามพาลสุตมา
ก็ส่วนจะปราถนา และจะเพียงประโยชน์ตน
- ๑ เศรษฐีธิดาคอย ภาระขอบบ่เกียจกล
ข้าขอพธกาศ์พล ขริโรคเคี้ยวมา
- ๑ มิตกะภูมพี พังคคิกโกธธา
พาหญิงทพลกา ลกนิบมีญาน
- ๑ โลกกลากขั้วทอง และขอของก็เกินการ
เหลือทองทั้งสองวาร ญิงขอแต่ส่วนเคี้ยว
- ๑ สามายเคยพัง ผรุสวาทเครงเคี้ยว
เพียงอคนเจียว อระวัวกลมหมอง
- ๑ โคกชบรทพท้าว ก็เกลอนกล่าวสนธิสนอง
ผู้เจ้าไฉนปอง บริภาษนาการ
- ๑ ไซ้ข้าจักลาภโลก ลโมภคังลำพังพาล
ขเว้มาขอทาน ก็พอญชสามคน
- ๑ คินวานปิกาข้า ก็นิราสนิราชนม์
ข้อยน้อยกับแม่ตน ก็ขอโภชนพอสอง

๑ แม่ข้าพิราไลย	ชลไ নয়ก็ยั้งของ
ภาคย์ไถ้วมาชอปลอง	บริภณชพอกาย
๑ เก็กกายก็เสยที่	จะทำคักเป้นกาย
ยามยากวิยากกลาย	อระยศอัยริย
๑ ขยไไปก็ไคไชย	ฉวตายก็คัก
ร่ำพลางก็คุมคัก	อระจจากโรงทาน ฯ
๒๘ มิตรกฏมพิ	ฟังสารคคัก
ลห้อยสร้อยเค้รำ	สามาเยาวมาลย
สังเวชแสนทวิ	ร้อนร่ำแคลล มีจิตต์สงสาร
๑ เรียกให้กลับมา	ปลอบพลางทางว่า
บเร่มบรี	แม่น่าปรานี
พิทักษ์รักษา	เจ้าผู้ฮาร
๑ พ่อขอะไภย	บิคาชนนี
ท้าวไคไนเวศน์	เฝ้าพงค์วงศ์ไทน
คิงนาร	ฉนไคสมญา
	ประเทศภาวา
	ตึงฤาเจ้ามา

๑ จงอยู่ด้วยเรา จะเลี้ยงตัวเจ้า ไว้เป็นบุตร
 สิ่งหนึ่งสิ่งใด ยให้ราค สิ่งสรรพอันมี
 พ่อไม่ฉันทา

๑ สามานงเยาว์ คำนับกับเท้า เล่าพลางโคกกา
 ข้างซ้ายน้อยนี้ มีนามสามา เศรษฐีบิดา
 ช่อภรรทวงศ์

๑ ชาวเมืองพินาส ท้ายหอหวาด ไรศายาย
 บิดามารดา พาช้ายศรี ประลาตธานี
 ทเวศกันการ

๑ อาหารบพอ ใช้ข้ามาขอ ไปรับประทาน
 พอค่ำเพลลา บิดาถึงกาล ล่วงมาสองวาร
 มาคาประไลย

๑ ข้อยข้าผู้เดียว จะมีที่เหลือ จะแลเห็นใคร
 เห็นแต่พระคุณ การบุญมีใจ ขอต้งอยู่ใน
 ฟันนักภักดี

๑ นักนายทานภัทร แสนโสมนัส ในกุมาริ
 จิ้งรับนางมา เคหาปราชนี ทั้งเป็นบุตร
 ไว้วางต่างตา

๑ อยู่มาวันหนึ่ง เลี้ยงคนของ ทั้งทานศาลา
 นางจึงอวยบ บอกแก่บิดา ให้ทำเป็นฝา
 รอบคันชั้นใน

๑ แล้วตั้งทวาร สำหรับจ่ายทาน ข้างหนึ่งเข้าไป
 ประตูหนึ่งนั้น ใต้แล้วคลาไคล แต่นั้นไ้
 เลี้ยงคัพทโกลา

๑ มิตะกฏมพิ เห็นบุตรมี วิจารณ์ปริชา
 ชนชอชกอบนาม ท่อตามอักษรา ชอนางสามา
 วคินฤมล

๑ เศรษฐีโสมสก เคยฟังยาก ทกวินอิงชล
 ประหลาทในจินต์ บิณเลี้ยงคน ให้เอายุบล
 ทราบสิ้นสรา

๑ ให้หากภูมิพิ พากุมาร มาทักนา
 วิไลยศลักษณ์ ชักถามนามา แจ้งว่าบิดา
 ภรรทวคี่

๑ อันเป็นอิฐ สหายทวคี่ค บพเพไม่ตรี
 จิงชอกัญญา สามาเทพี มาตงยังที่
 เซษฐูริกา

๑ รักใครให้ยื่น เข้าของสารพรรณ เครื่องใช้นานา
 ข้าสาวน้อยน้อย ห้าร้อยยพา เป็นบาทบริจา
 บำเรอเขาวมาลย์

๑ สามาศรีสวัสดิ์ เสวยสุขโสมนัส นิราสไภยพาล
 ปรนนิบัติบิดา มาตอปลการ เป็นจำเนียรนาน
 ล่วงหลายเดือนมา

๑ ถึงวันนักขัต- ฤกษ์ศรีสวัสดิ์ เหล่ากุลธิดา
 เคยเป็นภิรมย์ นิยมขรา สนานกายา
 ยังทำนที่

- ๑ ฝ่ายนางสามา วกุยา สขมาลี
 ประเทืองแสงทอง ท้องท้องอาศรั ลำปางวาร
 รนรสนกนา
- ๑ ปรักคักพักร วิไลยลำนก นวลจันทร์วรรณ
 ภูษาสไบ วิไลยลังการ รัตองค์ลงยา
 เพชรรัตนบรรจง
- ๑ ทาคทองรองชัย สร้อยนวมสวมทับ อังษารับทรง
 สร้อยสังวาล ไธการจ้ามรงค์ ประพิมเพ็ญองค์
 สรวงคไกววัล
- ๑ ไปชลลิตา ยิครมารดา อนุญาตแล้วพลัน
 พร้อมควยข้าสาว รุ่งราวคราวกัน หอมล่อมจรวรล
 ไปท้าวาริน
- ๑ เบื้องบุญปณิธาน สามาเขาวมาลย์ อเทวนาชีนทร์
 บัญจวจักพบ ประจบใจจันต์ ไต่เห็นเทพิน
 วันสงครงคา

๑๑ สมเด็จพระกษัตริย์ ภิโยประสิทธิ์ ในแก้วัญญา
โองการประภาษ ถามบาทมุลิกา แจ่งว่าธิดา
โสมสเกษวี

๑๒ ท้องราชประสงค์ มาเป็นเอกองค์ สุรางคนารี
ให้ไปขอนาง โดยทางสวัสดิ โสมสเกษวี
บโดยโองการ

๑๓ บรรพการให้ชัก เราเป็นบ้นบัก วสุนธราธาร
เกษวีให้ชัก อยู่ใต้ขมลาย ไม่ถวายนงพาส
ธิดาฉันท

๑๔ เกษวีให้ชัก ช้างทรงนกุล ทราบเกล้าเข้าใจ
ธิดาข้าบาท ไซ้ชาติชาวใน เป็นเชื้อวิไลย
บ้านนอกชอกนา

๑๕ ไม่รู้ระบอบ ราชกิจผิดชอบ บัญญัติบัญชา
นานไปจะเคื่อง ไต่เบื้องบาทา พระราชอาชญา
โปรดเกล้าอภัย

๑ ทราบเรื่องเคืองขัด สิ้นหนาทคำรัส สั้งเสนาใน
 น้อยฤาक्रमฐี บมีฮาไลย จงเร่งออกไป
 ขยับเสียบยำนาน

๑ เสนาไปขยับ สองक्रमฐีกัย ข้าไทยบริวาร
 ออกจากที่อยู๋ ประชุมไศศาล ยึดตรานักงาร
 อยู่เฝ้ารักษา

๑ สามาวดี ไปสงรวารี ยามเย็นกลับมา
 เข้าบ้านขี้ไต้ สงไสยวิญญา จึ่งถามบิดา
 มารดาทันใด

๑ ชิงทรงพระโกรธ บังคับปรียโทษ นฤเทศจากใน
 คฤหาษาทร อภิกรณ์สิ่งไร เพื่อกเหตุไฉน
 ขอกุลกรัฐา

๑ क्रमฐีฟังถาม โคกเคว้เล่าตาม อนุสนธิ์ต้นมา
 ประสงค์จึ่งเจ้า ลำเภาพงา ฮาไลยลูกยา
 จะร้างแรมไกล

๑๑ ทูลชัยบัญชา สั่งให้ข้าพพา เพื่อเคื่องคุมไภย
ลูกเอ๋ยคราวเคราะห์ จำเพาะเป็นไป เมกเมอไนไพร
ผลกกกกตาย ฯ

๑๑๑ สามาสุทธาสถิตย	บิตุเรศบรรยาย
ลูกชอกตระตกจิตต์ก็ฟ้าย	อสุโศกสนองสาร
๑๑๒ บิคาฎปรารภณ	บมิกวระหยอกกาล
เจ้าจอมจุฑาภพสุธาร-	อเนกอนันต์คุณ
๑๑๓ ไปเควระเคื่องบรรยาท	จะพินาสเป็นจุณ
เป็นโตก็ตามแต่ผลบุญ	กรรมเบองบุเรสนอง
๑๑๔ พาช้าถวายบรมนาถ	จุจราชวังปอง
กายลูกจะแทนพระคุณครอง	บมิกิตะยากเย็น
๑๑๕ เศรษฐีขโมยสวนนา	วนิตาธิกาเห็น
จักจากประจากจิตต์ล้าเค็ญ	ก็วิลาปโลมสอน
๑๑๖ ข้าแม่วิมลมุขประไฟ	จะจำไกลอุราจร
เป็นข้านรารักษนิกร	คณในนิวาสน์สถาน

- ๑ จงแม่สถิตินิคมยศย์ ประคิพัทธภูบาล
 ขอย่าเว้นรไวณกิจการ- อันควรระไทรตรา
 ๑ แสนสรพอนันต์สิริสมบัติ สารพัศสุโกศา
 จงรักและรู้พระธิดา คัยกรงกษัตริย์
 ๑ ยามท้าวเสวยบรมสุข ขอย่ากล่าวทุกข์ระราคิ
 ท้าวทุกข์และแม่ขควรจะมี สุขโดยธิดาไสย
 ๑ ส้มเค็มหาสมมติวงศ์ วยองค์สหัสไนย
 พระสนมสร้างคัลกษณวิไลย คุงเทพธิดา
 ๑ ใช้การจะเกียวกิลกาม ซลาลามประหังกงอน
 ทราบเรื่องจะเคื่องขทบวร ก็ระนอยอำนาจคน
 ๑ รักใคร่อย่างวางจิตต์ประวัตี มริยัต้อย่างซังคน
 กล่าวไกลและไกลผวยยล วินิจโดยจงใส่สา
 ๑ หนึ่งราชกุลประยูรวงศ์ และอนงค์สร้างคันาง
 จงแม่มีตาคิตต์อย่างาง อนุเคราะห์โดยธรรม
 ๑ แม่ไปจะไกลบิครมา ทรออดมณอมขวัญ
 ขวัญแม่อย่าลืมจวนอัน สุธภาพเจริญศรี

๑ เสรีสารนุสนธิอนุสาสน์	วโรวาทบุตรี
ช่วยพรบวรสวัสดิ์	บริบูรณ์บรรยาย
๑ ให้สงฆ์โลกทศคน	ฉิมลวิเลปลาย
ฉกัฟักตรเบญจวิสัยฉาย	วิโรจน์แสงศศิธร
๑ ขาวาวิญญิตสไบ	ข้าไพรัตนภรณ์
อำภนประโภคคณิก	บริพารนันท
๑ เศรษฐีผู้มาตุรกีพา	วนิตาธิคาคร
ไฉยยังนิเวศน์บรมขรร	มยุพาสุธาร
๑ บรรณาสการอภิวาท	วราทกมลมาลย์
ทูลถวายธิดาคุลยพาล	วรภาคยเทพี
๑ ท้าวรัชค่านับชนยานาญ	บริวารเซวี
ภรรยาภิธานุภัก	คมนาณีวาศรม
๑ ปางปั้นนรินทร์มทา	ชาติยาวรากรม
แสนเสน่หในนชภิรมย์	หฤทัยไสสันต์
๑ ช่วยสรพยับฉันทิตดา	ภรณาประการนันต์
นาคักกัสมเด็จพระอรชร	คเรศราชกัลยา

- ๑ สติทไทรณูรัตนฐาน พิมานจันทรเมฆา
 หาร้อยสุรางค์บริคณา ขวิรักษเทพี
- ๑ ท้าวทรงเสวยสุขสำเริง บันเทิงราชฤทัยทวี
 สามารถภักควที พิลาสลักณโถมสมร
- ๑ เชยช่อสุคนธ์วิมลมาลย์ ผลากาญจน์กำรชวร
 ชาติเชื้อสถาติพยตระอร สโรชรสรำพาย
- ๑ นาคินทร์วรินทร์ฤทธิคนอง ฉลองล่องสลิลสาย
 หยั่งหยาดเวลาหกขรรล่าย ฝเลียงลั่นธราทล
- ๑ โกสุมเกสรอันตุม ก็ฉ่ำชุ่มลของฝน
 แยมขยายจำรายสเสาวคนธ์ พิณิกายระการงาม ฯ
- ๒๘ เชยชมชมรส ขั้วขงขงกช เกษแก้วแก้วงาม
 ๒๙ ยัมแย้มแย้มยวล สอนสวณสวณนาม โลมลวนลวนลาม
 ขั้วขงขงขร
- ๑ เคลยคลึงคลึงเคล้า ย่ำยามยามเฝ้า เหมรสรสบัน
 ทรฆาษาสุมร สอกรกรกรร กุจวัลเววัล
 ไม้ลำลำยอง

๑ โกมลมณฑา แบ่งสรวัยสรวัยผกา ฝนฝอยฝอยทอง
 ภูมวาราวร่อน เหาชรวาชรวาลของ ละเลิงเลิงลง
 เสาวคนธ์คนธา

๑ สองสมสมสนธิ ชวนชื่นชื่นชิต ภิรมย์ร่วมยา
 หยอกเข้าเข้ายี้ เปรมปรีดิ์ปรีดา ชอบเชิงเชิงลา
 เกโลมโลมใจ

๑ สุขสองสองสวาท วิไลวิไลยาสน์ เปลี่ยมปล้มปล้มใน
 กมลมณฑา วัณรสรสใจ ฤทธิไกร
 จะเปรียบเปรียบปาน

๑ สุมามาโนช ขุยลบนโษษ สรรแก้วแก้วกาญจน์
 ฉะเนียรเนียรมล ตระกลกลลลน ทิพย์เทียบเทียบธาร
 โลกัยไกววัล

๑ สองศรีศรีสวัสดิ์ แสนโสรมโสมนัส พระอรชรอรค์
 ซายายาจิตต์ ต้องตึกตึกพันน์ ชม่ายม่ายมันท์
 งอนงามงามคม

๑ ร่วมแท่นแท่นทอง พระนุชน้อง กระจงวอชม
 สุขรมย์รมยา ฤวารามย์ บันเทิงบันเทิง
 สมสวัสดิสวัสดิสันต์

๑ สบงเสวยเสวยสวัสดิ์ ครอบงาษฎรราชวัตร ทรงทศทศธรรม
 นาเทศเทศราช สีมามาคล บรณานันต์
 เหลือตราตราไทร

๑ ขีรวิชัย อ่อนน้อมน้อมถวาย สุมามาไลย
 เกริกฤติฤติฤติ ธิการกาลใน นาเขตเขตไท
 จักเปรียบเปรียบขุน

๑ ทวยราษฎรราชทุกข โภคพลพลสุข เทียรทิพย์ทิพย์จัญ
 เพียบบุญบุญ ภินิหารหารพล แสนสมสมบุรณ
 ทุกสิ่งสิ่งสรรพ ฯ

๑ กล่าวเวียงนรินทร์ ธรณินทราธรรม
 จอมจุลจักรจักร ทยไชยตราชี

๑ แสวงเคชอคุลย์กาล ประพาพรัศมีระวี
 กรุงแก้วอุเชนี นครเวศวโรฬาร

๑ โอฬารพิศาลแสน	สิริแสนศรรยา
เทียรทิพยโลกา	คิทธิวงศ์ไกรวัล
๑ ขอบคุณกลชล	นฤมลเทียรอร
ณพนอุบลัญญ	จขจรเจริญใจ
๑ เมืองกว้างปรากฏกัน	สถัภณทไศลไกล
หรรยทวารไชย	สง่างำที่หม่มพร
๑ เทียรทองลงกฎ	สถลยทจรจร
นองเนื่องประชากร	กลสินธุตั้งสาย
๑ เสนาคณาพา	หะยานะพินลาย
พินฤกนิกายนาย	พลภาพพินภา
๑ นาเขตประเทศท้าว	คำวิหรัวฤหาญหือ
เคยชาจก้ออกมือ	ขริรบมามอบเมือง
๑ ราชฐานพิมานทอง	ทิพยทองพระโรงประเทือง
ปรางค์แก้วมลังเมลือง	มลักแสงคำกลกล
๑ นพศุทธฐณูรัตน	วิโรจน์คัทรยังบน
สลักขุนชนนยล	ลอบฮาอุไรรอง

๑ ขานยันทมกัลยลักษณ์	พรหมพัทรวรณลิมลของ
ยอกแซกไม้ สิบสอง	ทั้งเจ็ดชั้นยันผจง
๑ ยังแสดงกระจึงราย	แม่ลายลายหลอกลงกฏ์
ซ่อฟ้าและหางหงส์	พิลาศโลกยพิพพา
๑ เชิงขาคระโองาสภาพ	สระวาพนาคเนา
เลื่อมเลื่อมมกลอกเงา	ฉิจะเป็นจะแผ่นผาย
๑ เส้าทวารพิมานมี	ครุฑแผ่นผางคกาย
รับนาคจำทวย	จำทวยฤทธิ์แรงรำ
๑ หน้าบันประกีกาย	กนกคายในเครือคำ
เพียงพิณก็อ้า	มรแปลงขแปลกสรวง
๑ เมลุมขพรวณราย	วิไลยลายลาคากว
ซ่อห้อยสร้อยรวง	ภมรสิงหขงษ์ชาญ
๑ ลำยองระรองรวบ	ระทวยทวยประคากาญจน์
สทมภุษะขาน	ตรกลขมขงขน
๑ ชมทวารและขานัญญ	ชวรจรรน่ายล
ฝาแก้วกลอกชล	ตระศักก็สยตแสงพัน

- ৯৬
©

- ๑ ทางหกลีบโยชนหวัง เกร็วโดยลำพัง
ก็ลูในวันบมิเกิน
- ๑ พังภทวักคำเนร ห้าสิบโยชน์เกร็ว
วันเคียวก็ไค้คี่หลี่
- ๑ พญาช้างนาฟ้าศิริ ร้อยยี่สิบสี่
แลโยชน์ยพันสายฉันท
- ๑ ยิงสองอาชาเขาวัน ม้าหนึ่งนามมัญ
ชเกศีเยกสมญา
- ๑ หนึ่งวาฬักฎฐ์อัสควา ร้อยโยชน์มรรคา
ก็ถึงขคำค่ากัน
- ๑ มีคำปฐาพระยาจันท์ กอขราชพาหนอัน
อธิกนี้กลใด
- ๑ เสนอสนของกำนาลกาลไกล ชาติลบหลายใน
บุรุษบรมขัตติยา
- ๑ กาลนั้นยังมีม้า ผู้ยี่สิบ
คในนครหนึ่งมี

- ๑ ลงไปสระสนานวาริ สำราญอินทรี
 ยืนนอกนครขึ้นมา
- ๑ วันนั้นพระขี้เจกพทุธา โคจรยานา
 แก่ชนชาวนครไ
- ๑ มารวร้ายกาลกลใจ ชาวเมืองบไกร
 ศรัทธาจะทานสักคน
- ๑ ขาตรเปล่ากลับมาพมม ตรัถามอนสนธิ
 สำแดงไข่ออาหาร
- ๑ อำมาตย์สังเวชวิญญาณ ศรัทธาเปรมปราณ
 เฝ้ายงผดงราชนา
- ๑ ยั้งยงทศวรขคธา คมนการมา
 สำนึ่งสำนิกยมินาน
- ๑ ถาโมนายกัถการกการ พร้อมเสด็จควหาวน
 บันโดยมโนปราโมช
- ๑ จึ่งไขอุปฐากหนึ่งโสศ ยั้งพระขี้เจกโพธิ
 ให้นำซึ่งขาตรนั้นมา

- ๑ ไส้กัทรสूपเพ็ญชนโกชา ประณิตนนานา
 กล้วยใจงานงเคารพ
- ๑ สั้งให้อุปฐากมานพ ยาย่าวงขย
 ถวายจงทั้นจักสาย
- ๑ กศลโกฐฐาสทั้งหลาย แบ่งกึ่งแก่นาย
 ผู้เห็น้อยอย่างนิงนานเนา
- ๑ มานพเคารพริบเอา ยাত্রแยกขมิเชา
 ก็เล่นกล้วยเร็วแรงตน
- ๑ ถึงถวายจันหันนิมนต์ เพลางวนจน
 พระคุณจงทำวัตรกิจ
- ๑ เกษะขานิสงส์สุริต วิกายจิตต์
 ประณามขเห็น้อยแทนงคุณ
- ๑ มีแรงเป็นแคนแทนคุณ กัณนายแบ่งขุญ
 เป็นส่วนสังกักกักกัน
- ๑ ไปในโพ้นภพงขัน คาลกัมขณัน
 ทิกสมัยสุริยแสง

- ๑ กอบราชพาหนะเร็วแรง ยิงโยชนยันแสง
นิยมทั้งกล่าวแล้วมา
- ๑ พระย้าเจกกักล่าวโมทนา สิ่งสุปรารถนา
จงลุ่มโนไมยหมาย
- ๑ มานพอปปุจากทำลาย เบญจฉัตรมากลาย
คือองค์บรมชัตติยา
- ๑ พระรัตนประโชติมหา สมมุติเทพา
นภาพไกรเกริกดิน
- ๑ โกลโคมไหศวรรยาจิณ เอิบอ้างอมรินทร์
อเนกอนันต์ศฤงคาร
- ๑ พระองค์ทรงวิชนาการ สมบัติเบิกบาน
บันเทิงฤทัยไพบลย์
- ๑ โองการमारพระมัทนุร กระลानิกุล
นิกรธำมาศย์บริบาล
- ๑ กรุงเวปวากฎกฤษการ ทวีเทศธราธาร
ผู้ธำอ้างยังยิน ฯ

๑๕ ข้าแต่ชนินทรนิกร	อศิครสวามินทร์
ทั้งข้าพระทูลยทรวิล	ยุบลวิงกิตการ
๑ ข้าวมุขมคังคณขจร	นครราชไพศาล
โกสามพิไพณภพอุฬาร-	เสมอสุมเมรแมน
๑ เสนาพลากรและพา	หนยานเนกแสน
สมขัตถ์สมขรณยแคลน	เขมมหม่ทวารหาญ
๑ ล้ำแต่่นเรศรนิทร	ธิปไตยจุฑาธาร
ปรากฏประกาศพระกฤติตาล	อานภาพธัศจรรย์
๑ ทรงพิณสรินทรประสาธ	ประกาศเพลงเลงยรรพ์
คชยีนก้านาคณนันท	คมนานรากร
๑ เฝ้าฟังยุบลกิจประกาศ	ลิตสารสังหรณ์
ใช้ไต่ก็ตั้งมนะนสร	ธิยคินทรโคยศาล
๑ ทรงฟังมหาภูมิขมาตย์	ก็ปรภาษบรรหารหาญ
พลเรวก์เชยวชิตรำชาญ	ปรักษ์มากเมือง
๑ โกสามพิราชนครเรศ	ขจรเดชเลิศเลื่อง
ควรเราจะเริ่มรณประเทือง	ยศไว้ในอาษตรี

- ๑ เร่งรีบเสกสกลนิกรนา ยกพาหเสณิ
 เคยไชยจะไยยุทธธรี พิริยภาพฤาแคลน
- ๑ ข้าแค้นเหศวรสมมุติ จะประยุทธชิงแคน
 ไซ้แรงค่อแรงพหลแห่น และจะหมิ่นประมาทหมาย
- ๑ เมืองกว้างทั้งข้างเป็นบริวาร จะวิธัญญจำราย
 งุร้ายจะคืบวยตาย ก็ระคุมอาฆาฏเคื่อง
- ๑ เมืองเคยเสวยสุขจะร้อน ก็สักรจะหมิ่นเมือง
 คีชานลามะระประเทือง ฤจะคืบอย่าคืบเขา
- ๑ ซอยไช้อุบายกลประกอบ คชชนตรถกลเอา
 ปล่อยไปคในวนะลำเนา ผลรัฐรวมกัน
- ๑ แท้ท้าวอุเทนทวสคัย จะมาจับคชาอัน
 แแต่่งล่อพพันพลยพัน พลเราเข้ากุมกาย
- ๑ จัปเป็นก็เห็นยมิลำยาก ยมิยากนิกายนาย
 แม้มาทขไค้คอุบาย กลคคคก็ชิตชม
- ๑ เสาวนามหามลิกมาตย ตำริห์ราชนุสรสม
 ชุมช่างวิจิทจินกรม ถกการกอบการ ๖

- ๑๖ เร่งเริ่มรื้อร่างรูปสาร ศุภลักษณ์ผู้พาล
 ลำเภาค้วยผิวเผือกพรรณ
 ๑ งามศรีสอศรีสังข์สวรรค์ งามงามเงินจันทร์
 อันพาลพรพราวขาวชน
 ๑ เสรีแล้วเพียรผูกด้วยกล ไซโกไยยนต์
 หูทางคะคว้างกวักไกว
 ๑ เกิรเหิรวางวิ้งว่องไว แฝงคนกลใน
 แลหัดให้ชำเข้าเย็น
 ๑ ถ้าใครไคลคลามาเห็น เหมือนช้างเป็นเป็น
 อากัษย์แฉกแปลกปน
 ๑ เสรีสั่งผู้ร้งร่วมกล ให้นำช้างยนต์
 ไปวางณกลางคองแกน
 ๑ กรงโกสามพืชมิแคลน สายเสยเงยแหงน
 คึงเถอนลเลาะเลาพง
 ๑ ขษณนมิลทบทนง ล้ามฤคเลยหลง
 แลลวงมาดงฆ่าหลวง

- ๑ เห็นคชสารศรีเงินยวง ฤาฏีกุลลง
ว่าช้างชำนานุทรรทง
- ๑ ปรีกามันส์เต็มคิง รอยบุญตูลง
มาพบซึ่งสารสำคัญ
- ๑ ถวายข้าวท้าวแท้อธรรม จักรางวัลขึ้น
ขำนานุขำเห็นเจตนทุ
- ๑ บัณฑิตนายพระเจณผล คั่นคอยคงทุ
วิสัยทางกัถยถึงเมือง
- ๑ แดลงข้าวทูลท้าวผู้เรือง พระยศขึ้นเทือง
ซึ่งพบเควคคชสาร
- ๑ ควรเป็นขำนินฤบาล บริสุทธิศรีปาน
เกลาสลักศรีสังข์
- ๑ ราชอาเทนทรพง สาสายนายถมึง
มรรคันตราทรคม
- ๑ หวังเสด็จไปโพนช้างชม ชมไพรชมนพนม'
จงเป็นเกษมสาทร

- ๑๑ ข้าแม่จะบทร มคันทวกก็ยากเย็น
ชอกเขาลำเนาเป็น ชำระห้วยละหานเหว
๑๒ ข้ากว้างปรางควาน ก็สำราญมิใช่เลว
ตากลกกระลอกเปลว อคินปลองหลอน
๑๓ สิ่งสัทวจุฑาท ก็ร้ายกาจกระลำนร
ขวัญอ่อนจะฮาวร สกไหนจะไปตาม
๑๔ รักพี่จะตามพี่ ก็ใช้ทพยายาม
ควมแม่สงวนงาม บำรุงรักเรื่อยมถนอม
๑๕ ไปข้าจะมาสม ภิรมย์รสพลอดม
อย่าแม่ทุกขาทรม จะเศร้าครวญมโลม
๑๖ หยอกเข้าลำเภพักตร วรลักษณประเล้าโลม
กำเอาขันเทาโทม- นะในก็ไสยา ฯ
๑๗ มนตรีวัยราโชยงการ อภิศรคมนา
จักพหลพา หนาพลัน
๑๘ ชนคชผูกคชทั้งกัน สวรรณะกะยมิตัน
มันเมอบเมามัน ก็หาหาญ

วิกิรำนาง

๓ นายกลางของบัณฑิตลงแดง สาระเกราะกรกระแดง
ชอกรมรณะแดง ทั้งหมดความ

๑ เกรียนทั้งพระทนต์กษัตริย์ สุวรรณปัญญากษัตริย์
ทรงประพาสพนมกัน และละคอ

๑ วิชาวรรณเรื่องรัตนเทยบพอ วรรณชะละอ
ช่วยตนกับตน ภาระกิจทาง

๑ ผ่านหน้าหลังวัดคนของ

ชาติตระการพัฒนกิจจานุสรณ์
© จงกลภักดิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยากุล
๒๕๖๑

พลกพระพรายพราว วรทรรคา
๑ นายม้าผูกม้าเฌวียงสคำ ชีศวรณธำ

[illegible]

แขวงก็แขวงสวน ระไวทาง

- ๑ ถ้วนมาเลิศลักษณ์สรรพางค์ สมรรถสมรกลาง
 เชี่ยวชวนวาง รำยานุปร
 ๑ ม้าที่นั่งคงสิงห์ไกรสร สุระผยศผอง
 กาญจนลังกรณ์ พระพรายเพรา
 ๑ ผ่านหน้ายังเหียนแลสายหา กณะกณิกขเนา
 วรทันงามเงา มุกดาหาร
 ๑ ห้อยหูก้ามวิพาล วิจิตรจงกลกาญจน์
 ชานุกันลาย ระเบียบย์
 ๑ ชนรตเทียมมรดสำหรับ รณรงคบริรักษ์
 ธงระยัคคา สว่างอน
 ๑ เทียมลัทธิลาอศวาภรณ์ ชักรวิชัย
 กงกำทรวง ปรวิ
 ๑ สวรรดิศอกสนะไพทศวิ ครอบวิอาววิวิ
 เชนเสนำศรี กำชายศร
 ๑ บ้างดิเสโลหะโตมร กระบี่ขย่อนกรคละคลอน
 ศัสกรเกรง นภาพพล

๑ นายรดาชาตมทุกตน	ชำนาญการ
คำคำณโรม	วิปของ
๑ ทวยทัตโยธิตเลศของ	มทิตทิจิตล้าพอง
ธาวุธของ	จำทวยถอ
๑ โล่ทักทายเขนณมรรณม	อวิระอิตททิต
กาลยหาญครือ	คระคร้ามครัน
๑ พลส้าว้าวทวนแลกุกัท	อนจุรฤทชำนัญ
ร่านจะโรมณ	ล้าแพงแคลง
๑ แต่งคนตามหมู่กำแหงแรง	คยัคคยขมิแปลง
เข้ากระขรรแซรง	สเลอกลน
๑ พลคชรวธศิวโยจล	สระคัพทสกนฉพล
เมทนกล	สเทอนไหว
๑ คอยเสด็จอมวณตไทรย	นิกรพลอนนทใน
ท่งสนามไชย	อเนกา ๑
๑๒ พออรุณอุไทย	ปฐสมัยทิพา
กรราชูชา	ธวณินทรวัตติยงค์

๑ ขกั้สร้งมูรธา	รภิเษกสำอาง
สุวคนธวราง	ควิเลปวิไลย
๑ วรภูสิตทรวง	วรของคประไพ
กรรจุการพิไชย	ยุธเกยุรยง
๑ รัตพัศตรพิจิตร	วรกฤษคิอลง
กฏรทรวง	คอุไรยะระรอง
๑ ขทรวงสังวาลดาบ	ทิตศทาษอุระทอง
กรนาคะระบของ	จรกรวรรณกฤษทล
๑ วชรินทรมกุฏ	วรอุคมยล
อำมรงค์วิมล	นวรตันพระพราย
๑ แลสะพักศรศิลป์	ทิพยพิณประภา
วิยวิษณกราย	กรราชลิลา
๑ ขกริยุทณเกย	คชลักษณมหา
อนุโยคทิวา	ระมทวิมล
๑ ขเกลิงหัตถ์คินท	ปฤษฏางคพทล
กัประนังกริยคน	ตรีและพาทยเกว

๑ ธกัษัณวณหา	รณนายกนี
เทศทิกวิถิ	ทรรถียร
๑ พลผองพยุหยาตร	กนิวาสนคร
สุรศัพทกำทร	วิจลอลา
๑ จรกลวนวาส	กีประภาษประกา
ลิตโยธิกำชา	สุรศัพทเหตุธรรม ๗
๑ พระเสด็จประพาสทิดชฌา	วิหคาวีวิธรรณ
เชงศัพทประสาณสรจำนัญ	เสนารโนวนาไลย
๑ แชกเทักทัวและกุกหา	ทิตีรารวังไพร
พรวทิตโกกิดตระไน	ภระโคกตระลอนฟาง
๑ จากพรากคิอพรากนุชบำราศ	วนะวาสทุเรศทาง
ปานนจะฮาวรชนาง	หฤทัยถวิลหา
๑ นกแก้วจะแจ้วสรสำเนียง	คละคลอเคียงจำนัญจา
วันที่จะจากสมรมา	พิไรวนจะจรตาม
๑ เค้าโมงประจำวนสำหรับ	กำหนดนัยทุ่มโมงยาม
เรามาประพาสวนจะถาม	กิโมงมาทิวากาล

- ๑ รังนากับนางสกุณีกู๋ นอนแนบอยู่ในวังนาน
จากนางมาทางทรสถาน พระน้องเอ๋ยจะนานชม
- ๑ ระวังไฟรักรุกขระวัง คึงเวียมหวังระวังสม
ข้าสัพพทิพยผทม จะเฝ้าสนั่นนาคเนา
- ๑ ยลหมู่มยุรคณาง มยุรช่างณบอชเขา
เยื้องยงลิลาสนุชลำเนา พิลาสนามยุรยล
- ๑ เญจวรรณสลายวิลยลาย สไยคล้ายกับลายขน
ทั้งสี่สไยวิมลยล มลักแลละลาญใจ
- ๑ การวิกวิเวกสรสำเนียง เสนาะเสียงประทัดไหว
หวานแหว่วพระเสาวนิตไฟ เราะหลังเสนาะสาร
- ๑ สาริกานรารจะจำนัญ สารพันจะแจ้งการ
วานข้าวเสนอพระเขาวมาลย์ สติตวังจะยังไฉน
- ๑ คัยแคก็คัยในอุระร้าง มากงกว้างฤคัยใจ
กตเพลิงคึงเพลิงถกกลใน กมลพลุ่งคือเพลิงกอง
- ๑ นกเปล้าคึงเปล้าสมรเปลี่ยว ในคองเคียวเพือนสอง
สัจวานีวารสสมพอง สัปดาห์วันแต่รัญจน

- ๑ นางนวลคือ^๕นวลนชปรัก หวลกำหนด^๕แนบ^๕ใน^๕นวล
กระสากระสัจจิตต์^๕กำศรวณ ก็^๕สา^๕ใจ^๕ให้^๕มา
- ๑ นก^๕ที่^๕รู้^๕ทัก^๕และ^๕อุบ^๕ท้วง ให้^๕ละ^๕ดวง^๕สุ^๕ตา^๕พงา
นก^๕หว่า^๕รู้^๕ว่า^๕ณ^๕มี^๕น้ำ^๕ภา จะ^๕แน^๕นำ^๕ณ^๕อ^๕ยวน
- ๑ ไ้^๕เคย^๕นิ^๕วาร^๕ส^๕ส^๕วาท น^๕ฤ^๕ชา^๕สน^๕อ^๕ก^๕ข^๕วล
อย่า^๕คิ^๕ค^๕ป^๕ระ^๕ชา^๕ชน^๕จะ^๕ส^๕รว^๕ล จะ^๕คิ^๕น^๕ส^๕ม^๕จ^๕ง^๕ร^๕ว^๕ง^๕ค^๕ล^๕ย
- ๑ เส^๕ร^๕จ^๕ช^๕ม^๕ท^๕ิ^๕ชา^๕กร^๕ค^๕ณ^๕ สุ^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ก^๕ั^๕ส^๕าย^๕ณ^๕ห^๕
จ^๕ต^๕ย^๕า^๕ท^๕ชา^๕คิ^๕ป^๕เจ^๕ก^๕ล^๕ญ จ^๕ร^๕เ^๕ล^๕น^๕ท^๕ก^๕แ^๕ห^๕ล^๕ง^๕ห^๕ล^๕าย ๕
- ๑๕ น^๕า^๕น^๕า^๕พ^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ม^๕ิ^๕ค^๕ว^๕น^๕า^๕ท^๕ร^๕ร^๕า^๕ย
ฟ^๕า^๕น^๕ก^๕ว^๕าง^๕ล^๕ะ^๕ม^๕ัง^๕ท^๕ร^๕า^๕ย ฅ^๕ม^๕ัน
- ๑ ห^๕มี^๕ห^๕ม^๕ห^๕ม^๕ท^๕ิ^๕ย^๕า^๕แ^๕ล^๕ะ^๕กา^๕ษ^๕ร^๕อ^๕น^๕ัน^๕ค^๕
ท^๕ัก^๕ท^๕อ^๕กะ^๕ท^๕ิง^๕ท^๕ณ ฑ^๕ิ^๕มา
- ๑ ส^๕ิง^๕ค^๕ิ^๕ณ^๕ส^๕อ^๕ชะ^๕ส^๕ี^๕ห^๕ิ^๕ท^๕ร^๕ม^๕ิ^๕ค^๕ช^๕ค^๕า
ล^๕่อ^๕ล^๕ิ^๕น^๕ก^๕ิ^๕เ^๕ณ^๕ลา ส^๕ล^๕อ^๕น
- ๑ ช^๕ม^๕ค^๕เ^๕ม^๕่น^๕โ^๕ส^๕ณ^๕ส^๕ิง^๕ค^๕า^๕ล^๕แ^๕ล^๕ะ^๕กา^๕ฟ^๕ล^๕ิ^๕ห^๕น^๕ิ^๕กร
พ^๕ัง^๕พ^๕อ^๕น^๕ก^๕ระ^๕ง^๕จ^๕า ม^๕ริ

- ๑ เที่ยงผาฉาบีตะกาวิฬารและกบี่
สรโรไสงสะสาชนี อนันต์
- ๑ ลางพวกพาคณากินลย์คตินธรณ
เลียบโถมลางกิน ชลามพู
- ๑ ลางเหล่าไปคกสกอกก็คลอมาครตาม
คุดคคมิชิวาทราม คนอง
- ๑ ข้างตัวต่างก็สำเริงและเบี่ยงบทยของ
ชวีกคว้างลำพองลง กำลัง
- ๑ เกรทางหว่างพระพนมและสมสัศวประนัง
ฤาเพลินฤทัยประทั้ง เทวษ
- ๑ ยอแสงคัพทชนิมะม่วนประเทศ
หวลถึงพระเยาวเรศ คำนิง
- ๑ ริงลีเสีร้งสนธยาวนารบทั้ง
ถึงทประทขสัง สำนัก
- ๑ ย้งหยกัทรงคยานสำราญรมยพัก
นักรงารพิทักษ์ราช ระเวียร

- ๑ เสี่ยงคนคนตรีพาทยนินาทภูมิสำเทียร
แสงเพลิงกระจำงเจียร ครอบวัน
- ๑ เนาในวันคำหนักกระชกจิตรกระสล
รุตศตรรำฟงขวัญ พิลาย
- ๑ เน่งนิทรนิทรยหลยร้างบิจิตต์ระทาย
โทยหายพาภาพ พญ
- ๑ ไปววยทุกขพระทวลงนจวนสวียบุญ
รยาตรเขยมพระเมรุ วรรธ ๗
- ๑๖ ฝ่ายชาวอุเสนินายกอง เหตุเห็นพลผอง
อุเทนตงคังคย
- ๑ ควนน้ำเมือเมืองโกยณย์ เฝ้าไท่ค่านัย
ก็ทลคังเหตุเห็นมา
- ๑ บคณของคอุเทนทรา เสกที่ยังโยธา
ในกันทรคชยทงแคน
- ๑ แสนยกรข้าหาญแหน คังคณนัยแสน
และแลสลายเหลือตา

- ๑ มานักร้ายรอมมา จับคชมายา
 คงโคยสมเด็จจับธุระ
- ๑ พระยาจักรีราชพึงมุล เหตุท้าวเพิ่มพุล
 มนัสถิรมย์สมหมาย
- ๑ ทรบัตย์ธุระสั่งนาย นายกนิกาย
 ให้เทียบมณิกำแหง
- ๑ สามหม่นพม่าเร็วแรง สรรพอาวธูแวง
 คำนวณคำนับกับมือ
- ๑ สายัณห์จักยาครพลขี้อ เขาไพรินทร์รบขี้อ
 พระเกียรติยศระภาคไทรภพ
- ๑ เสนารับสั่งเคารพ จิตพลสิ้นธพ
 ก็ถ้วนจำนวนหนึ่งหมาย
- ๑ นายม้าไล่เสือสพาย คาวน้าวเหนียวสาย
 กำซาขญนิงย่ำ
- ๑ ย่างกวักหอกชัศคอกำ ลางถือนก่า
 สีนาคค้าเชิญขาม

- ๑ ช้ายขวาหน้าหลังตั้งตาม สำหรับสงคราม
พิไชยผจญรณรงค์
- ๑ เทียมวาฬักภูษีน้ำทรง มาเทียบท่าองค์
เสด็จสมเด็จเจ้า
- ๑ ปางนั้นพระยาจันทมาหา มหันตเคศา
นุภาพปราบสากต
- ๑ สายัณห์หย่อนแสงสุริยน เสด็จโสรวสรงชล
ปริตชโลคนันธร
- ๑ ทรงภูษิตพัศตราภรณ์ โดยวารบวร
วิไชยยาทรบุรณ
- ๑ สอดขำมวงค์รัตโนภา สวมทรงชฎา
เคียรหนผจญไพรีนทร์
- ๑ ชักขรรควุธเพียงอินทร์ สพักแสงศิลป์
ธนูยาทยทธร
- ๑ ทรงวาฬักภูษีอิสสร ยึดแสนยากร
ออกจากประตูปริ

- ๑ มาไกลไกลทั้งพงพี ปลายแดนธานี
ก็สั่งประสาสน์สารเผด็จ
๑ ให้แต่งแบ่งกองรายเรียง ชุ่มช่องมองเมียง
ทุกทางอันข้างไปมา
- ๑ กำชัยทุกนายโยธา ใต้ที่สัญญา
จงกรูกรับออกเอา
- ๑ รียองค์อุเทนราชา จงไค้แลหา
จะป็นข้านาญรางวัล
- ๑ แม้รียไค้จักทัศน์ ปากคอครว้น
เป่นช่วงแก้งข้างเหล่าหลาย
- ๑ มาคยานายกเนืองนาย รัชสังกฎหมาย
พิภคประกาศพลผอง
- ๑ ต่างคนจักแ่งแต่งกอง ชุ่มชงจรงของ
ชระเหลือกชระลแหล่งกง ฯ
- ๑ ปางองค์อุเทนไท้ อวณะพิพงค์
รอนรอนพระสุริยง ประพาฬพันทิมพร

๑ จากชาสนขรรยง	กโสรสรงชโลธร
สุหรัยไวยลของอร	จรุงรสเรณู
๑ ชัตติยาราวรณ	ยวรัตนไพรุ
ชัตขรรควิเชียรยุ	รยาครหน้าพลับพลาไชย
๑ ออกมุขมาตยา	พิริยพาหุเกียรติกิเกร
เฝ้าแน่นสนามใน	อภิวาทคายคา
๑ ตรัสถามพเนนาย	มฤคคฤทธรันมา
ล้ำนังคเชนทรา	ประมาณมารคยานไค
๑ ข้าแต่ณรินทร	มคันทรยโกถ์ไกล
ยังโยชนครรไลย	จะลแหล่งพญาสาร
๑ ทรวงพ้งขม้งมา	ควิกันแถลงการ
สั่งมาคยขริบาล	วรบาทแย่งพล
๑ เลือกผู้ทู่ใจ	พอตามไปสักพันคน
มากหลายจะรายจะวน	คชลักษณะจะหลักไกล
๑ สั่งแล้วเกลิงหลัง	พระที่นั่งมะโนไมย
เทิรพลมาใน	วนะโตยวะเนจร

- ๑ ออกกงลุ่ทุ่งกว้าง ก็เห็นช้างผู้เฒ่าพร
 เกรียวรายณชายคชน และเลมลูกตะขกเกรียง
- ๑ ค้องลักษณะตระคักก็สรวพ และอากป๊กพร้อมเพรียง
 ผ่องพรรณหิรัญเพียง อำไพภาคยากหา
- ๑ ชอชราชฤไทย อหวังไว้พระกฤษกา
 เปนราชพาหามะ ก็ประพาสโดยคาส
- ๑ คุราพเนน่าย นิกรราชบริพาร
 ริงทศนาการ พลภาพพิณเรา
- ๑ จักก็ค้ำำเริงสาย สธยายพระมนต์เฮา
 ช้างเฒ่ากให้มาเทา ฌเฆของบาทโดยประสงค์
- ๑ ตรีสแล้วก็สธยาย พระมนต์กรายพระหัตถ์ผจง
 คักพิณพระแสงทรง เสนาะเสียงสนั่นไพร
- ๑ นายยนต์ชำนาญยิน สำเนียงพิณก็ไซโก
 ช้างภาพก็เกรียวไป ตะคุ่มท้วนบหยคพั้ง
- ๑ อุเทนนเรนทรเริง ขั้วเฐื่องระบิลบง
 เห็นช้างบอยยัง ก็คึงคักจะเข้ชาน

- ๑ ช้ำช้ายก็หลายหน ช้างกลยลทำอาการ
 ๕ ทนหนคลัดกลาน ปรละตแล่นและล่อไป
- ๑ เห็นไกลก็ร่อท่า ครั้นไกลมาก็วิ่งไกล
 ยั่วเข้าพระไทยไท ขิบคินทรย์สงกา
- ๑ มานะพระฤไทย ก็ขบใหญ่ครุรงค์มา
 พริยพลันดา ที่ตามไปก็ไม่ทัน ฯ
- ๑ กองขุมโยธาพระยาจันท์ คิคค้อยค้อยคัณฑ์
 พระองค์เห็นองค์อุเทน
- ๑ ขบม้าไถ่รูปนาเคนทร์ ล่วงล้ำบริเวณ
 ก็พลัดนิกรล่องมา
- ๑ ต่างต่างให้ศัพทสัญญาต่าง กรกรโยธา
 ทุกกองกระชั้นขุมรวม
- ๑ ล้วนเหล้ามกสันกรรุม เข้าจับขอมรวม
 พลาถ้ำคำคำหาญ
- ๑ คูวาทนทราขาล จงรู้พระกาล
 แลการจะนาศในวัน

- ๑ กังญาภิเษกมกรกร ไล่ช้างเผือกอัน
 เปนแก้วประกอบเจ้าเรา
- ๑ ยักนี้ใช้เรามาเอา ท่านผู้ทรเม
 งามจะพาไปถวาย
- ๑ ว่าพลางเข้ากลุ่มกุมภาย อูเทนฤาสาย
 ฤทธานจะตั้งตั้งองค์
- ๑ เหลียวหาพลพาหนียุทธยง อรินทรอรนงค์
 จะหาเห็นใครมี
- ๑ เสี้ยเชิงเสี้ยไชยไพร พลไทยไค้ที่
 ก็จับจันของนำจร
- ๑ เมกทองมณีนครนกร เสี้ยแก้วนร
 อันมีปมาณปไมย
- ๑ เสื่อมศรีสุรศักดิ์สุริยใส! เพียงสุริยพ้องไทย
 อสุรินทรร้ายวันทำ
- ๑ พระยาจันทปโชติให้น้ำ ไว้ตรูครึ่งครำ
 แห่งโรในนครา

- ๑ เสกขยาตพยุหพลแสนยา ท้วยโสมนัส
พิชิตพิเชตสงคราม
- ๑ เกียรติกุญชรพางค์ทางงาม พระเกียรติเกริ่นสาม
ไผทสระทกกฤษฎา
- ๑ คินราชนิคมรมยา บัณฑิตบุณยา
สมุทรวิภา
- ๑ รั้งแท่งเสาวภาคพิมาน เพียบโกลังการ
ยเพียนพิภพพันตา
- ๑ แท่งสรพสุปเพียณชนไชยป่า นิคชุมมุลิกา
สามนคัณกรมในสถาน
- ๑ ทรงเสวยน้ำจันทน์สำราญ เลี้ยงเหล่าไชยยาน
นิกรมมาคม
- ๑ ยันเทิ่งหฤทัยไสสม เริงราชธารมณ
ลเบงในเบญจฤกษ์
- ๑ เลขวันเวลาลุทรี พิณพาทย์มโหรี
ประโคมประคัมขัณฑ์

๑ ฟังรำบ่าเรอบทมาลัย ล้วนเหล่านางพาล
พิลาศสล้างแลสลอน ฯ

๒๘ ฝ่ายหมู่โยธา มวญมาตย์อันมา โดยเสด็จบทจร
ทรงชัยกัณฐีศวร สพักกฤษณธร ยได้หัยยุคหย่อน
ผ่อนพักหนักไป

๑ หมู่สุริโยธา เล่นหลามตามม้า หมคแรงแข่งใจ
กระหมอบหอยรวน เซชวนคลาไคล ไ้มีผู้ใด
ทันเสด็จภาวคณ

๑ ยักเคียวไต่ยีน เลี้ยงขັນพลพณท์ ให้องอิงอล
แล่นแลแต่ไกล ไม่เห็นชุมพล แต่ล้วนผู้คน
เยี่ยคยักคอกแอ

๑ ตระหนกตกใจ ชะเง้อเฉอไม้ แมกเมียงเลียงแล
เห็นเขาจیبเจ้า ร้อนร่าดวงแก จะเข้ากันแก่
เห็นไม่ได้ที่

๑ วังกลัยพลับพลา แซ่เลียงโคกกา สนั่นพงพี
แจ้งแก่มหา เสนาบดี โดยเหตุอันมี
ตามเห็นทุกอัน

๑ ซึ่งข้าโทมนิศ ตามเสด็จบศิก ขอรับปรับทัณฑ์
ทุกซ์แต่เจ้านาย ช้องซ้ายไภยันต์ จะคิดแก้กัน
ผ่อนปรนกลไก

๑ มวญหม่มนคร พังสุริโยธิ ต่างคั่นตกใจ
กัทรวงระทาย พิลิปราไร ทั้งพลับพลาไสย
สยบสมประที

๑ ครั้นสร้างโคกาท่างตริกปรักษา ว่าเหตุที่มี
ก็ร้ายลายเล่ห์ ชาวอุเซ่น ปองเป็นไพร่
จะชิงกรุงไกร

๑ เกรงมือทหาร ชึ่งหน้ามาค่าน บอจเอาไสย
จึงปล่อยข้างล่อ ก่อกลยนต์ใน สตรีนุไสย
ชัตติยาธารรม

๑ พวกเราเจ้าเลี้ยง ใต้ช่อภาลัยง สมบัติผลัดพันธุ์
โหงหายตายก็ ที่เกี่ยว้วยกัน ละไว้ให้มัน
หมายหมิ่นฤควร

- ๑ จะช่องชุมโย ธาเมืองเอกโท ทวีจิตวามวณ
 ควบทัพกับเรา เข้าเป็นกระบวร หักไหนให้ชวน
 รุกเร้าเผาเมือง
- ๑ จับมาให้หมด เต็กใหญ่ไม่ลด กุดหัวให้เปลือง
 หนีใจวัยเจ้า เข้าทศัยเคือง ฝั่งยงพงเรือง
 ทายเป็นเห็นกัน
- ๑ ทัวหน้าหาญา คิทรยครบช่อ อาณาฬาคพัน
 จึงให้เขียนสาร บอกการสำคัญ ตามเรื่องเขื่องบรร-
 ยายร้ายคี่
- ๑ ส่งให้เสนา นายหนงชนมา ธิบไปธานี
 ครนถงชนเผ่า พระเยวเทวี ทุลความตามมี
 เหมอนหลังพงมา ฯ
- ๑๔ สามาประภาพักตรวเรศ สักยเหตุพระภรรตา
 ตกเงอมอมิตรประทุฐทา รุณราชไภยพาล
- ๑ เพียงสายสนสรพินาฏ คีรชาคประจากปราณ
 แดกนระท้าวอครทาล สยบชบสมประกิ

- ๑ ไปทันจะสียบุบสาง อนุสนธิยังมี
 แด่เหล่าสุวรรณภักดิ์ ประโลยลมและลัมลง
- ๑ ชักคดของขสาสะระระบาย นิทรแน่อนาคองค์
 ล้นคัพที่พระเสาวนศทรง ชัฏภาวสัญญา
- ๑ ปางปวงอนงคนสร่างค์ และทำวนางตำแหน่งนี้
 กรบลดพระเยาวภาควที ทิลกลักษณอัยสรวรรค์
- ๑ ทรงเสวยวิสัญญิกะอนิจ ตระกกิตตจาบัลย์
 ช้อนเชิญพระองค์พระชวร คเวศราชกานตา
- ๑ ยังแท่นสุวรรณวิจิตรวาง คณนงก์โคกา
 หมายแม่นประลาลยสัญญา ก็วิลาปรำพรณ
- ๑ ข้าแม่ผู้ควงวชิรรัตน สิริสวัสดิ์วังจันทร์
 ๑ ข้อยข้าคณากรกำนัล ภิรมยเปรมปรีดิ์
- ๑ ก็ไต่เสาวนเฉลย กิจเคยทุกครามี
 ๑ ทั่วทุกเสด็จสุคตนี้ พระพิมานคือแมนสรวรรค์
- ๑ ทั้งทั้งสมบัตพิศยา กรข้าพระบาทควร
 ๑ ไลยเลอพระองค์จรรวัด และขลังสักคำไฉน

- ๑ กังญาบคิคพระภรรคา รุทาเทพพ้องไผ่
 ไบ่ทันจะแกกกลไก เส่จี่สัพพิมานเมิน
- ๒ ทักซ์ท้าวผู้เจ้าลวัก คิอฉายฉัตระข่าเป็น
 ขวัญเมืองตั้งจักรวรรดิ นิรไปฤใครแทน
- ๓ เวียงวังกัตั้งแท้นจะรอย ทุกระโหยฤใครแทน
 จักฟังแต่ศัพท์ข้อสรแสน กำเสาะโคกฤห่างหาย
- ๔ ไคกสร้างสร้างคัปรมสัง คติยังพระวรกาย
 อ่อนอ่อนมีพิกลวาย คณนาฎกียินคิ
- ๕ ไปรยเสาวคัณธรสสร่าย วัพาพพิณวิ
 วนวนสุคัณธสรัก ธิกัณพระองค์คง ฯ
- ๖ ปางนั้นสามายพยง สร้างสมประคิทรง
 กำสรคยววยหายคัลย
- ๗ วันทครันทวยเทียมวัน ทุมทรวงรมวัน
 พิลาปรำจวนทวลหา
- ๘ ไข้พระปั้นภพภรรคา พระคุณคณา
 นภาพลัาธรณิน

- ๑ เทียมเทวสุทัศน์ราชินทร์ เมื่อยพลเพียงบิน
เขาก้าวร้าวกาลแสง
- ๑ บรรณาคัลทุกแขวง ชนเช่นเคยแขง
ก็ค้อมมาชนเคยมคม
- ๑ เวลาเราไคนิยม พระรังอารมณ
ระวางระวังกังวล
- ๑ เลี้ยวรู้เลี้ยวฤทธิ์เลี้ยวกล เลี้ยวเชิงทรชน
ประทุษจุหลอนห่อนเห็น
- ๑ ไปเคยเลยตกยากเย็น จักตายจักเป็น
พระคุณยไ้ไปสนอง
- ๑ เลี้ยวที่พระเลียงเมียบ้อง พระเป็นโพธิ์ทอง
พ้านกแด้นจักตาย
- ๑ จักอยู่ไยคี่แต่กาย พระผัว่างาย
ข้างอศอกกรทกริบคม
- ๑ พระนั้องรัตนทุกขทม องค์อ่อนอารมณ
พิไรรำยำว

- ๑ โสฬศเทวเคนแมนธรวง เกลาสขึ้นปวง
 สุรามเหคักขญาณ
- ๑ ขอพรขอพระอภิบาล พระพันไภยพาส
 พินาศนิราสแรงไภย
- ๑ รำพลางพลางโคกาลัย เทียมแคแต่ใจ
 กัสสรวรสร้างสมประที
- ๑ ลำแสนสร้างคราชนาวี ท่างตนทุมตี
 อราพิไรราพรณ
- ๑ เสนาประชากรข้าฉันท อากูรแคยัน
 ยเสียบกำสรคสขสณ
- ๑ ครวนามธกรสำนาร ฝิวนั้นปาน
 มรุตข่วนขำรัง
- ๑ ทัวทั้งนอกวังในวัง ถามข่าวคอยฟัง
 กำเสาะสยขบเซา
- ๑ ปางพราหมณ์ปโรหิตราเซา วุฒิภาพพบมีเียว
 ในศาสตรสรพเพทางค์

- ๑ แจ้งเหตุไช้เหตุหน่ปาง วิวัตถุวาง
 วนิจกลอกกลางไค
- ๑ ทราบเหตุผู้เจ้าตกใน ใจอมหัตถ์พาลไภย
 ก็ทนตระหม่าสมประคิ
- ๑ พรหมณัพฤตมิกัณคัมภีร์ ฤกษยนธลี
 ติฐาทักษาพยากรณ์
- ๑ ควรพระเคราะห์พิกลัษณจร ชันษานคร
 ประจักษ์ทุกสิ่งจริงใจ
- ๑ ชันเฝ้าเวยวดยังใน มนทรพิไลย
 พิลาสท้วยเหล่าอัสร
- ๑ เมลมิ้งพนิกาวารณ สยบทยถอน
 หฤทัยวิโยคโคกคัลย์
- ๑ พฤตมิพรหมณัมีอาชคกรร แสงพลาญทูลธรร
 คเวศท้วยภักติ
- ๑ ข้าแต่พระแม่โมลี ฤาควรรทวนคิ
 พระคนแต่ไช้ไต้ทัน

- ๑ เป็นคนผลบุญบาปบรรพ์ ทุกข์สุขเวียนวัตร
วิไลยกระแสนสงสาร
- ๑ พระแม่คัมภีร์ไตรทศกาล กาลนี้เป็นกาล
พระเคราะห์แรงรันท่ำ
- ๑ ข้าพระพิหารณ์ในคัมภีร์ เพทางค้ำ
มาสอบมาสวนทวนหลาย
- ๑ พระบุญอุบลเฉกฉาย พระสุริยพันฉาย
มล้างมลละอันธการ
- ๑ เช่นฆ่าอสุรินทรหักหาญ อาฆาตคึกพาล
ฤทธานจะลุลึกเอง
- ๑ แท้ไถ่ยรทุกขลาภอย่าเกรง อมิตรมารเพรง
จะมาเป็นมิตรเมตตา
- ๑ แน่ในพยากรณ์ตำรา เขาวัยศุภ
ผู้หนึ่งจะเอื้ออุปถัมภ์
- ๑ สันร้ายปลายขันธ์จ๋า ทูลไว้ไกลคำ
จงควรแก้ที่ต้นทั้งหลาย ฯ

๐๐ สามาสคาพัง	ทวิชาพฤตมาทาย
ทูลเทียบทำเนียบถวาย	นิตีศาสตรแสงความ
๐ ปราโมทย์กมลมี	สนั่นสงพรหมณ์
ท่านผู้พระคุณคาม	ภริภาพปรีชา
๐ เทียบท่ายทำนายนำ	วิยอำมฤตยา
จันจวนประมวญฮา	วรรณหมายทำลายสกันธ
๐ คุณท่านประมาธมี	ชนันณอมปรน
กษิรามพ์บำรุงชนม์	วยวิคณาวิน
๐ พิชัยพิโยคท้าว	ระร้าวระวละกลกัลย์
ผิวท่านขมาทัน	ก็จะแก้ทำลายกาย
๐ บัณฑิตบำนาญนันท	หิรัญรัตนแพรพราย
คำพราหมณ์พฤตมาทาย	กัณวิคณินวาสนสถาน
๐ พระนางถววงใน	ทฤไทยขุรกาล
ครวญคร่ำรำคาญนาน	ทเวษทำทิวาครวญ
๐ ปรับทุกข์ทุกหนนาง	สุรางค์ราชรัญจน
ชั้นโคกกำศรวญทวน	ทุกหนนางฤท่างถวิล ฯ

- ๑๕ ปางนั้นองค์อุเทนเรนทร์ครบคันทร์
 พ้องภัยอินทร์เป็น อนาคต
- ๑๖ เนาในเรือนครทเวษประเภททุกพลชาติ
 เสวยสงระไลยาสน์ กียาก
- ๑๗ ไ้เคยทุกซ์และทุกซ์กระอุกอุระลำยาก
 ฐิ์จะอุปฐาก ทำงล
- ๑๘ เน่งนิทรคิตถิ์ระทคสสภิตถิ์วิจล
 เลี้ยกายเพราะเลี้ยกล ธิป
- ๑๙ เลี้ยศรีคักคิ์สุริยชาติอาหวิขาร
 ฎามาประกักค ปรกะษ
- ๒๐ ฐาไ้อิครสตาปรกะพัททพิลล
 สนมนางสุรางคราช นิฎล
- ๒๑ แม่ม้าทฐิ์ทุกขเวียมจะเทวียมอุระอุท
 ปรยทุกซ์ทุกหน้าพล พิลล
- ๒๒ ไ้เคยเสวยสวัคคิ์วิงคิ์อคงอมรส
 สญคิ์จากวิยากยาป ไฉน

หนึ่งนุช

กระสัถ

จะเห็น

รमान ๗

๓
ตราปกครองตรงตรา

เจ้าอาวาสวัดไชย

๔๙๔
ชุมนุมคหบดี

นิกรแน่นในคลอง

- ๑ แต่งสรรพกระยาเส้นสรวง ชัยร่ำบำบวง
แก่เทพรักษนัครา
- ๑ ทรงเสวยน้ำจันทไสยปลา นิคภัยมุสิก
ท้วยราชฤทัยไสสานต์
- ๑ อุเทนก็คอบโดยหาญ เจ้าท่านอาการ
อุบายก็คล้ายสตรี
- ๑ โบราณชิตติยาอย่างมี มีไชยไพร
แลจับมาได้ด้วยมือ
- ๑ ควรนำหอนไวให้หือ ควรปล่อยให้ลือ
พระยศก็ปลดปล่อยไป
- ๑ ห่อนทำทรมานอย่างไร เจ้าท่านฉนไก
ยเอาระบอบบรรพา
- ๑ มั่นเหล่าเมาเล่นปรีดา ถ้ามีเมตตา
แก่เราล้ายากตรากตรำ
- ๑ นายคุมฟังคำเฝ้าคำ ชันกล่าวขมิย้า
ไปอ่านแก่ท้าวทูลสาร

- ๑ พระยาจันทิขก็มีบรรพการ ให้ห้ายนาน
ยังที่ประชุมทรรษา
- ๑ ประภาษลีลนาทโศยงกา ฤวราชา
อุเทนชเลยพเพาว์
- ๑ ตกในเงื้อมหัตถ์แห่งเรา ยมวันทาเทา
มานะทรนงฉนโค
- ๑ อุเทนก็ตอบโดยใจ อ้าท้าวกล่าวไฉน
ฉนก็ควรสรรวลสันต์
- ๑ จักเอายศโคธภิวันท์ คนต่ำตกทัณฑ์
จะเป็นประโยชน์ใดก็
- ๑ แม่ให้ว้ โดยใจอารี แท้ทางไมตรี
เจริญสิริทั้งสอง
- ๑ พระยาจันทิข์ชั้นมัญญาสนอง ฌีวบให้ว้อย่าปอง
จะเป็นชีพิตักษัยกาย
- ๑ ตามเทัญสิทธิทั่วแล้วกาย ใจเราอย่าหมาย
จะข่มขบขอขี้ว้

- ๑๑ สรงวนศักรีกษัตริย์สืบราชันย์ เยี่ยงทราชมารมี
 ชีวันบ่หวั่นหวงชน
- ๑๒ เกิดตายฤาวยวณันตน สงสารวิญวณ
 ฤาวันจะเวียนเวียนเวร ๗
- ๑๓ พระยาจักรีพิทักษ์ราช ขัณฑ์มานบเอน
 คงแก้วาเนนทร์ บัคนขาม
- ๑๔ เปรี๊ยะปราชัยหลายเล่ห์แหลมลาม วิยะคณินระวาม
 ทรงศักรีกษัตริย์ ก็เป็นคี่
- ๑๕ เพื่องคชเทวีท้าวราช วาสุสชาติบุตรี
 บุรประเพณี สันของสอง
- ๑๖ พญเญเรญรักษวังปอง ประทัญญอภัยจง
 จิตจ้านองคลอง เส้นหา
- ๑๗ เอยนอรรณมัยรัศบุรา ตรุณวิทยปวา
 กฏอฆ่าชา ทรุกำเภา
- ๑๘ จักส่งองค์อิศวรเขา นิเวศน์ครเนา
 ฤาจะเวียนเอา พระมนตรา

๑ อุเทนสนของราชบัณฑิต	ฉิบพิตรจิตต์ทยา
เวทวันทา	ก็จักสอน
๑ ข้าอุอรินทรอธิกรณ์	ขมิย้าจิตต์ณอน
ข้างอุทาหรณ์	อุเกรงกาล
๑ ข้านนิเวศศาสตร์สาร	คตียบุรพจารย์
เป็นนิยมนาน	นิเทศเหตุ
๑ ควราอุเทนตรุณเรศ	ฉิวชชทรเพศ
ไหวจะเวียนเวท	จะยังไฉน
๑ ข้าท้าวกล่าวแล้วอุกลับไกล	ทรุณทรุณไกล
แม้วโดยใจ	คำรพเรา
๑ ควรสอนปกครองแก่เขา	สฤชคฤทธิพิพเพา
เทพทุกลำเนา	ก็เพิ่มพร
๑ คิษยโตไข่อัญชลีกร	คิลปศาสตร์จะสอน
ห่อนระวิวัฒนา	นภาพพล ฯ
๑ พระยารัณทัฬหสารยุบล	เคืองคัยใจน
มโนมานะละอาย	

- ๑ ใครฆ่าชีวาให้ว้าย พระเวทเสียบกาย
วิจารณ์จิตค้นคัจฉล
- ๑ คำวิหู้เริ่มเรียนมนต์ จักต่างพระคน
แต่ราชธิดาเคี้ยวคิ
- ๑ เสกขัยพินามนตรี ทวารชยุตรี
มาใกล้ก็เกลี้ยงกล่าวสาร
- ๑ อ้าแม่วาสลระทิศรณงพาล ยังชายหนึ่งชาญ
พระมนต์ละเบงเพลงพิณ
- ๑ เรือกข้างบ่าไ้ ไคยจันต์ ใต้ไ้คังถวิล
แลขยักกลแห่งพน
- ๑ บิดาอาครใคร่มนต์ ครูโรคเรื้อนตน
จะเรียนฤๅควรรชัตติยา
- ๑ จงแม่เฮาภารบิคา วิทยาากหา
บชชอยจะแผ่แพร่หลาย
- ๑ จักหามาวังคังหมาย ห้ามคนใกล้กลาย
จะญแลคอคคักอัมพัง

- ๑ แม่เรือนมนต์ในม่านบัง ใต้แล้วภายหลัง
จึงพอจะต่อเยาวมาลัย
- ๑ พระยาจินตักกล่าวกลายสายสาร ด้งนเพียร
วังเกียจแก่สองกษัตริย์
- ๑ รัชกิจจักเสพยสามัคคี เพื่อเปลี่ยวฤกษ์
คำฤกษ์กำเคาะกำเตา
- ๑ สองราชสุริยวงศ์ทรงเขว ฤกษ์เอนเงา
แห่งท้าวอภัยบริหาร
- ๑ ธิดาท้าวรัษฎาญาณ ท้าวสังเวยมการ
กำหนดทั้งวันสัญญา
- ๑ ให้น้องคชทเบณฑรา มายังมหา
พิมานกำยงคังปอง
- ๑ ให้เชิญธิดานวลทอง จิตครองสำรอง
สำหรับค่านัยคุณครู ฯ
- ๑ ปางนั้นสุทวาร สละทศธรันทร
ครั้นจวนเวลา วยยาตรามาเรือนมนต์

- ๑ จากอาสน์ลังการ์ เสก้จมาสนานชล
พนักงารถวายคนช้ ผทมผิพมิลพวรรณ
- ๑ ผักพักตรประไฟผ่อง ลอช่อองค์อเพญจันทร์
มุ่นมวยสลวยกัน จุไรรัตนเพราพราย
- ๑ ภูลิตวิจิตรจีบ ประจงกลีบและวางชาย
รักของควี่เขียรฉาย ประจำยามอร่ามตา
- ๑ อำไพสไบบาง ระวางวางวโรพาร์
สร้อยทัยอิงสาพา หุรีรัตนทองกร
- ๑ พรายพริ้งสององค์ อำมรงค์สังวาลวร
กรอขพักตรกัญเจียรจว และมงกุฎกษัตริย์
- ๑ งามองคชาภรณ์ วรภาคพินลมี
เฉกโฉมพระลักษมี วิลาสโลกนิศกลง
- ๑ พร้อมสาวสนมนาฏ ยพราชลิลาลง
ไปยังพิมานมง คลรตันบัณฑล
- ๑ สถิตนั้งในม่านมาศ ก็ประพาสขเกียงกล
ข้าผู้จะเรียนมนต์ อภิวันทนาจารย์

- ๑ ลูกท้าวสทบัณรธา จกกายโทคหิน
 เลิกสำณเอยมพระพักตรย่น กระทัยบาทโกรธา
- ๑ พาชายชชาติยมเสงี่ยม และฤทัยมทรนงมา
 ว่าค่อมแก่กฐิตวรา ประมาทหมิ่นบรู๊ตาย
- ๑ แม่ทวายพระบาทพระบิตรงค์ ฤจะคงชีวาวาย
 เหวยเรือนบรู๊ษทศนกาย นุชชชาฎมาทุ
- ๑ ส้มเค็จอเทนทรวสนา ทศนาพชร
 เลอลักษณวิไลยพระคนุ ประดิพัทธเพิ่มภิญ
- ๑ ล้มตณอินททกขล้ายาก ในตรศรากประติทิน
 พลังเพลิงเจริณจิตต์ถวิล ชกกล่าวด้วยสุนทว
- ๑ อ้าแม่จงให้อภัยพิ กิจนพระบิตร
 ว่าค่อมประคาสกรรมกร กักล่าวโดยบรู๊กัน
- ๑ เราเป็นมเหศรมหา ชัตติยธรรม
 ฤแม่ประเทียตพลพันธุ์ ไฉนแม่พางาม
- ๑ ขตรีบก็ศรศกย สรรคัพทแลตาม
 เห็นโฉมประโลมหญัตถักาม- วิโรธเกลื่อนกลาย

- ๑ ข่ายองค์ขนงคอกวิวาท วรรณภูมรรยาย
 โดยเบ้องพระบิทรุขาย อนุสนธิยบลยัง
 ๑ ซึ่งข้าประทุษฐ์วจนทา รุณพาลเพื่อยัง
 ไปทราบบพระยศทวรัง อนุญาตอิกรณ
 ๑ อำศรีสร้างคัลกษณวิไลย ประไพพัทพรพิมลสมร
 การนกกกลพระบวร บิทรุคณงเยาว
 ๑ ท่านแกล้งประกอยยบลเลิศ หินเพศเพิ่มเรา
 เพือไวยวรวรปลำเภา จะภิมยแก้กัน
 ๑ ออย่าแม่บควรรนชขมา ขัตติยาทพลพนธ์
 อำเภาอมฤตยชีวัน บมิจูจะวันวาย
 ๑ หมายแม่ค้อทารจะพำนก ชลอพัทชโลงกาย
 ข้ามคันมหรณพทลาย และลควยสวัสกี
 ๑ พระคณชคตลยคณา วยพาและธาตรี
 มอยกายถววยสมรมี สุริยจิตต์จอง
 ๑ เสาวนานราธิปประพาส พจนาทเสนาะสนอง
 บพเพเณอญ์เจริญจิตต์จำนอง อนุสรเสนาหา

- ๑ ไต่ถามคึกคึกมเกิม ขิยทินทรอันมา
นางฟ้าก็คร่ำวอัสสุปลา รพิลาปแคลกาส
- ๑ ขวยพัลลภวิสูตรแก่นาย ขิกรณฝ่ายพนังการ
ผ่อนสังขลิกพันนการ ขิยทินทรจำนอง
- ๑ เสก้จมานสาสน์ศิลป์เวท ยพเรศแต่สอง
จำเนียรสนัถระจำลอง กัลเลิงละลายองค์
- ๑ ร่วมทิพย์สุวรรณสังวาส ยพราชไหลหลง
เวทมนต์ขลังวละทรง ลำเวียงรมยสมสมร
- ๑ ลืมเฝ้าชนินทร์ชนกนาถ อัคราชมารคร
ลืมนเล่นกับเหล่าคณนิกร คณนาฏบริชา
- ๑ แต่เข้าก็เท่าสรีรเย็น ยมิเว้นทิวามา
เรียนมนทกลจิตตอสา หจะเกลอนคัวเงื่อนงาม
- ๑ ส้มเค็้พระบาทขิครราช พจนาทเนองถาม
ลูกท้าวขแบ่งขบลความ จะจวนจบคำรบเรียน
- ๑ ท้าวนางสุวรรณคคณพฐ ยมิผู้ระแวงเวียน
เพอขญูขพาอภัยเพียร ขรพภพสขประสงค์ ฯ

- ๑๖ ปางนั้นอุเทนสุริยวงศ์ เสวยสุขด้วยองค์
 วาสุละทศรล้าเภา
- ๑ ร่วมเริ่มสุวารสเสา วคนชาติพิยเยาว์
 ยพินภรมยหรรษา
- ๑ นั้งท้าวขำเรอธรมยา ทุกวันทิวา
 ในเหมพิมานมนทรี
- ๑ เลยหลงปลงวสฤคิ สุกากษัตริย์
 ทั้งควงหญัตยไยปาน
- ๑ ล้มแสนสมบัติพัศุสถาน ล้มขอกเขาวมาลย์
 สุรางคนางกำนัล
- ๑ ล้มทั้งเวียงไชยไศศวรย์ ล้มทุกขทนทนัท
 ในตรอินทร์วงตรอมใจ
- ๑ วันหนึ่งทรงไสยนาใน ราชตรีอาไลย
 ละห้อยกระหลห้วงหลัง
- ๑ ข้าสู่สามาอยู่วัง ปานนี้จะยัง
 พิลาปท่าหาเรียม

- ๑ รอยรูปชบสอมกรอมเกรียม ร้อยทุกขฤาเทียม
อินเ็ญกจากจวบไภย
- ๑ เ็ญกตกทัณฑทุกซ์ใจ ฤาเ็ญเ็ญรโกล
พระนศคคองใจจร
- ๑ เววังอยู่กลางม้อมรณ ฤาเ็ญมาอน
อนาถยแหนงหนตาย
- ๑ เล็ยทีเ็นชายเ็ญชชาย ก่าเ็ญละลิมกาย
ตระกัตแก่กามกลินเกล็ยว
- ๑ เ็ญแต่พระนังนางเค็ยว พ่านักจักเค็ยว
ฤาเ็ญจเณนยปาง
- ๑ ความควนไครทั้นเ็ญงทาง กายกุกัยนาง
จะเ็นอย่าเ็นย้วยปอง
- ๑ ควรรกชยเล็ยมลอง ลำเภาพิมพทอง
จเ็ญรคาร์หิรวมควม
- ๑ จะล็กลอบพาพางาม หล็กหล็กหลาหลาม
ท้วยกลอย่าทั้นเ็ญควน

- ๑ ครีพลางพลางคอยสุริยัน อย่างเคยทุกวัน
ก็มายังสำนักนาง
- ๑ พระแสงรั้งไล่กลศรวญคราว ทรงโคกพลาง
สือกสือนอาคร
- ๑ น้อยท้าวเห็นท้าวเพิ่มพล ทุกขาอากุล
ก็ท่องแก้ท้าวทันใด
- ๑ ข้าท้าวผู้เจ้าเยี่ยไฉน ทรงโสกาไสย
มลากแก้ข้าอย่าอำ
- ๑ ฤๅหนึ่งนายทนต์ทมนันทำ หยาบหยามขยำ
จงไว้แก้ข้าขมลาย
- ๑ ข้าอรรดลัษณเภาพาล การอัสเลาะการ
แลแม่ขควรคำถาม
- ๑ ผิวแจ้งแต่ใจจริงความ ไซ้แม่จักตาม
อำเภอแก้ไขจริง
- ๑ นางน้อยพร้องคำอนนิง ขอพระอย่าติง
แก้ข้าขคำคำสอง

- ๑ สิ่งใดผู้เจ้าเจตนอง ชัยนน้อยจักสนอง
จงลุลืมไคกาย
- ๑ ไซ้เริ่มพอกันเหิมหาย พระชีวาวาย
มียากจะอยู่ไค
- ๑ อัครวิเสวภาคยเพียงชี วาเริ่มมามี
มโนวิการกังวล
- ๑ เริ่มมากกต้อยแต่คน ชำคองทณัทน
เทวธลาลำเคญ
- ๑ ฟ่านักพระนชอยู่เย็น นัยวันอยู่เป็น
กำหนดบแนวนวาย
- ๑ ฝิความร้ายราวเรืองวาย นัยหนึ่งเป็นคาย
ค่านังแต่คุณชาคสนอง
- ๑ จงแม่เทียมใจไคร่ครอง ร่วมคิกประคอง
แก่พิงเปลืองปลอกเคญ
- ๑ จักเคญแม่เมื่อเมืองเป็น เขกคชาเอนทร
สุรางควาชบริหา

- ๑ นางเสาวนีส่นของไซยงการ์ ทรงพระกรุณา
พระคุณกว้างกว่าไกล
- ๑ ยามไปรทหากตรัสตัดไป ลำพังพระไทย
จะพึงทั้งคำควรนาง
- ๑ เกลือกไปต้งลมลุ่มกลาง ชเลเว้วัง
จะชอกระซ้ำคำเค็ง
- ๑ พระคุณการุญจักเปลือง อปยศชาวเมือง
ระบิกระบือฤหาย
- ๑ จักอยู่ฤทศคาย หม้ายมาเมืองหมาย
ก็ยากจะไว้ใครชม
- ๑ ขวัญเมืองแม่อย่าปรารมภ์ เรียมกล่าวฤกกลม
ขสัตยวิบัติเป็นสอง
- ๑ จักเลี้ยงเทียงธรรมทำนอง คราฐซึ่งทอง
บเหลือบขลาลำเคียง
- ๑ อ้าพระจักรจรรจากเวียง กลไคณเคียง
จะลุมโนเจตนง

- ๑ พระปิตุราชฤทธิรงค์ เอกชัยานบง
 แลกอบกับฤทธิเรวระบิข
- ๑ คำใครจักไปพันมือ ตักแตนเต้นหรือ
 จะผ่านจะพันกนกทักษ์ทอง
- ๑ พระนุชศัสสวาทอย่าหมอง กิจอันเรียมปอง
 ฤเว้นแก่ปองเป็นตาย
- ๑ ทูลลาหาญาอุบาย ขอช้างกับนาย
 ทวารไวยเณการ
- ๑ คอยท่าท้าวเสด็จอุทยาน จักพาเขาวมาลย์
 ปรละตจากนักริ
- ๑ เสรีจสองทรรษาคติ พระน้องลาลิ
 พิมาณอันเคยเสด็จคง
- ๑ ขาลย์ไยสุริยวงศ์ ปรียาโถมิลง
 ลุในอาสน์อ่างขนาง
- ๑ รักท้าวร่ำรวมสรพวงค รัญจวนใจกลาง
 เทวเทวษหม่นหมอง

- ๑๑ ปล้ำไถ่ใคร่ครอง จนแจ้งแสงทอง
จะหลบหลบสมประที
- ๑๒ เส่จจากแท่นท้ายเทพี อ่าอาตมินทร์
วิเลปนัสคณกณินเกล
- ๑๓ ลังการชาภรณ์พิพา ตรีสกลวิเส
- วภาคยแลลาญสม
- ๑๔ สพรักนัสนมนิกร ทั้งวงศศิ
- พิลาศทวงทรา
- ๑๕ ใฝ่สองกษัตริย์ทรงคุณา อเคอคมส
- ภิรมย์ของขมมาลย์
- ๑๖ แยมยวลสรวลสันต์สำราญ ระเมียรอาการ
- แลคอบยุบลบัณฑูร ฯ
- ๑๗ ปางองค์พญาเจษทั ประโชติธรรม พานักตระกูล
- เห็นราชธิดา วราษตรบุร มาเฝ้าท้าวพล
- ภิรมย์หฤทัย

๑ คำรัสโสภา แม่ทองในยนา ตั้งแต่แม่ไป
เรียนมนต์กถพิณ ลูจันทาโนน บิศาอาไธย
คอบหาข้าหลาย

๑ พระราชบุตร ใค้ของสลี ส่นองควั้ยอุบาย
อุปเท่ห์พระเวท นิเทศมากมาย เพียรพากยากกาย
จึงลบลวิบรรณ

๑ ลัทธิตำรา เกยยาเวลา คารกจำรูญ
มากอปลกัยเวท อเทคคูลย์ จงทรงนกล
แก้ข้ายทมาลย์

๑ จะขอทวารา ยีคเข็คไปมา ตามกาลชอยกาล
กัยช้างผไท้ เชาวน์อันชาญ เตรียมไว้ใช้จ้าร
ทันทฤษ์นาที้

๑ พังสารมายา ไต้ทันทสงกา กลพระบุตร
ประทานช้างทนต์ พังภทวคิ หมอควาญเคยช้
สำหรับเยาวมาลย์

๑ แล้วสั่งทวาร ให้สิทธิรักษา เช็ดไปชำระ
นางไค์โอกาส พระราชโองการ ยินลาภกราบกราน
บันเทิงกมล

๑ บังคมลามา ทูลพระภรรพา บกนทรภูวณ
ร่วมวิตรีตรอง ทั้งสองหากล ไค้ที่หนีพ้น
จะพาคลาไคล

๑ สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ ประโศคมหันท์ เกโซชาญไชย
ประพาสอุทยาน ลำราญโดยในย บักขันต์เคยไป
นิยมเนื่องมา

๑ มนตรีเตรียมพล ผูกช้างม้าต้น ชำนิ นานา
โดยกาลกำหนด ทวยทศโยธา สรรพด้วยศัสตรา
จำรายไพร

๑ ตั้งตามกระบวร เสกขสมสวน อย่างเคยทุกที
พร้อมแต่ประดม ยามย่ำราตรี หมุ่มสรโยธี
ทุกหมวกตรวจกัน

- ๑ ครั้นเวณชรรณ โณภาสยุคน อราพญาจันท์
 ประโชคนรินทร ยันภคาลวลย์ ไสยาสน์ยังยัล
 ลังกาสาสน์ยรรยง
- ๑ เสกข์อุฐาการ มาสรงมูรธาร ภิเษกาทรง
 สุกันธาร กำารกลินผิง อเนกอนงค์
 ใหลหลามตามงาร
- ๑ ทรงเครื่องเรืองรัตน สำหรับภักตวิย ประพาสูทธาน
 ทองกรจำมรงค์ มงกุฎแก้วกาญจน์ ชัคขรรค์เพชรพาล
 ยบาทนาคกร
- ๑ ขึ้นทรงคชสาร ลอชชคยาน มงคลกฤษร
 ย้ายยคพหล สากลกำาร ออกจากพระนคร
 ไปสวนอุทยาน ฯ
- ๑๕ กานคาวาสลตัทตรวรรรัตนบุพาล
 อุเทนทรหาการ อภาศ
- ๑ รู้แท้ไท้ชันการาอุทยานะยาตร
 เสาวนประกาศนาฏ คณา

- ๑ สมเด็จพระชนกทีลภพประภา
สืตสังไปเกยยา ธรณ
- ๑ ตรีศพลางสังคชเทียบก็เรือบรณดกล
บนปฤษฏางคภัท พค
- ๑ ค่วนค่วนนางก็ธราทิพาภรณธรี
จำลองกริณี ยนาน
- ๑ ปลอมแปลงของคอเทนนเรนทรเป็นความญ
รีบออกทวารวัง ลิตา
- ๑ เสาวนีนางคำรัสหัตถาจารย์มา
เก็บยาพนาทาง ทเรศ
- ๑ เร่งชัยคชชวันอย่าทั้นพระสุริเยศ
อุไทยโดยเลศ ทำหรับ
- ๑ คชบาลรบเสาวนิตพระฉัตยงค์
ชัยคชโดยฉัย ชัยค
- ๑ นานาชาวพระนครขจรกิจภษัตริย์
แหงนในรหัสเห็น พิการ

- ๑๑ บ้างนำกิจพิภพก็กลพระอุทธาน
ทูลให้ชนกพาล พงา
- ๑๒ บ้างหมื่นบ่อนพันธุกระชั้นสระพญา
อุเทนพระธิดา ประลาต
- ๑๓ ชาวเราชาวเนะจับงณับคฺยประกาศ
ขไค้จะเคียรขาด ขจิต
- ๑๔ พลพณฺทนิณิกินันกระชั้นคชสถ
สองท้าวทศรัย ชฎะ
- ๑๕ เมืองนองทองถลพลแลลยลขระระ
บ้างเก็บบ้างตามพระ วยิง
- ๑๖ สองท้าวทศทศนาพลากรประคัง
ยังทองกะทอทั้ง จำราย
- ๑๗ ล่อเหล่าชาวนคราทยานิกะชั้นปราช
ซึ่งกันระวันวาย ก็คลาศ ฯ
- ๑๘ ปางสองขัตติยาเยาวราช ขั้คชพาหนาสัน
จรวรายผายผัน

- ๑ พลเมืองเนื่องตามขมิ้น พันเขตขอบขัน
 ๑ ล่องแคนกรงโกสามพิ มาโดยสวัสดิ
 ๑ รนุกรรมรายวิมเนน แนวนัฐเจริญ
 ๑ พระพายรำเพยพิศพา เสาวคนธคนธา
 ๑ บ้างผลิพวงพุ่มตมขาน ไร้วางห้วงธาร
 ๑ นานาอักษรระม บันสานเสียงสม
 ๑ ลางสลายชายเขี้ยวเหลื่องลาย รบเย็บระบาย
 ๑ บ้างขึ้นไปมามาลง จับไม้ในคง
 ๑ คละแคล้คละคล้อซ้อเสียง

- ๑ ส้าสั๑วัก๑ต๑ยา๑ท๑ร๑ย๑เว๑ียง หมาย๑ค๑ห๑ม๑เ๑ม๑ย๑ง
ท๑ร๑ห๑งท๑ร๑ห๑ล๑ห๑ว๑ง๑ฟ๑ง ค๑ค๑ค๑น๑ย๑าง๑ย๑ง
๑ ฟ๑ร๑ค๑ค๑ช๑ค๑ณ๑บ๑า๑ส๑ง ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑แล๑น๑ช๑ล๑อ๑ค๑ล๑อ๑ฟ๑ง ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
๑ ก๑ะ๑ท๑ง๑ถ๑ก๑ฟ๑ง๑ไฟ๑ร๑ท๑ร๑ง ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑แล๑น๑ล๑ำ๑ฟ๑ง๑ล๑ง๑เขา ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
๑ ก๑า๑ษ๑ร๑เล๑ง๑เ๑ื่อ๑แ๑ง๑เง๑า ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑ป๑ะ๑บ๑ค๑ป๑ะ๑บ๑น๑ก๑ล๑าง๑แ๑ล๑ง ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
๑ ท๑ำ๑ง๑ค๑น๑ท๑อ๑ท๑ำ๑ง๑ก๑ำ๑แ๑ง ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑ร๑ว๑ค๑เ๑ว๑เ๑น๑เ๑เ๑น๑ไ๑ว ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
๑ เ๑อ๑เ๑อ๑ก๑ล๑อ๑ย๑เก๑ล๑ย๑ง๑ก๑ล๑าง๑ไฟ๑ร ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑ล๑ง๑เ๑ล๑น๑ส๑ล๑ิ๑ด๑ก๑ิ๑น๑ช๑ล ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
๑ เ๑เ๑๑ง๑ผ๑า๑เ๑่น๑ผ๑า๑ค๑ก๑ย๑น ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม
ค๑ก๑แ๑ล๑เ๑ล๑ย๑ม๑ล๑ิ๑น๑เ๑็๑ย๑ก๑าย ฝ๑ง๑ไ๑ล๑ง๑ไ๑ย๑ล๑ก๑ต๑ย๑ตาม

- ๑ สาวสวามกเมียงไม่วาย ผู้พานรชาย
 ข้าลักแลไถ่ล่อกัน
- ๑ ลำสัศวคณาธารัญ อเนกนาพรค์
 พิพิธภาคหลากหลง
- ๑ ชีชวนนวนณชนคัยง เชิญชายชมทง
 พอคัยกมลหม่นหมอง
- ๑ ข้ามห้วยเหวละหานธารชลอง ถึงพลับพลาทอง
 สมิปสุริยสนรยา
- ๑ ปางนั้นหม่มมาคยโยธา ทัดน่านว
 ผู้เจ้าประจากเจียรจ
- ๑ เส็จทรงคชลักษณ์นวร มาด้วยเอกธ
 อเคอคาชเคียงกัน
- ๑ ค่วนค่วนวัยเสด็จด้วยทฤหรัษ์ ยอกรอภิวันท์
 กระเกริ่นกระเกริกกฤษฎา
- ๑ เพียงองคจักรปาณีพา สุธาตามา
 จากวังอสุรช่วงชม

- ๑๑ คอวท้าวทกแผ่นกรรพุม พระเคชชอมุม
พลาแลธังอศจรรย
- ๑๒ แซ่ซ้องสาธการม่มัน เชนูเสด็จยังวัน
ตำหนักสมเค็เส็จที่กล
- ๑๓ ค่างเข้ากรายบาทยคต สยโคกานนค
- ๑๔ ท้าวทูลถามเหตุโดยมี ยันภพโมล
- ๑๕ แก่คั่นจนปลายขมิบึง หม่อมนครพิง
- ๑๖ ข้าเกล้าสุธาคลอเวศ วรเทศกฤษศาล
เลียงข้าพระบาทขมมาลย์ อภิเษกมนัส
- ๑๗ มั่งมูลประยรรยคสมยัตติ สวรรพิจจะอุปการ
- ๑๘ ราสไว้กตัญญูสตัทยา กตเวทิจรรณแทน
- ๑๙ เจ้าคนบงกัจวระวัง และจะพึงรหัสแทน
- ๒๐ เสียบรู้รูปประทุษฐแคลน ขิยทินทรทูกาย

- ๑ หากบุญฤทธิ์วิเศษการ ขมิ้นขาลยอินทรา
ไทยข้าก่ถึงสหัสวาย ชนมชีพเมอมรณ
- ๑ บัณฑิตธรรมมณูธรรมกถา คุรนายการ
ผองผู้จ่านจิตต์นิรณ นิตยราชกักคิ
- ๑ การนเกเพอพรพกรรม อนพันรามิ
จึงตกอำนาจหัตถอิ กี่เสวยวิบากเบียน
- ๑ ทุกข์สขก่เป็นพิสยไล กียสัคว่ายเวียน
ฤไทยแก่หม่มลูกเนียร ไทยป่องจะพังพาล
- ๑ อนึ่งองค์พระศรีสุรัสสา สุขุมวิมลมาลย์
เรามาภิรานครนาร วรณชัยไฉน
- ๑ เวียงไชยมไหศุริยวง ศอนงค์คณาใน
มวณูมตย์และราชฎรไภ ยอุทัยไถมิ
- ๑ ข้าแต่่นรากรวเรศ มกฏเกศกษัตริย์
สมเด็จพะเยาว์ภควคิ สิริยวงศ์อนงค์นาง
- ๑ ข้าเมืองก่เ็นองสุรกำสรวท ยมิตทุกแห่งทาง
นอกในนิเวศนยมิวาง กำเสาะเสี้ยมสยบสยของ

- ๑ สังเวชพระองค์พระอัครราช วิปลาศศรีทอง
 ชูบเคร่าสกันธวิมลหมอง มุขควระสงสาร
 ๑ ฟิงทุลยบุลพลอร อรรธันกำเภาตาล
 ชลเนตรคลอพักตร์วิการ วิกลกลั่นกัณฐา
 ๑ ใ้เทียบพลากรชนาค พยพาทแสนยา
 ริงทนอุทัยพระทิพา จะประเวศน์วิคัสถาน
 ๑ สั้งแลวก็ทรงนุสรสา รวราชโยงการ
 หานายหัตถาจารย์บำนาญ อภิเรกรางวัล
 ๑ นำสารนิวัตนครพล อคิครพญาจันท์
 ริงรู้เวาพาพระอรชรว ควเรศธิดาคลา
 ๑ จักแยกเป็นเอกอัคชนงค์ เฉลิมวงศ์ควรรยา
 ริงท้าวอย่าหมองมลมา นประทานอภัยพร
 ๑ สองเวียงอันเกียงภพพิพาท จะนิราศคัสกร
 รอยท้าวผิวขาวกิจจร ก็จะได้องพระเคชา
 ๑ เสร์จั้งก็ส่งลิขิตสา คชบาลให้คลา
 แล้วยวนพระศรีสมรวา สุละทศรฐไท

- ๑๐ ^{๒๕}เขาทัพถมบรมผา สกไสยนาใน
^{๒๖}เลื่อยลำพานาจรมาไกล ก็กรมยไสยา
- ๑๑ ปางนายการอำมาต ยรยราชโยงการ
 เร่งวัยสกลพหลพา หนนาทโยจัล ๗
- ๑๒ ^{๒๗}ขุนช้างผูกช้างชัยมัน แชกแซงทั้งกัน
 สัพทแลศำคชา
- ๑๓ ^{๒๘}นางสาวชาญชำนะงา กลำยาชนตา
 จรณรายร้ายแรง
- ๑๔ ^{๒๙}เครื่องนั้นกลเม็ดผ่งแฝง สนสายชายแพง
 ผ่านหน้าประโคนชองหาง
- ๑๕ ^{๓๐}พร้อมหมอคอควาญแลกลาง ต่างแต่งสรรพางค์
 ทวิคชงสัยญานานาม
- ๑๖ ^{๓๑}ขุนม้าผูกม้าค่อนคามพ์ เมชมหมอกหมักคราม
 แลผ่านกะเลียวเขี้ยวเหลือง
- ๑๗ ^{๓๒}ลวันม้าเคยใช้ไค้เมื่อง วังไวยมิเปลือง
 คำสั่งทั้งฟ้าเปล่งเปลว

- ๑ หมีนม้าวันทวิเลือกเลว สะกดเคียนเอาจ
สนะกรหมอกเขียนคำ
- ๑ ล้วนสนัดสันตักทวนลำ แสงพุ่มมียำ
กฤษณทนต์ศาสตรศรี
- ๑ ขุนรุดต่างเทียมอัสตร ริงทองขึงงอน
แลเล่นสนามหลามหลาย
- ๑ สวรรดิณจำทาย นายรุดนายนาย
แลร่านบ่าวโรมัน
- ๑ เทียมทรงรถทรงทรงธรรม์ เพียงเวชยันต์
ปราสาทสเรนทรมาแปลง
- ๑ ขุนพลเทียบพลทุกแขวง จ้าวส้าวทวนแสง
หอกค้อนเสนาศรี
- ๑ โลหิตกัศปเขนคทาวร หอกชัคโตมร
ก็พร้อมทุกหม้อสา
- ๑ ลางลำใส่เสื่อเสนา ภูฏาเภาเรเทศา
สง่าอรินทรจำยัง

- ๑ จักเป็นชายชวบน้ำหลัง กองแซรงระวัง
 ยุกระบัตร์ปลัดเกียกกาย
- ๑ นั้งทางวางกองเกณท์ร้าย ตรวจไทรไพว์นาย
 ก็ถ้วนจำนวนยานุชี
- ๑ พร้อมในประณมยามราตรี คอยเสด็จนฤบคิ
 ทิลกเฉลิมโลกา
- ๑ ปางสองกษัตริย์สร้างไสยา ทิพาเพลลา
 ชูไทยประเทืองนภางค์
- ๑ เสก้จจากขรรยงกัไสยงค์ ชวนพระนังนาง
 ลีลามาโลธรงสงชล
- ๑ ลำอางของค์อำอำพล วารวิมล
 สุกนธอบขวลอาบ
- ๑ ทรงเควของเรองรัตนพรณราย แพรวแพรวพรายพราย
 ท้วยสัปครัตนจำรูญ
- ๑ งามสองขัตติยราชยาทรบุร โอภาสเพิงสุริย์
 จันทรประพาศราตรี

- ๑๑ เสกขังยักเอยแก้วรุจิ กษัตริย์เทพี
ก็ทรงรับแทะทองผยอง
- ๑๒ ไชยบรรชค้ำเนิร์ธทอง ยันภาม้องกลอง
แตรสังข์ประนังกาหล
- ๑๓ เสี่ยงช้างม้ารถคชพล อัจฉราจร
สรท้านสรเทือนกำจร
- ๑๔ ล่ำสัศวพนานิกร ผิงเผื่อนผาซอน
แลลยั้งเล้าแหล่งไกล
- ๑๕ เกิรทางหว่างพนมเนนไศล พันภุกพฤกษไพโร
แลลวันจะควรรทศนา
- ๑๖ ลางเฉยงอกจำเริญมผา ชิคชัญญาษา
คชคทรกิงขงขน
- ๑๗ คีลาลางเหล้าละกล ยันทุรกำพล
คีลาสราไลยสถาน
- ๑๘ ภูมิพนรณรายเพิงลาน ทุมมาตระการ
รเขียบทั้งเวียงวังสวรรค์

- ๑) ลางผางอกเงิมเต็งถงัน ค้องสุริยแสงพรรณ
 พรเพรียมพรพ่วงต่างสี่
- ๑) เขียวคือมรกตมณี แดงทั้งรัศมี
 ทัชทิมแลแก้วโกมิน
- ๑) ที่คำคล้ายคลาน้ำนิล ลางขาวคือจิน
 ทากวงวิเชียรประภา
- ๑) ลางเหลืองเหลืองแลขุขรา หมอกมัวมุกดา
 แดกลางชมภพท่าย
- ๑) ลางคือไฟทริยแสงฉาย ลางปวะหล้าลาย
 แดแลกฟงพิศวง
- ๑) แสงส่องสลักเมฆชายทอง รยัยยรรยง
 ทัวยศรัณณินฤมล
- ๑) นำพ่วงพรายสายฝน ลงสระชวงชล
 ไสสซอกแลเห็นปลา
- ๑) ท้องธารตระการทัวยสิขรา ต่างศรีโสภา
 พิลาสในพื้นสระศรี

๑ กาทวงจงกลกถิ์ เบญจขุขปมาลี

ลของละอบเกส

๑ ภูมราเฮอร์สตระธร เทพภูธร

ก็พลมโนปรีดา

๑ ประเมิลมาโตยรัตยา ชมพรวรรณผลา

พินิกายตระการวิมทาง

๑ ทรงเค็ดคอกไม้ให้นาง ยืนเฝ้าหยอกพลา

สำราญสำรวลสรวลสันต์

๑ พระเสด็จพักร้อนแรมวัน มาในอรัญ

ทเวศ์ล่วงหลายวาร

๑ บัลลยังสวนอุทยาน พอสันธยาการ

ก็หยกนิกรโยธิ์

๑ เนาในมนทวิศัยศรี สุกากษัตริย์

บรมสุขสองสัสมร

๑ มาคยาเสนานิกร ผลักคาคันนอน

ตระเวนระวังแวทวง

- ๑๑ หยฺยครถปลตมำช้างลง ตังกองกรรกง
แลคังทั้งเพลิงรอบราย
- ๑๒ แหนห้ามบวิรัชทุกกาย ผู้คนใกล้กลัว
ละลอบละลวงท้วงถาม
- ๑๓ ชันส์เสนาหนึ่งนาม นำสารเสนความ
ยังองค์พระอัครวิ ๑
- ๑๔ ปางปั้นสร้างครุฑวิไลย สถิตในพระมนทรี
ลาลตระทททุกขทวิ เทวยถึงพระภรรคา
- ๑๕ ขาวรณบวายุครุพิลาป นยชายพฐารา
ปรับทุกขทุกหน้าฉิฌา คณนาฏรณจวน
- ๑๖ องค์อนันตทอนทุกขเสวย กรเกยนลาคครวญ
ชูบทรงพระไขหฤทัยทวน สรีร์ศรีวิมลหมอง
- ๑๗ เฉกทองกมลชลนิราส วิปลาศสุคันธของ
ชอกแสงพระสุริยระรอง สยบย่อยควรวล
- ๑๘ ปางทรายขมภรรคา จาหาเทพสากล
ยังยังอุยานภิรมยมน ทิรราชเรือนรมย์

- ๑ ปรียาภิรมณ์สนา วยสุรามฤตพรม
 ค่วนเสด็จอุฐาการประทม ก็ประพาสสังสาร
- ๑ เตรีบนานาฏอนงค์คณินกร ขทรรุทธยาน
 นักงารก็สั่งสัมฤทธิการ เสด็จโดยพระเสาวนี้
- ๑ ฤาทัศน์ไทยอุทกสง ลำปางของคเทพี
 ไข่ทรงปรคพิศตรวรี ก็ธราลังการณ
- ๑ ไทยนาริราชขัตติยเพศ ยุพรเวศรีขจร
 ยิงเกยชลลงกฏนิกร ขริพารหลายหลาม
- ๑ ทรงรตสุวรรณวิจิตรสา นิธรรววังงาม
 งามเครื่องประ โภคพิพิธตาม นุประการนังการ
- ๑ ท้าวนางขแม่วคณินางค์ และสร้างคณงค์พาส
 โดยเสด็จสมเ็จพระเยาวมาลย์ ชนคเณองณเยองหลัง
- ๑ แห่น้ำระคาพลประนม กรกรมแวงวัง
 หมู่ราชมัลพิทักษ์ทั้ง ทวิภาคยรธยา
- ๑ จำโชนจะระโกนคัพทสำเนียง ถวายเสียงและตรวจตรา
 ปรามคนจะกล้ายนุกรมมา วรรณชอุยานสถาน

- ๑ ถิ่นถึงขัณฑ์รพประทัย วัคชัยเกษชลาลาน
ให้ยั้งยืนนอกรทวาร ก็ลงจากธรรมาศของ
- ๑ ขึ้นเฝ้าอิเษครนรา ชลชลนนานอง
กลานเข้าชลิกรตระกอง ยทเรศโคกกี ฯ
- ๒๘ ปางองค์อเทวน สิริยวงศ์วเรน ทราธাত্র
พิศพระวรพัตร์ วรชิตเทพี เสื่อมเศร้าเสียศรี
สภณชัหม่นหมอง
- ๑ พระแสนสังเวช พระน้องนงเนตร ชัยชลนนานอง
ลูปปัญญางค์ทอง พวงมณฑาทอง ประพาฬสารสนของ
ทวยสารเสนหา
- ๑ ข้าองค์นงเยาว์ รอยเวราเวา เคยสร้างปางมา
จึงจำนำไป พ้องไผ่พาลา ตราภควัคตริงตรา
เรือนตรตรอมใจ
- ๑ ว่าฟังถึงคน บัณฑิตาณณ์ อาลัยวันใด
เสนห์ในนุช บลุกอไลย ส่องทุกข์ฉุกใน
อุราฤาวยาย

๑. เรียมไปไกลเมือง คัทร^๑ร^๑เร^๑อง จักอันตราย
ใครเลยจะช^๑อง พระน^๑องค^๑งกาย เรียมสงสารสาย

สวาทพงา

๑ รอย^๑เข^๑องบุญบวร^๑พ์ ไค^๑มาพ^๑ก^๑ัน จงค^๑ย^๑โคกา
พัค^๑ตร^๑ผ^๑องหม^๑องหม^๑่น พิก^๑ล^๑กา^๑ยา ถ^๑งค^๑ว^๑งม^๑ณ^๑ชา
มาค^๑ม^๑ว^๑หม^๑องศ^๑รี

๑ ส^๑า^๑มา^๑ย^๑พ^๑เ^๑าว^๑ พ^๑ัง^๑ส^๑าร^๑ผ^๑่าน^๑เก^๑ล^๑้า ป^๑ระ^๑พ^๑าส^๑พ^๑า^๑ที่
น^๑้อ^๑ม^๑เค^๑ย^๑ร^๑ย^๑ง^๑ค^๑ม^๑ บ^๑ร^๑ม^๑ส^๑า^๑มี^๑ ท^๑ล^๑พ^๑ล^๑าง^๑โค^๑ก^๑ี
พิ^๑ร^๑ำ^๑พ^๑รร^๑ณ^๑

๑ อ^๑ำ^๑อ^๑ง^๑ค^๑ท^๑ร^๑ง^๑เค^๑ช^๑ แ^๑ต^๑่^๑ข^๑ำ^๑ท^๑ร^๑า^๑ย^๑เห^๑ต^๑ุ^๑ พ^๑ระ^๑ห^๑อง^๑ไ^๑เ^๑ย^๑ัน^๑ค^๑
ข^๑ำ^๑บ^๑า^๑ท^๑ร^๑า^๑ช^๑ก^๑ิ^๑ บ^๑ค^๑ิ^๑ค^๑ตาม^๑ท^๑ัน^๑ อ^๑ง^๑ค^๑เ^๑ย^๑ว^๑ป^๑ระ^๑จ^๑ัญ^๑
เล^๑ีย^๑ช^๑ย^๑ไ^๑พร^๑ี

๑ ถ^๑ง^๑จ^๑ัก^๑ร^๑ก^๑ฤ^๑ช^๑ก^๑ร^๑ก^๑ ต^๑ัก^๑ศ^๑อ^๑ส^๑ค^๑ค^๑ ม^๑ล^๑ำ^๑ง^๑อิน^๑ท^๑ว^๑ี^๑
ร^๑ท^๑ำ^๑ว^๑ค^๑ำ^๑ว^๑ัน^๑ ส^๑ัน^๑ส^๑ม^๑ป^๑ระ^๑ค^๑ี^๑ ถ^๑ง^๑วิ^๑ส^๑ัญ^๑ญ^๑
ท^๑ำ^๑ม^๑ก^๑ล^๑าง^๑ป^๑ร^๑าง^๑ค^๑์^๑ใน

๑ พันทวยวายทรวง ทุกข์เท่าเขาหลวง ท้าวทุมรมโน
ให้รำยบวง สรวงสุราไลย ทุกห้องห้องโถง
ขึ้นเกล้าเจ้านาย

๑ พระรักเลี้ยงน้อง ยไ้ส่นอง ทั้งรักค้ำกาย
แม่เมื่อยไปไ้ ไม่คิดแก่กาย ยากเย็นเป็นตาย
ไ้ฝารุ่

๑ พระราชสมภาร อัจฉริยกาล ปรากฏโลกีย์
มาปกเกล้า ข้ายักค้ำไ้ไ้ด้วยบารมี
เล็กเลื่องเรื่องไชย

๑ ทูลพลางทักนา องค์อภัยพา วิลาสวิไลย
ยอกรประณาม ทูลถามทันทไ้ นางนทไ้ไหน
ไ้ไ้ตามเสด็จมา

๑ ฟังสารนงลักษณ์ แยมั้มพริ้มพัศตร์ ประพาสนัญชา
โฉมยงองค์นี้ บุตรีพญา จันทาทรงนามวา
สุละทิตรงนคราญ

๑ สอกลี้งเงินทอง คลายจากจำนง ตรากตรำทรมาณ
 ใจเปลืองปลอคน มาพินัยพาล ได้ด้วยกลงาน
 ทาควงหญไทย

๑ เทวี่มคฺณ ึ่งเจ้าการุญ อย่าเก้งกลใน
 องค์เคี้ยวเอภา วงศาอยู่ไกล ตามมาด้วยใจ
 ึงรักภักดี

๑ สามาศรีสวัสดิ์ แยมเขอนเอนอรรด สนองวาที
 ตรีสโยอยู่เกล้า พระเยาวเทวี พระไทยอารี
 อารุขทมาลย์

๑ ทั่วหล้าหาไหน ยามพระตกไว้ ได้อุปการ
 วัน้องรองบาท พระราชสมภาร ควรรักสมัคสมาน
 หนึ่งน้องครองครวรี

๑ ทูลแล้วณพักตร์ ตรีสว่าเยาวลักษณ์ วิไลยลาวัณย์
 ทำคุณทูลเกล้า ึงเหล่าอนันต์ ฟ้าดินแดนกลัษ
 ฎาเท่าเขาบาง

๑ แม่เปนกษัตริย์ เคยเสวยศรีสวัสดิ์ ฉนไคในปาง
 ผู้รับพระสนอง คุณพระน้องนาง บิให้ระคาง
 เคืองจิตต์คึกคคม

๑ วาสละทศร พังสารโสมนัส มโนนิยม
 วัหวิ้งยังจิตต์ สนิชิตชม ทอยตามนุกรม
 ไมตรีปริกา

๑ ว่าอัคเทวี ทรงพระปรานี ช้าน้อยอันมา
 แฉกเขษฐกนิษฐ สุจริตศัทยา รอยเขืองบุญวา
 สุลละทศรเทียงธรรม

๑ ขอฟ่านกนิศย์ ฟันางวางจิตต์ กว่าม้วยค้วยกัน
 อชฌาอาศรัย สิ่งไคยทั้น สั้งสอนผ่อนผัน
 แก่ข้าปรานี

๑ ฟังสองโสมฉาย โอภาภิปราย ไคยสวัสดิ์
 แสนโสมนัสใน หฤไทยพันทวิ ประโลมขวัญศรี
 สวาทสองสมร

๑ ว่าสองทรงลักษณ์ สมศรีสมศักดิ์ สมบุรณสุนทร
 ครอบเป็นเอกองค์ อนงคนิกร กัลยาณาวร
 สวัสดิ์ศัควรรษา

๑ ทวีตแล้วโคกทรง ทัวยสองสุริยวงศ์ ทรงเครื่องอลังการ
 อลังการอนงค์ อเนกคณา ยุยาทยาตรา
 ชินทรงบุญชู

๑ ให้สองเขาวราช ทรงรัตนาศน์ เสด็จยบทร
 กรรชิงกลึงกลด บคบังทินกร พศโยกจามร
 เครื่องสูงชุมสาย

๑ ทารแห่แซ่ซ้อง แตรสังข์ฆ้องกลอง สนั่นพรรณราย
 พนดิกครกครน สทนนิกาย นิกอร์เรียงราย
 เรียงรั้วรัฐยา

๑ ธงหน้านำพล นำพวงพหล พหุหาญมา
 หารม้ากองแซง กองสวนมรรคา มรรคันทวา
 ทวารท้านคง

- ๑ ออกจากอุทยาน ยักษ์ขนาน ชนัตทิวธง
ทิวทวนทองง้าว หอกง่ามยรรยง ยะยาขกรรกง
พลไกรโคธคลา
- ๑ งามพ้องพลพณท์ พรหมพรั่งทั้งอินทร์ อมรโยธา
งามองค์ทรงศักดิ์ เจียนจักรพัทธา เสกเจ้าลีลา
ประพาสาครี
- ๑ งามสองสุริยวงศ์ วัฒาสละองค์ อัครเวศคุลี
ประคัลป์อัสสร สุรางคนารี เสกเจ้ามาเป็นศรี
สวัสดิ์โลกา ฯ
- ๑๕ นิกรนครโลกา พราหมณพานิช-
เขวี่
- ๑ สกลชนกียินทิ ออมชเวชตรี
นิวัติเวียง
- ๑ ขจรนิกรเกริกเสียง แสงเคียงเคียง
นุกิจัน
- ๑ นิกรนรฤทธวรั เทียมจะมากัล,
บุพผาร

- ๑ นรชนบทเขิกขาน ไพรยสุมามาต
ขถังถวาย
- ๑ กมลวิมลไพรยปราย ฉัตรธวัชราย
ธวาทล
- ๑ นรภูมิพโยชิต ไพรผู้คิปน
บนำพา
- ๑ สกลชนกเ็นองมา รัตยาทวา
ขห่อนขาง
- ๑ นิยมบรมชัตติยางค์ สาธุการพลาง
กัมมคม
- ๑ อกุลยบุญเพียงสวยม ภวอคม
พระเทศา
- ๑ ปรบักษอมิตรมายา จัปจ้านองพา
จ้านงผลาญ
- ๑ พระบุญประพฤติบรรหาร ไคยัพินพาล
สุภาควง

- ๑ พระกฤติมหิทธิสุกสรวง ทวีธราปวง
จะอยู่เย็น
- ๑ นครนรระชาตเชษฐ์ เพอพระเจ้าเป็น
อภิศูร
- ๑ ลีรสวัสดิ์สมบุรณ์ งามบุญเรือง
พระชนมาน
- ๑ นิกรนรสบสถาน สร้างพระสมภาร—
รอกมา ฯ
- ๑ สมเด็จพระอัครเรนทรอเทนท์วร
พาพลโยธา ลีลาส
- ๑ ถึงเกยรัตนภาสคาชมัยยาทร
ยังปรากฏปราสาทราช ภิรมย์
- ๑ เกียรดาษราชประยูรนิกรคณสนม
เฝ้าบาทยังคม สลชน
- ๑ ให้จักรทันพิมานนักงารวินนิกร
วัดถาลังการณ มณี

- ๑ ทั้งองค์ว่าสุทธะทัตถะขัตติยพคิ
เป็นอัครเทพี วรรณคดี
- ๑ นานามาตยคณาและสามนคประเทศ
ราชเชววังศเวศย์ วิชา
- ๑ ทวายนสารเสด็จปรีวัตรมนัสปริยา
หวังใจระทศนา ยศ
- ๑ ต่างแต่งราชบรรณาสุมาลิยมน
ถวายนอมรเวศศรี อนันต์
- ๑ ในมัทนทียคณพราหมณหนึ่งขัญ
ญัตตุลมาคณ ทิยนาม
- ๑ นำนางนาฏนคณารูปวราม
มาคณทิยนามพราหม- ณ
- ๑ ถวายนองค์อักษนาจุฑาภวิษทวี
ทวายนคณภักดี ยพิตร
- ๑ ท้าวขุนอนันยานุประทานยศสถิต
แก่จุลพราหมณียุ- ฉา

๑. คังนางพราหมณ์ยุพินเป็นขันขริกคณา
หรรษยวนิกา สรรพรัก
๑. ประทานกาญจนลังการัตถาภรณ์อนรรฆ
โศภิตกสิสามัคค์ ชนงค์
๑. ชอสรค์พรวณสุมาคณาทรพยละองค์
แปดกหาปณะทรง ประทาน
๑. เนื่องนิตยจิตต์ประติพัทธในรัตนยพาล
ร่วมมณย์ประทมวาร ละองค์
๑. เป็นสุขทุกนิจกาลภิยาภพจำรง
เจียรจักรวรรคิวงค์ วรา
๑. ท้าวทรงธรรมทศพิธประณิตศีลสมา
เบญจายุโศสตา สังวร
๑. แจกทานหวานผลเสอเหลอชนนิกร
วิธาลังการณ จำราย
๑. พราหมณ์ชัชวานคราสุขารมยทุกภาย
พาณิชาค้ายา บชาก

๑ นานานครเขตประเทศศตราช

ทั้งวายุสมาลัยมาศ

มณ

๑ ศักรหมูปริภักษะตระหนักพระขวรม

กลายกลั้วพระฤทธิ

ยทาน ฯ

๑ ปางนั้นชชชชชช

ชชชชชชชชชชชช

สามาวคิกาล-

อุไทยทิวาคลา

๑ ตักน้ำสำอองอาบ

ผจงภาพพอลา

โตยรัตยามา

ณสำนักอยานบาล

๑ ชชชชชชชชชชชช

ก็เกลี่ยไถ่ประโคยการ

ใจโลภยันกาล

ทวิตมลมี

๑ ทวิพยแปดกหาขณ-

ก็กันเป็นสองที่

แบ่งชชชชชช

ถวายเป็นแจ่มจันทร์

๑ ไว้เป็นประโยชน์ตน

นิจกาลกึ่งกัน

ใครโคยรัตน

รวิโยชชชชชช

๑ เบื้องบุญบรรพกาล

วินิหารหนหลัง

อุปถัมภ์กายัง

ชชชชชชชชชช

- ๑ ในวันสมเฝ้าพระ
แสดงธรรมภาควิชา
๑ นางค่อมสทกัณฑ์
โสตามรรคญาณ
๑ แจงขนิไสยใน
อเสกขบุคคล
๑ สัจจวิสุทธิภาพ
ญาณยังควาโลย
๑ ขอพรรณสมามาล
สิ้นแปดกหาบณ-
๑ ยังจันทรเวไสย
เฝ้าพวงพระเสาวน
๑ ปางขึ้นฟ้าลักษณะ
ทัศนาศมาโล
๑ ชื่นชุ่มมยแป่มม
มาลีนมากมาย
- สวยมภูวโมลี
นุเคราะห์นายอชานยา
อฏิกานุสาสน์สาร
ก็ประคิษฐุบทกล
ยสหัสญาณยล
พทวงศเวไนย
มลยาปธรรมไกล
หิริโศคปธรรม
ยตระการสิ่งสรรพ
ถวายพระเทพ
ไทรยวณฺฑี
จะยบลกลโค
อรธคองงค์ใน
ยชชชตราถวาย
พระพรหมพักตรเปรยปราย
ประหลาพทากว่าทุกวัน

๑ ฤาการระบุง	กุดมัลลย์มีพรหม
ฤาใครก้านักกัน	จะไหนกะไรเรา
๑ ค่อมคมประนมสนอง	เสาวนิตนงเยาว์
ปางข้ากมลเมา	มลูโลกมัวมันท์
๑ ลกค้อยแฉ่งใน	นวิยไภยพิยากกรรม
วันนศกัยธรรม	บรมศาสดาจารย์
๑ พันจากนิไสยสา	มัญญัตถ์ฐาน
บริสุทธิสันตान	วิจิตรคัลลาล
๑ ฤาไรกรรมทำ	อาทินำประกอยกล
กันเอาประโยชน์ตน	คฤกาลกระทางตาง
๑ สามีวคัสกัย	อนสนธิในนาง
ค่อมไขคคัพราง	ฉกัเขอนพระเสาวน
๑ อ้าพชชชาค่อม	ภินิหารมากมี
สกัยธรรมวาที	บรมยาศาสตรา
๑ บัคนและยังจำ	จะนำอรรดาคา
ผู้เราจะเสาวนา	นตรียธรรมไฉน

๑ ข้าแต่พระศรีสุน	ทรเทพวชิโร
อภัยอันหไทยใน	กิจซึ่งสขัยธรรม
๑ จงแต่งธรรมมาสน์	บุบผชาติรังสรรค์
ครอบครองสการพรรณ	อภิวินยสา
๑ ข้าค่อมจะสำแดง	วัตถุธรรมคาถา
ตามพุทธฎีกา	อนาสันต์แสงถวาย
๑ ทรงฟังขุขุตรา	วิจิตรประมปราย
ปราโมทย์กมลหมาย	จิตต์เสาวนาธรรม
๑ สัจนาฏพนังการ	ยวิพากันถันนัต
มาช่วยประชมกัน	ถกถการกขการ
๑ แต่งตั้งปลัดกลา	วรอาสนโนพาร
กิตติายพิทานมาล	ยวิจิตสังการ
๑ ภาณลิณระยารชัย	ระยะห้อยระยาศา
โคมไฟชวาลา	ประทีปปรปเตียนทอง
๑ คนตรีประโคมชัย	และสำหรับักสำรวจ
เสวีเสถยทุกกลของ	คฤการสรวพการ ฯ

๐๕ สามาบุพากควตี	สรียศศิริสุคามาลย์
เสวีจรรวมสภาคฤททยสถานติ	สุขแสนเกษมสันต์
๐ ไสวสรงสธารสวรินทร์	จรงกลิ่นจรรจันท์
ภาษาสไบบวรรร	ณเฑศวตลังการ
๐ ลังการเครื่องขัตติยอนงค์	อัคราชกัลยา
พร้อมนางสร้างคบริหา	วิกนาฏจรัส
๐ ยิงจุลอาสาสนสภาค	ยภิวันทกุญ
คอบยเสาวนานตวิยปรี	ติภิมยพทุธรรม
๐ ปางนั้นอนงคชชุตตรา	อริยารวธรรม
ทรงศีลคุณวิจิตรจรร	ยวิสทธิอินทรีย์
๐ นุ่งห่มเศวตฉวกเฉวียง	วิยเยี่ยงตยา
ถิษพัชวาลวิชนี	ณสภาคคมนา
๐ นุ่งขนถกปลัณญัตตาสน	กัณสาสนคาถา
ยัณนาฏเบญจางคัสตมา	ทานศีลเบญจางค์
๐ สรรเสริญคำเนิรบรรคุณ	บรมรัตนไตรยางค์
อันเปนมหันตอุตมาง	ควิมุติมหัศจรรย์

๑ สั้ววรรณนาพระจุรา	วิยัสัทยาธรรม
แจงชาติชวามรณขัน	ธอนิจอเนกา
๑ สามาคณานิกรขัน	คบุริกักลยา
รับสัพทภณาสิตสุภา	ชชชตเวศ์แกลงถวาย
๑ โคยในพระไทรลักษ์ณญาณ	กัวิวารณอนิจกาย
แจ้งยกระแสดอรรณิยาย	บรมรรณรรเมนทร์
๑ โสธรรวาคณอกลย์	บริบรรณกาเยนทร์
ทั้งองค์ชชชตรวเรนทร์	ปติษฐานนทล
๑ สั้งสอนอัญชังคิกวิไนย	อริยมรรควิถิ
บุชวรามิษก็มี	อติเรกยอเย็น
๑ เฟลานิสากรอไท	ยชชชตรวณเชิญ
สามาวคิธรคำเนิร	สถิตยั้งพระแกลไชย
๑ คอชถวายภวันทนพระสี	หุตมารอันไฟ
บุลสังฆสาวกครไลย	ปิณฑชยาคณในเมือง
๑ เรือนหลวงและปวงวนิตคณา	กักลาหลาเลื่อง
ชิงชมพระภาคยประเทือง	อุปถัมภครัทธา

- ๑ ลาชาสุมาลยสุคน ธิวิมลทีปา
 กอบกิจประณีตยชชา ธิการรังสรรค์
 ๑ สามาและนาริวิรัช โสมนัสถานธรรม
 สรรค์สุปปัญญชนอนัน คติเรกถวายทาน
 ๑ สมเด็จพระโลกุตตมมหา กรุณาฯ ทาจารย์
 สังฆาธิเนาสุบริพาร ชินบุตรทั้งผอง
 ๑ ทรงศีลจำแนกพรณิพก และบางกนปวงปอง
 ญาณยังมิตนกรครอง สุขสวัสดิ์คิวารมย์
 ๑ นานาคณาภิชาภิสา อการานิยมชม
 สามาวคิรตันอุดม คิลคุณสุนทร ฯ
 ๑ ตำแกงคุณถ้วชวร สามาสายสมร
 วิสุทธิศีลศรัทธา
 ๑ อุปฐากบรมสิทธิ์มา จารย์จอมโลกา
 กัทรายถนมาคณทย
 ๑ พรหมณของเวร ในพระผู้มี
 พระภาคย์ในอรรธอำนาจ

- ๑ ยัมมาคณัตถ์พวามณ นังชายหนึ่งนาม
คอรพมาคณัตถ์
- ๑ ภรรยามาคณัตถ์พวามณ เจนบคิลย์
ไทรเพทพิเศษนานา
- ๑ บริบูรณ์สมบัติวิคตา เนาณามา
คณัตถ์คามนามกร
- ๑ อยู่แทนกรวัฐนคร อานมนตรีเฮพร
แลกข์ชงกณชบชา
- ๑ มีตรณพวามณวิคตา มาคณัตถ์กัลยา
ลอลแลอ้านางสวรค
- ๑ บิคามตรผลพน เลือกคัสชวัญ
วิคตันค้ำควรรอง
- ๑ ยังไปลูใจงของ ภิหารแห่งสอง
ทวิชสร้างสมมา
- ๑ จักสิทธิพระอนาคา อรหัตถิญา
วิสุทธิพทเพในย

- ๑ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ทั่วราชอาณาจักร
ท้าวท้าวพระยา
- ๑ เสกขโกศลวิมลจินดา ทั่วพระนคร
พิลาศเลอโฉมของ
- ๑ แด่ยามพระยามังคลาจารย์ ประดิษฐานลง
ที่พระมณฑลการกองบัญชาการ
- ๑ ปางพระมณฑลที่คณาจารย์ พุทธลักษณะวิบุลย์
ก็เขื่อนขันธ์อายใจ
- ๑ ข้าแต่สมณวิไลย เจริญหฤทัยไป
ข้าจะแจ้งจริงใจ
- ๑ ข้อยนิมิตทางาม หาค่ควม
จะต่อประยูรไพบ
- ๑ ท่านมาเป็นศรีสวัสดิ์ จะมอขมารศรี
เป็นบาทของขจร
- ๑ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ ทั่วพระนคร
แก่พระมณฑลทรงคุณ

- ๑ พราหมณามายอกพราหมณ์ เรายพบผู้มี
สิริวิลาสเลิศชาย
- ๑ ควรเป็นเชยเราแล้วยาย จงเจ้าแต่งกาย
ธิดาจะทวนไปตาม
- ๑ ชาวเขียงเคียงข้าวคึกความ พราหมณ์ธิดางาม
จะให้บุตรมีผิว
- ๑ ใครหนอมาเข้าชมวิ์ ควรเรากูตัว
จะโฉมตระการปานใด
- ๑ ต่างว่าต่างมาด้วยไว ตามพราหมณ์ครวไร
คค้อยคำนึงทฤษฎี
- ๑ สมเด็จสรรเพชญ์โมฬี ปางสองขั้ว
จะนำธิดาออกมา
- ๑ ประกิจฐานวลัญชพุทธา ขาทยักลิลลา
ในฐานอนนัคค
- ๑ พราหมณ์ภรรยาขมิบส แหนงในใจจน
ก็ถามแก่พราหมณ์ภรรคา

- ๑ บุรุษอันกล่าวไโสหา อยู่ไหนให้มา
จะอุปถัมภ์ไค้
- ๑ มหาพราหมณ์พร้องพราหมณ์พญ ไค้สั่งเมือ
จะไปให้อยู่ท่ามา
- ๑ นนัยทวลัญชา พยานยังตรา
แลเจ้าจรัฏฐการ
- ๑ ฝ่ายพราหมณ์ชำนาญ ไค้เพทพิสสาร
ก็เกริ่นพระลักษณะด้วยมนตร์
- ๑ แลลายจักรลักษณะคำกล แจ้งจริงผัวตน
ว่านอย่าควรเป็นภาร
- ๑ ผู้ยังเกี้ยวสามประการ ราคจริตสันดาน
แลยาทอย่างหย่งกลาง
- ๑ คนโทษะจริตเทาทาง รอยเท้าจักวาง
ก็หนักข้างชั้นธรรมคา
- ๑ รอยเท้าผู้เมาโมหา ลัทธิคำรา
จะย่องจะย่างหนักปลาย

- ๑ จงตั้งโศกประสาทโดยสุนทรภาพไพบูลย์
เขาอรรณพวิเศษเสนา
- ๑ ทถาคตเสกข์ทรงบรรพชา พิชิตมารา
ในโพธิบัลลังก์ไสย
- ๑ ทรงสถิตสัปตवारใน อัมบาลพระไท
นิมมพุทธโพธิมา
- ๑ พระยามารยังมารธิดา ทรงไวยสิริรา
พยพลัอักษร
- ๑ ลเบงเขญูจกามวิงวอน คัวยสารสุนทร
อันควรรประโลมตาเก
- ๑ ทถาคตผู้มีเมเห ศรภาพฤาเส
วนอมรมารา
- ๑ ครึงนี้ทั้งฤาจะทยา ในพรหมมณิศา
อันแปมกรัสมุตรมัว
- ๑ ปลายขาทยมิควรถูกตัว เกลี่ยคไกลกลายกลัว
สงสารวิญวัก

- ๑ เสรีเสาวนาธรรมทศพล อนาคามีผล
ก็ถึงแก่สองทวิชา
- ๑ มอขมาคณทัยธิกา ไร่พราหมณผู้ธา
ก็ยังสมเด็จมนินทร์
- ๑ ขอบรรพชากรโตยจินต์ ทรงบริสุทธิศีล
กรรมจำเวณิณญา
- ๑ ลุพระอรหันตสัมภีทา เปนพระชีณา
สวสาวกด้วยบุญ
- ๑ ฝ่ายมาคณทัยตรณ คำนงนคคุณ
สมเด็จพระบรมครู
- ๑ ขมิเออฮาไลยตัว กล่าวแถมโทษ
วลัษณเทยรสาธารณ
- ๑ ฌิณมิกส์สมาณ มีบุญสมภาร
ประเทศสถานคกคน
- ๑ กุกบัสมณจักพลัน เปนเวรนานวัน
บทางขจิกของผลาญ

- ๑ มีคำปรึกษาอาจารย์ องค์อนันตญาณ
ประเสริฐแลเลิศโลกีย์
- ๑ ไปทรงทราบมาคณทิพย์ จักจงเวรี
ฤๅการวิหิตเตียน
- ๑ อาจารย์สนองคำอันเสถียร พระองค์อาเกียรณ์
พระญาณยลยมิยัง
- ๑ แง้นิสัยสัตว์ทั่วทั้ง ทรงตรัสให้
ประโยชน์จะโปรดสองพราหมณ์
- ๑ ส้มเกสรพชฌ์ในองนาม ทรงเทศนาตาม
นิไสยแห่งสัตว์มีมา
- ๑ อันเป็นพุทธธรรมตา พระมหากรุณา
วิคุณอุบลยหนปาง
- ๑ ฝ่ายพพพราหมณ์วิคณาง มาคณทิพย์เบญจางค์
ลักษณวิไลยไคร่ความ
- ๑ ทรุกลไคในวงศ์พงศ์พราหมณ์จักค่าเคียงงาม
นางภาคิไนยไม่มี

- ๑ เลอธลักษณเขญจกัลยาณี ควรรอคเเทวี่
 กษัตริย์ประเสริฐสุวรรณยา
- ๑ จั๋นยังพราหมณีนักดา ดังการรณพา
 ถวายสมเ็จนฤยตี
- ๑ ยักรงแก้วโกสามพี ไตโยนมหิณี
 นรินทรของค้อทเขนทร์
- ๑ ไฉนางขมิอาจจองเวร ยรมชีเนนทร์
 คค้อยค้ำนงหาการ
- ๑ เห็นเหตุสามาเขาวมาลย์ คังกล่าวพิสการ
 แต่หลังประงอนราชา
- ๑ เทียบทูลโทยมุลมฤษา ประมวณูมายา
 มาค้อมาแต่มีเติมความ
- ๑ ว่าองค์เอกอัครนงคร้าม ประพฤติฤางาม
 แลงำพระบาทขัวยงก
- ๑ พรหมใจไปถ้วนหน้าองศ์ นิภกัทรส่งสงฆ์
 แลสมณโคคม

- ๑๐ ทวิภทฺรทศธรรมฉลยภัทฺสธิต
 เภาจิตตวิจิตรีย ฤชชย
- ๑๑ ออย่าเรจักมัยยัทรหัสสุขมลอ
 ทัวยกลประกอยง ประจักษ์
- ๑๒ ทริเสฐีทรวงุณณมีพิภลพัทฺร
 อนุสนธิฤชชก สนง
- ๑๓ วันหนิงสุริยอุไทยครไลยคฤทฺทง
 สามาสุคาปอง มลัก
- ๑๔ ยลองค์อภัยพาคณานิกฺรณก
 สมนนาฏสรพรอมพรัก ณเกล
- ๑๕ เสฐีเก็ยว่นบมิตันก้านลนิกฺรณ
 พรหมพัทฺรเปรมแปร ประพาส
- ๑๖ ภูไทเหล่าคณนางสุรางค์บริกนาฏ
 ขอชิตณรัตนราช พิมาณ ฯ
- ๑๗ สามาวทีเสา วนราชโยงการ
- กัมเมศกฤษฎาญ ชวลิตสนองทูล

๑ ข้างแต่ท่าเทพ	ธรรณิครัมหิคร
เสวยสวัสดิสิมบุรณ	ภพโลกยเหล่าหลาย
๑ ข้างทูลธิดีบาท	วินาฏทุกกาย
มาคอยบูชาถวาย	วรยาทชีเนนทร
๑ อันเป็นพำนักนิตย	สัตว์สยสโมสร
พรหมาศราน	สุรนาศสรณศรว
๑ เนื่องกลปอนันต์สัค	วอปัตติโคปวง
ไทรรัตนุชาทวง	และอภัยมหัทศรว
๑ เชิญชมพระลักษณะ	ทวงกลลววรรณ
อสิทิพยัญช	นคพวรรณรังสี
๑ ฟังทูลพอลอ	ขรรราชทฤษฎี
สรวเพชญโมฬี	คณะสงฆ์บริษัท
๑ กาลมีมโนใน	อภิมยโสมนัส
เสด็จคั่นนิวัตร	นราชพิมานสถาน
๑ กว้างทรงสีเนห์ใน	วนิกายพาพาล
ทวักมกการ	กรรมกรเหล่าหลาย

- ๑๑ ชุมกันประกอบแก่ กระทำแกลประภิจลาย
 เบื้องบันล้าคัญหมาย สมมุตินามบัญญัติไชย
- ๑๒ ชวยธรรคเทพี ทฤษฎีบรมไคร
 โลกาบัญญัติใน อาทินันและมีมา
- ๑๓ สามาวคิศรี สุรราชกัลยา
 เห็นไต้จักรุณา อนุญาตยินคิ
- ๑๔ ทรงคัลอันวยทาน นิจกาลโคยมิ
 ทวัหน้าศคาปริ ทิวิรมยหรรษา ฯ
- ๑๕ ฝ่ายมาคัณคิย์ ทราบว่ายคิ ยคินทร์โลกา
 ยไคเคื่องขัต คัมภีรศึกษา ในองค์สามา
 วกันฤมล
- ๑๖ ตรกตรของหมองหมาง ความเราท่าทาง จะชั่วตัวคน
 ท่านตามใจกัน แหวกบัญญัติชน ให้นั่งเยียมยล
- ๑๗ หวีเราะเยาะหยัน
- ๑๘ ไต้ความอศุ ทายคิกว่าอยู่ คุหน้าเพื่อนกัน
 พระองค์หลงไหล วางใจครันครัน ละไฉนวัน
 จะอันตราย

๑ จำต้องตรองตรึก หากถลันลึก เล่ห์เพโทบาย
จับตัวให้มัน คั่นคอให้ตาย จึงจะค่อยวาย
อาวรณ์วิญญา

๑ จึงให้สาวใช้ ไปบ้านขี้ใจ หาไก่ไต้มา
ทั้งแปดทั้งตาย ทูลถวายราชา ไก่นั้ของอา
ให้มาถวาย

๑ สมเด็จพระนเรศวร บัดนี้ทราบเหตุ คำรสถิปราย
ไก่แปดปล่อยไป อย่าไว้ขุนวาย | เอาแต่ตัวตาย
ไปส่งสามา

๑ ทำเครื่องตามเคย เราจะเสวย เช้านเวลา
นางมาคณทัย มั่นมณา จักแวงอย่าคลา
ให้เขาเขาไป

๑ มาคณทัยพราหมณ์ รับสั่งฟังความ วันทาคลาไคล
ให้ชนไก่มา เรียกข้าคู่ใจ กระชิบความใน
ท้วยความฉันทา

๑ ไก่ตายซ่อนไว้ เอาไก่เป็นไป ถวายอัครยา
ทูลว่าทรงเดช ไพรทศกษัตริย์ ทำเครื่องเวลา
เข้าวังขึ้น

๑ สามาแลเห็น กุกกุกเป็นเป็น จิ้งจอกจิ้งจอก
ขึ้นเกล้าเจ้าเอ๋ย บเคยสักรัน จะฆ่าแกงมัน
ฉนั้นโคกอกา

๑ มาทแม่นมีไพรท จะให้ลงโทษ จะรับอาชญา
ตรัสแล้วเทวี เข้าทันทรา ไก่ซึ่งมีคมา
ให้แก้ปล่อยไป

๑ ครั้นเวลาเสวย มาคณทัยเคย คอยเฝ้าท้าวไท
ชม้อยคอยฟัง รับสั่งรวไนย จะตรัสฉนั้นโค
จะแต่มีเคมการ

๑ สมเด็จพระกษัตริย์ เสด็จพลางทางตรัส ถามไปยาวนาน
สั่งให้เอาไก่ แต่งใส่เครื่องอาณ ไม่เห็นเขาวมาลย์
ใส่มาว่าไร

๑ มาคณัตถ์ทุล ข้าแต่พระบูร ยাত্রเกล้าภพอไทร
ความจริงจะกล่าว จักยาวความไป สุกแต่พระไทย
ระทรงวิจารณ์

๑ ใ้ให้ไปถวาย กำชัยกัหมาย โดยราชโองการ
ขเป็นธระ ในพระสมภาร เหมือนเห็นน้อยหน่ายาวนาน
ในเชิงบาทขงส์

๑ ทรงพนางพรามณ์ แชนเสริมเติมความ ตรัสตอบตามตรง
อันสำมาน ภาคัมั่นคง จะเอาร้ายลง
ไม่เห็นท่วงที

๑ มาคณัตถ์พวามณ์ ข้าสนองเสนขอความ ว่าเหตุที่มี
จะใครให้ชัก รหัสเทพี เพลาพุ้งนี้
เอาไ้เป็นไป

๑ ถวายอภักถยา ว่าทรงศรัทธา จ้านงพระไทย
ทำของถวายพระ สมนเลศไกร คิร้ายฉนโค
จะแจ้งจริงความ

๑ สมเฝ้าเจ้านุบถี พังมาคณัตย์ ทูลสนองค้องตาม
ฝ่ายอัครนงศ์ ทิชนกเศิงงาม นยนิวประณาม
แล้วลลามา

๑ จึงให้สาวใช้ เอาไก่ตายไป ถวายอัครกัลยา
ทูลว่าท้าวไท ให้ทำสุปลา ถวายพระศาสดา
สมณทั้งปวง

๑ ฝ่ายองค์สามา วักยพา ขึ้นสู่ศากวง
บริวารแล้ง จะแว้งแหะทรวง ท้วยเลศล่อลวง
เอาจิตวิญญา

๑ ชนชมโสมนัส ลำคัญว่าทรวส ทรงพระศรัทธา
จึงทำสุปลา เพียญชนะนา แล้วส่งเข้ามา
ขบหักถัก้วยไว

๑ ทรงทอดทฤษฎี สมความพราหมณ์ คำนึงแห่งใน
ท้าวขโงการ ขรรหารสิ่งใด เมินเคยเลยไป
บไค้นำพา

๑ ชีคาพยาวิ แลเห็นเป็นที่ สรรวสันต์จัญจา
ความจริงนี้กล่าว ย่อมยาวเห็นมา ประจักษ์แก่ตา
เห็นทั่วทั่วคี่

๑ ไยราณาจารย์ ไรคร่ายพิการ พิกลอินทรีย์
ควรให้เยียวยา รักษาทันที ชำวันพลันมี
วิบัติแก่กาย ฯ

๑๖ ทรงฟังมาคัณห์ตักทาย ทำเนียบเปรียบปราย
กระเห็นคกระแห่นแนมนำ

๑ รังเกียจเชือกคิใจคำ ยมียินยังคำ
แลหนึ่งคำนึงในใจ

๑ เพื่อลิเนทในนุชคังไย เนตรดวงหฤไทย
วิเขศวรสุตแสนสงวน

๑ อเสวนาประมวญ นิรันดร์เรวน
มโนมนุชย์บุตชน

๑ เฉกเวร่าพระวาทวิธ มหาศาลมณฑล
ก็ท้าวลัญโทลฤคาง

- ๑ สมเด็จพระศรีนครินทร์
หฤทัยฉนวนรณเร
- ๑ ไตรศรหาหน้ากระเน
ทนายก็หลายเวอร์วัน
- ๑ ยมิไค้จริงโง่จ้านัญ
อันไค้ไค้ไค้ไค้ไค้
จรรทกรเท็นเอนอัย
ทรณพรหมณยตร์
- ๑ นางพรหมณหาความยมิ
ระวังระไวไค้ไค้
๑ ช่อนเงื่อนเกลื่อนกลดลยรรย
ชาณาฏบชาติใจอง
- ๑ หาผู้รู้ร่วมครอง
ก็สั่งแก่สาวบริจา
- ๑ นำสารการลยยังฮา
จำเรณูจำรายเขี้ยวคม
- ฤชาจทำรง
แยบคายถ่ายเพ
หาเหตุสำคัญ
แค้นเค็ดเค็ดองคาย
ไกล่เกลี่ยทำคิ
เคียดแค้นเค็ดองคย
ไค้กลหนึ่งปอง
หากันหลยป้า

- ๑ มาคัณทียัพราหมณัณมลโมหิ์ ทุฐุโทษสามาณู
แกลัณกล้าวกระลัณการวิการ ธิวัณททานทุล
- ๑ ข้าแต่พระเกล้านรุฑา ธิปไทยมไฬสุรย์
ข้าบาทสุบิณอูปัทวทุล ปรคยัณัณบวางใจ
- ๑ ขอโดยเสถ์ธิชธิบาล ธิทมาลยปองไป
ไคร่เฝ้าพระอัครไทย ธิพิยลัณณโดยงาม
- ๑ ทรงฟังก็โสมนัสใน ธิมรายุพาพราหมณัณ
ไปอวยคำรัสวัณปราม ธิยยาททวัณกล
- ๑ กานคาทิจาก่อนพัน ธิธิรยหไทรณ
เมียงหมอบระเมียรยบลกล ธิปรคพิทธิภักคิ
- ๑ สามาวทิตุศนา ธิกัปมาคะนัณทียั
ไปเกียงทุเฝ้ากุดธิ ธิปฏิภาณะสุนทร
- ๑ ฉันเชษฐภคินัสนิธิ ธิมธิรจิตคเอมอร
แผ่แผ่อนอัยธิธิกรณัณ ธิบรพภาคยภินทา
- ๑ มาคัณทียัพงคัปคิยปอง ธิจิตต์ของจำนงพา
ธาทอกเสนัณที่สนธิปรา ธิรภการและเห็นการ

ทฤษฎีสามาณ
ณิกานจะใครทำ

ร่ำมเหตุสุกานำ
จิตต์เนาณในพิณ

คำให้การจะไปถึง
คนเลอบลิลไป

อิศวรรมิตไภย
สถิตกบคนคน ฯ

ทรนเรนควรยล
วิรุทธไทยทย

ทฤษฎีจิตต์ทรวง

พัฒนาและประสงค์
ยุติธรรมจรรยา

มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิตย์

๑ ฐะสรพและการ	สิทธิารโฌน
ยมิเฌลและยใ	กิจปวงยมิปอง
๑ คณนาฏปรจําร	ยริยาลก็ลํารอง
มถ่ละยัยมิหมอง	กลเลศลเลิง
๑ วียราชคียา	ทุพลากุทธิเวิง
และฤหมินพลพลิง	คฺจุเม่าะมลาย
๑ ฌิยไถ้ทุรคค	ทุรยศถวย
คณนากิระวอย	ชนมายมิกง ๗
๑๑ สํามาลาลักษ	ณลํานักอนงคฺยง
๑๑ พังกรงกษตริยฺทรวง	ยริยายยรพหาร
๑ กริรวรากพิณนาไทย	พิโรธฤทธิเพียงกาล
นาคราชพิณพาล	ก็พิลาลยทุลสนอง
๑ ข้าแถ่ทุทาทเรค	วรเทศปกลง
เพียงฉายฉัตรทอง	ทํานุเกศการุณ
๑ ข้าไริ้บิครมา	ตุรธาทวาคู
พระคฺณอนันตฺทนน	นุปลการคํากล

๑ เป็นอัครชายา	วรยศโสภณ
คุโณทโมคต	อริทศุสศสรวง
๑ หมายมั่นกตัญญู	กตเวทียาทบวง
โดยธรรมโดยคดว	สัทยสริทธรรม
๑ ครอบครองคณางาร	ประจำการทั่วกัน
ไปไ้ไ้ประมาทวัน	บริรักษ์ไ้ไตรตรา
๑ พิณเทพยารัก	ยกระศักกิเทศา
ฤาที่ขะมายา	ทจริตจันตาล
๑ ขาไ้ครยณในพิณ	จิตต์จินตนาผลาญ
ข้าชีพเกี่ยวกาล	จะพิณาคเนื่องใน
๑ แท้แวรวียากยรรพ	สารพันจะเอนไป
ความจริงขริงใจ	จะพยานก็ยากความ
๑ การน้กการทัว	จะบชัวจะใครตาม
สัจาพยายาม	ทิพยาจะหยั่งยล
๑ ข้อเคื่องณเของยาท	นรนาถสาเกต
โทษาก็ควรชน-	มม้วยค้วยาชาญา

ยวในยภษตว

บุรพบทบรรยาย ๗

สาคาวงววย

ครูสาธิต

1

๒. ๐. ๒
กบเหล่านัก

หวังใจจักเอา

๑๔๕
เลขาธิการคณะมนตรี

โมเดลการประจํา

WATER

ในที่ๆ ไสยา

- ๑ จักควรปรึกษาเยี่ยงไหน ควรเจาะเขาใจ
มาผ่าออกกตวงก็
- ๑ สรรพศาลเสื่อเมืองพลี ปฐมกรรมวิธี
เสศาระเสศียคเสศยวง
- ๑ ชั้นสังแวงวังทั้งปวง อาญากระทรง
แล่นำพระอิศชายา
- ๑ อินตะบริกขวิชา ห้าร้อยออกมา
ระเบียบยังฉานศาลทุ
- ๑ ทรงสถิตสถามณู กร่งงแล้วย
รยาตรยังแก้วเกยทรง
- ๑ สมเด็จพระอารียอนงค์ สังขารธรรมปลง
ขริยมรรคคัญญาณ
- ๑ โอวาทไวยาวจักร อนิจันตาน
แปนของคเณกัตมา
- ๑ เจริญพรหมวิหารเมตตา ยรมขัตติยา
มเลพราหมณมาคัณท์

- ๑ อโกลิโกไทยเพรี ร่างขนิทรีย์
กำหนดคณินิจัญญา
- ๑ ยักท้าวสาครศรัทธา พันล็กโลกา
ก็เพียงพิภพทำลาย
- ๑ ศรศาสตร์ขนิษาคยักกลาย ประทักนิณสาย
สมรทวิวารว
- ๑ ผินหน้าจะประหารองค์ อุเทนทรทรง
ตระตกตระดลัคขวิชัย
- ๑ ฤทธิชัยมัจจุราทณทัณฑ์ ถ่อมองค์อภินันท์
ประนมพระทศกัณฐ์สมา
- ๑ อ้าแม่งมีเมตตา ผู้พิชิต
อันห้อมกมลโมหมนต์
- ๑ ขมิ้นคุณแม่มีคุณ ประทศฐ์ทารณ
แลแสดงซึ่งศรัทธา
- ๑ ศรทรงอันวิญญาณ ยังแสงธนาการ
อัคิรียาขิงขล

- ๑ แค้นพิชิตน้ำชอนคน ทำนกันฤมล
 ริงผอนแก่งพันคาย
- ๑ เทพให้เห็นท้าวกระวาย สักเวชใจหาย
 ก็โอนอำนาจอธิกรณ์
- ๑ มธุรจิตต์ในองค์อภิศร ลูกศรบรรณ
 ก็ลงระเบียบโดยบรรพ์ ฯ
- ๑ นิกรนรอนกนันท มาตยาพรรค
 พยาร
- ๑ นิกรนครคฤหบดี เวสเชวี
 พฤตมาจารย์
- ๑ สกณนิกรสขสถาน แน่นหนาฉาน
 สภาคม
- ๑ ทศนพระขรรค์ม ขุณฺณิเษกสม
 มหัทธรรย
- ๑ นิกรนรวิวัฒน์ โฆษนาสร-
 เสริญคุณ

- ๑ พระอรรขวรชุกุลย- สยจิตต์บุญ
กัษชา
- ๑ นิกรนครโลกา ไพรยสุมาลัยสา
ธุกการ
- ๑ อุษปฏุกกัโยกยาน สรวงพระสมภาร
ถวายพร
- ๑ กลหลนรค์พิทสร ทวีติศาคร
กรเกริกไหว
- ๑ อูเทนทร์เรนครนริน ทวชั้นไทไกร
ชันชมภิรมย์อุทยใน วนิตายพาพาล
- ๑ ชวนเชิญคำเนรมิตลิลาส ฌประสาทถลกกาญจน์
เกลากล่าวถามธุรสสาร สุธภาพแก่กัน
- ๑ นางท้าวที่ชอพรนิมิต ทศพลญาณอัน
กับสงฆ์ภคากิจนิรันดร์ ชกัโคยมโนนาง
- ๑ สึงสังฆการียาขามาต- ยารานพทธารงค์
ท้าวชัยภิกษุสุทธีลางค์ ฤทธิกิจณในวัง

๑ สามาวทีอริยวง	คือนงคทั่วทั้ง
สรรพสุปปัญญชนวรั	รสเรกถวายทาน
๑ ราชนามหากฤณิน	นิรันดร์ธราชฐาน
ใช้พทณิไสยบุรพกาล	กัญญาตพระอานนท
๑ วันหนึ่งบุเรกัทรอุไทย	อุทเขนทร์ธวาท
ขอยพัศตรสาฎกวิมล	คณนาฏถ้วนนาง
๑ สามาสรางค์คณยุพา	ปริยามโนตมวงค์
ยบเห็นอศิโรตมก็วาง	ปรตยาจ้านงถวาย
๑ แก่องค์พระองค์บรมพทุ	อัญญาจากทุกกาย
อานนทรับทบทหมาย	นุเคราะห์กรุงกษัตรา
๑ ท้าวยลลงนิจิตต์ประภาษ	พจนาทบยญา
ว่าข้าแต่พระสมณธา	วิยบุตรวังธรรม
๑ โยมยนิไสยวินยกิจ	บวรพชิตเสลขกรรม
ผู้เจ้าและเฮาสัทรอนัน	ตกิจนี้จะกลไค
๑ ขอลถวายพระพรวรบพิท	รมหิทธิเกรียติไกร
พุทธานุญาตสังฆวินัย	คุจราชบรมหาญ

- ๑ ทายกบัณฑิตหาภวรา วิคหาพอควรการ
 ชาติมานเคราะห์ที่สาธุกทาน บริสุทธิเอามา
 ๑ ไวไฟจะเผอสมณพรวรค์ พรหมจรรยกับนา
 ชาติไตรจิรวและจะบูชา วรโพธิเจตีย์
 ๑ อิกอุททานหศรยง และจะปลงที่เคยมี่
 เปนผู้จะตรองอุทกชี บริสุทธิศีลฉิน
 ๑ ถึงชาติอุทกชพจะเย็บ ก็จะมีประมวณกัน
 สำหรับจะกวาดขวรคัน ชกภูวิหารถาน
 ๑ ยับเ็นและเกินกลจะเอา ก็จะมีประกอบการ
 รักทาณังวรวิหาร ปฏิสังขรซ่อมแปลง
 ๑ แผ่นผลอุทกกลปนา นุการทั้งแสดง
 ไซ้หวัจรรามีสแสง จะละสมประสงค์คน ฯ
 ๑ เสาวนาเดรวาทยล ชรรดาวิมล
 มโนวินิจเปรมปราณ
 ๑ เขญางคภิวาทรวิวาร สังฆาการ
 ภูษาพัศตรากัก

- ๑ นำสาฎกส่วนซ้ายมี ห้าร้อยสองที่
ถวายด้วยใจศรัทธา
- ๑ ชานนทก์ทำโมทนา ถวายพระพรลา
นิวัตน์वासครรไลย
- ๑ พร้อมหมู่พทธรเพในย สำรวมโดยใจ
วิสุทธิศีลเสียมสาร
- ๑ ปางเคื่อนรคตวงมาลัย ชุ่มชุกตระการ
สกลเกษมสวนศรี
- ๑ ส้มเค็ญฟ้าชาตรี ชารฤฤ
ประพาสพฤษ์สวนขวัญ
- ๑ ชุนพลเทียมพลสียพรวรค์ ลังล้ำถรรพ์
นภาอภัยชูกำแหง
- ๑ ไกล้อมล้อมสี่กลางแปลง กำลังวังแรง
สมรรถมวยหมายมนตร์
- ๑ จัษ้างกลางเคื่อนด้วยพล แต่ตัวต่อตน
กระซางซางกาหงาย

- ๑ ขนเจ้าเอาเค็กมากลาย ข้าวเช็ดทนาย
 ธารุณของลงมือ
- ๑ แต่งคนต่างกันพันลือ น้าวฤทธิพิชิต
 ธนุเสนาจ้าววงอน
- ๑ ทวนทองเสนทองคทาธร เสโลห์โตมร
 กระบี่แลกฤชกรคไกร
- ๑ ชนช้างผูกช้างเคยไชย เชนคำโหมไภย
 แลแสรงสพพิงคา
- ๑ สำนักรหาญศึกกล้างา ยมิมันทกิริยา
 ปะคัยยวนหวนหัน
- ๑ ลางสำโศเคียบกมนันท์ ครุฑมครมครัน
 ทลวงทลงถึงแกง
- ๑ ลางลำยารรณแรง ถิยลัทรวิคเวง
 ทังขวาแลซ้ายส่ายเสย
- ๑ ผิดหมอจำคอกเคย สลักห้อยเลย
 แลถอนชนกษักรา

- ๑ เครื่องนุ่งกลีเมื่อกครั้งตรา ขอรับขอลา
 ประจำสำหรับรับรอง
- ๑ สองหลังกวักทอง ข่ายแก้วปกครอง
 ผ่านหน้าคนชองทาง
- ๑ ยายยายแพนยุงแห่กลาง เชนเขียนทองวาง
 ขาวูธแต่งต่างกัน
- ๑ นายหมอคุมขอยพิน ความนึ่งยั้งคัล
 ใส่เกราะกระหมอกเขียนคำ
- ๑ นายกลางถอหางบู้งำ ขาวูธจำนำ
 แลเงอ้ง่างอน
- ๑ นายม้าผูกศักรารณ์ ม้าแม่นัธศกร
 สิ้นพอาชาไนย
- ๑ พ่วงพิชชีขัวงไว สงครามพิไชย
 พิชิตอวินทรหลายปาง
- ๑ เท้าเขาเทียมเท้าขัวบาง ไวแวนแล่นกลาง
 ขสนั้แวววายสาย

๑ นายทรงหมวกมาศเกราะกราย เคียวคตสพาย

ธนูณคัทวนยง

๑ ขางหม่หอกคู่เชนทอง ข้างเงือกง้ำปอง
สีหนาทแลเห็นขกฤษไกร

๑ นายรตเร่งเทียมเวไชย กงกำไโกไว
คังจักรอันกวักแกว่งปาน

๑ โตกคังกระจิงปริยาน ทูบเพลลาแฮกฮาน
บัลลังก์กนกตรีไทริน

๑ ขุษขกพิมานแมนเมิล งามงอนอ่อนเคิร
แลธงสยักปลายงอน

๑ เทียมค้วยโกมุทอัสตร เทียบท่าภรร
ยังเกยแลคอยเวลา

๑ รดประเทียบเรียววรวิद्या แลลั่นเหลลฮตา
สรวทนสำเนียงทฤทธรษ์

๑ รอนรอนทิพากรอไท ยอ้าไฟพโยมพรรณ

โกกิลชรรชั้นสรจำญจ ส่นาเสียงจำเวียงโรม

๑ ขำรุ่งอรุณรัศมี	นฤปคัมไพโกกรม
วาสุเดทตวิมลโฉม	ทิพลักษณ์เอกองค์
๑ ชัคคีศรีฉวีวรรณวิมล	สวคนธ์สำอางสรง
แสนสาวสุรางค์คณอนงค์	ชำนาญในนังการงาม
๑ สนิยเพลาวิญญิตพิเศษ	นิขเลชสังเวียนงาม
รักองค์อลงการกระราม	รัตพัลลตพวงทอง
๑ นางกษัตริย์ปรักพัคตรประไพ	วิไลยเพ็ญประพิมวง
ภูษิตสไบวิจิตรลง	กฎกาญจนเกตุร
๑ นลองค์อสังวาลวรกษัตริย์	นรรัตนเรืองจรูญ
ทบถรวงและตาบทศพิทริย์	พาหุรัตนทองกร
๑ สร้อยสังข์สังวาลยวรวเท	ศิรเพ็ญรณเจียกกร
อำมรงค์ประภาศรขรร	วิยเทพเทพี
๑ อาภามหาพิชยมง	กฤษรัตนรุจี
อำมรงค์ทรงนัชรวิ	วรวรรคคัลลา
๑ ยิงเกยวิบลยภริยที่	รตรัตนภา
ท่วยองค์อภัพยวา	สละทศพรพางาม

๑ รดประเทียบนงคินกร	ขทจระเบียบตาม
โยธาลพลพิราม	ก็สรลุ่มสล้ายสลอน
๑ ฌ้องกลองชช้องสทประนัง	คุริยสังขแตรงอน
๕ ๕ เครงครนสทณภอำพร	ชรณพคนของฟอง
๑ มีคมัวโพยมพยุหพยั	ชระอำชัยลิลลของ
แลพลและพาหนะตระกอง	กลสายชลาไหล
๑ หน้าถึงทวารอุทยานยัง	พลหลังก็ยังไกล
เยียบคยคชนคินกรไกร	ระรวทรวียาคลา
๑ ถันถึงก็เทียมมรดประเทีย	ระเบียบเกยคังเคยม
นำหม่ออำมาตยคณา	พลเหล่าทหารหาญ
๑ เรียบรอบอุทยานวนพิทักษ์	ยวิรักษรอบการ
ปลงรถคชาอศควยาน	ยวิเวณระวังวง
๑ ปางองค์อเทนทรมหา	ขัตติยาทิพาพงศ์
ถึงสวณก็ชวนอรรคองค	และสร้างคณางใน ฯ
๑๑ ยุรยาตรประพาสชม	รชรมย์หทัยไท
นานาสุมาลัย	กลแก้งวิจิตรผจง

๑ การเกิดพิภพภูธร—	ฉีกาและกาหลง
สายหยดประยงค์	รสเร้าตระอรร
๑ สร้อยฟ้าสุรามฤตย์	และสลิกสลัยสลอน
นางแย้มแย้มเกสร	สรณินทร์สนัน
๑ ลำควนพิไทรทาส	ชนนาคจำมณ
ทาสารภีปน	มลิไลยและลาวลิณ
๑ โกฎแก้วระลำภัก	กหลายลักจันจัน
อัมณอัมภพพรณ	และรำนล่ำเจียกวง
๑ สรรพาศกชาติ	วระทาสระทวง
เคลือนผลผลกาพวง	วิจิตรลทวัน
๑ กำนัลอนงค์นัย	กีสันสอยและชิงกัน
ลางล่ายมาทัน	กัวนง้อและขอชม
๑ สาวทรงกัวงชาย	ชวเมียรมายชวเมียงคม
เก็กคอกลำทวนคม	กลแกมยแย้มยวล
๑ ชานเช่นและเห็นที่	กัระรวิกรสรวล
บุ้ยย้ายกระขรวรชวน	สุขเกษมสรวลเส

๑ สายัณห์เพลา	ขัตติยาบราเ
วาสุละทศรเท	วยุพาพางอน
๑ หยุตพักสำนักนั้ง	สมัยฝั่งสระโฆษร-
ณัฏเสขโลธร	จรชลแลหลาย
๑ หม่อมตศยานา	มคณาชเนกกาย
แผ่งฝั่งสรพังชาย	ชำเวระลางและเลมไคล
๑ แหทองทองทองชล	ลเวงวลและพ่นไฟ
ชวาทชแวงไว	ฉวีแหวกกลแวกเวียน
๑ สลิลศลักสแลลย	และเข้นแปยตะพงเพียน
นทรีกระคี่เคียร	ระตะดาและม้าหมู
๑ แก้มชำชำชายชอก	คางเข้นบอกลมอมากู
ให้เหวกระทิงทุ	ชะเหม้ามักโหมงโกรยกราย
๑ ช้อยชำชีวสุยเสื่อ	ชาวเข้มเขื่อและข้างลาย
ท้องคูกชะโคสวาย	คละคล้าคลาชลาสินธุ์
๑ บัวเบญจนาพรณ	สทบรรณสลับลิน
งสัทขงนิล	ลุตะบลอบถยาน

๑. คุมทั้งและบังใบ	ระว่าโรณในธาร
ขั้วแย้มผลากาญจน์	รตเว้ารำเพยขจร
๑. แมลงภู่แมลงผิง	คละคลอคลึงลของอร
โกสุมภเกสร	ก็จำรายณสระสร
๑. พระพายรำเพยคน	ชอบลตระบอภยง
กชแก้วกำจรรจง	มนนาทฤทธรณ์
๑. เสริมสมสโรชา	สุริยากีสายันท์
ชวนองค์พอลอรร	ควเรศสุทามาลย์
๑. สถิตยงพิมานมาศ	วรวาชชอยาน
สรวางคบริพาร	วียนทรอัยสร ฯ

